

Reví
LALIT
d e k l a s
Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

Rs. 20.00

No. **122**
MARS-AVRIL
2016

Editorial:
**SMART CITIES?
PU KISANNLA?
PA PU LEPEP ANTUKA?**
Paz 3

KANPAYN LALIT
PU ENN LEKONOMI ALTERNATIV
PLI NESESER KI ZAME

Paz 20

LALIT dir:
Bizin sanz
Lalwa ID Kard

Paz 31

GUVERNMAN U.K.
ATAK LOCAL GM
PU PROTEZ
LETA ISRAEL
Paz 38

**CWA SU MENAS
PRIVATIZASYON**

Paz 11

NUVO LAGER FRWAD
**N.A.T.O KAPITALIST v/s
LARISI KAPITALIST**

Paz 38

ANALIZ LOR
VRE FONKSYON O.N.G.

Paz 24

IRS, GATED COMMUNITIES
**SMART
CITIES
DAN KI
LINTERE?**

DOSYE
SMART CITIES
Paz 12

KONTENI

Nimero 122

Mar 2016 - Avr 2016

EDITORIAL: Smart Cities? Pu Kisannla? Pa pu lepep antuka!	3
Jabaljas ek Bulbak	4
Sityasyon Politik vi par Ram Seegobin.....	5
U.S.A.: Anbasader Anbarasan par Lindsey Collen	10
Dilo C.W.A. su menas Privatizasyon	11
Kordonye, Planter ek Sofer, Tu Anmemtan par CB	11
Dosye Smart Cities par Alain Ah-Vee	
Proze Smart Cities: Dan ki Lintere?	12
Invitasyon Kolok LALIT: Danze Smart Cities, Nesesite Reform Agrer	13
Nuvo Zeografi Ekonomik	14
Kimanyer lide batir Smart Cities Devlope: Enn Kronoloji	15
Repertwar Proze Smart Cities pu Moris	16
Lalist Danze avek Smart Cities	17
Ver enn Nuvo Koperasyon: Kontroler ek Pasaze par SN.....	19
LALIT an aksyon	19
Kriz dan Disik: Kanpayn LALIT pu enn Lekonomi Alternativ par Rada Kistnasamy ...	20
Espes “maladi” koze par Kann ek Disik par Lindsey Collen	23
Ramas Salte par GH	23
Analiz lor Vre Fonksyon ONG par Lindsey Collen	24
Lartik vo lapenn lir lor ONG	24
Mo “ONG” invante par U.N an 1945 avek Lions rekonet an-premye	26
Travayer ki Deklar Ti-Marsan dan Travay par SJ ek BB	30
Travay Elektrisyin par R ek SM	31
LALIT dir: Bizin sanz Lalwa ID Kard but-an-but	31
Kan patron MCB Trakas Manyer Gard Sif Ofisyel pu Somaz	34
Arestasyon Ish Sookun su PoTA	35
Ish Sookun met Ka divan Data Protection Commissioner	35
Larabi Saudit: Petisyon par Poet	35
LPT lans “A Call for Poems for Refugees”	36
Abitan Trankbar ek Banglades rakonte lor indondasyon	36
Porlwi by Light: Enn-de Refleksyon par Alain Ah-Vee	37
Enn Reveni Asire pu Tu Dimunn	37
Nuvo Lager Frwad	38
UK atak drwa Minisipalite pu dezinvesti dan Israel	38
Praymeriz dan USA:	39
Tab lor prosedir diferan Leta USA pu Praymeriz Demokrat	40

Pibliye e inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, GRNW, Port Louis, Repiblik Moris. Pri Rs20/-

www.lalitmauritius.org

208 2132 ek 208 5551

lalitmail@intnet.mu
YouTube Chanel: lalit mauritius
SoundCloud Chanel: lalit mauritius

SMART CITIES?

Pu kisannla? Pa pu lepep antuka!

Buku dimunn pe dimande ki ete tu sa “*Smart Cities*” ki Premye Minis ek lezot Minis pe koze lor televizyon.

Program Elektoral Lalyans Lepep pa ti koz lor la. Me, sa lane la Aneerood Jugnauth inn lans enn *Smart City* dan lenor. Purtan sa proze tablisman la ti deza existe depi Rezim Ramgoolam!

Minis Finans Vishnu Lutchmeenaraidoo, ansam ar Minis Bodha ek Husnood, finn lans enn lot, *Port Louis Smart City*, e Minis Bhadain inn lans “pu li”, *Heritage City* dan Ebenn.

Eski *Gouvernement Lepep* telman mank enn stratezi koeran ki sak Minis pe akros ar nerport ki proze ki swa Tablisman swa konpayni multinasyonal vinn propoz li? E dan ki lintere?

Klerman li enn politik ki dan lintere biznes spekilasyon later.

Gaetan Siew, ki ansarz gid tu sa proze *Smart City* la pu Guvernman, abe kot li sape? Fek-la li ti enn lider parti *Ensam nu Kapav*. Asterla li enn nomini politik.

Sekter prive

Anfet stratezi *Smart Cities* li enn re-amenazman teritwar Moris par sekter prive. Li inpoze depi lao.

Li viz pu kree but-but Moris ki tom *andeor* Konsey Vilaz/ Distrik, *andeor* Minisipalite. Laplipar *Smart Cities* pu kuma ti koloni ki vinn inplant dimunn ris depi deor lor later tablisman. Kan byin gete, zot anfet bann IRS, me avek ankor plis konsesyon tax pu tablisman. Lalwa *Smart*

Cities akord sitwayennte apre 2 an pu milyoner ki vinn instale dan enn *Smart City*. Guvernman viz atir par dizenn milye nuvo kolon. Alor, proze *Smart Cities*, li enn tantativ rekoloniz Moris.

E li maske par enn vwal “modernizasyon”. Me, pa detrwa gadjet elektronik ki pu kapav kasyet seki *Smart City* vremen ete.

Kanpayn lafis LALIT

Tablisman

An partikilye, nu truve ki zis dan moman kot kann ek disik pe rant dan zot leral, zis kan patron tablisman kwinsse, Guvernman al fwir so responsabilite istorik. Li ti oredi sezi sa lokazyon pu shifte tu resurs ki Leta, pandan 2 syek, finn akord lindistri kann ek disik, ver enn veritab revolisyon diversifikasyon agrikol.

Sa revolisyon agrikol la li bizin mars de-per avek nuvo infrastruktir pu prezerv e transform prodwi alimanter.

Seki LALIT pe vize se pa zis “oto-sifizans alimanter”.

Nu viz enn sekter agrikol pu kapav exporte, sirtu dan larezyon. Sa kalite plan developman, li pu anplway tu sa milye zenn ki pena travay: dan later, enn kote, ek osi dan resers ek lizinn, lot kote.

Akros ar kapitalist?

Me, ki nu truve? Guvernman Lepep *pa* azir dan lintere lepep. Sa pa so bi. Akoz li pena enn program koeran, li pe akros li ar proze ki sekter prive met divan. Li pe azir dan zot lintere.

Devid Por Louis?

Anmemtan *Gouvernement Lepep* pe menas devid Port Louis dan 3an. Minis Roshi Bhadain dir li pu buz tu fonksyoner dan 8 Minister ver *Heritage City*, enn espes *Smart City* guvernman prekot Ebenn.

Me, ki pu arive?

Li pu riske tuy tu sa aktivite komersyal vivan ki finn devlope lor letan akoz prezans fonksyoner dan Port Louis, akoz dimunn bizin fer demars Port Louis.

Minis Bhadain dir li pu osi deplas Biro Premye Minis ek mem Parlman depi Port Louis. Alor eski Port Louis pu nepli lavil kapital? Kuma tu dimunn kone enn kapital, li *Seat of Government* enn pei. Alor, san okenn manda popiler, M. Bhadain vinn anonse ki li pe “promet Premye Minis Jugnauth” ki li pu buz Guvernman, biro Premye Minis ek Parlman depi Port Louis dan lespas 3 an.

LALIT dir enn lavil li pa zis batiman. Li *dimunn* ki res laba. Li sa *demokrasi* ki

abitan lavil finn rase depi klas dirizan pandan 400-500 banane lalit – depi byin avan ki lepep reysi ras enpe demokrasi pu pei la net. Alor, lavil li enn lespas demokratik.

Anplis, lavil li enn *lespas kiltirel* ki finn devlope lor letan par sitadin dan enn fason kreatif ek demokratik. Li pa enn koloni inpoze depi lao par Leta, ubyin par tablisman, ubyin par kapitalist exteryer, kuma *Smart Cities* etc.

Anplas Smart Cities, ki?

Sa investisman imans ki pe zete dan sa bann mega-proze *Smart Cities* ti bizin plito dirize ver 3 lezot sekter ki ena buku plis sans reysi, ki viz kree anplwa, ogmant prodiksyon, e anmemtan swiv kuran listwar lepep Moris.

Nu fini mansyonn nesessite enn revoliyon ver lagrikiltir modern, ki anmemtan integre konesans tradisyonel, ansam ar so lindistri prezervasyon ki mars de-per ar li.

Dezyeman, Moris avek so 1.3 milyon kilomet kare lamer, pena mem enn lindistri lapas, me zis enn zonn frans pwason; alor, nu propoz devlop enn veritab sekter lapas lor ban.

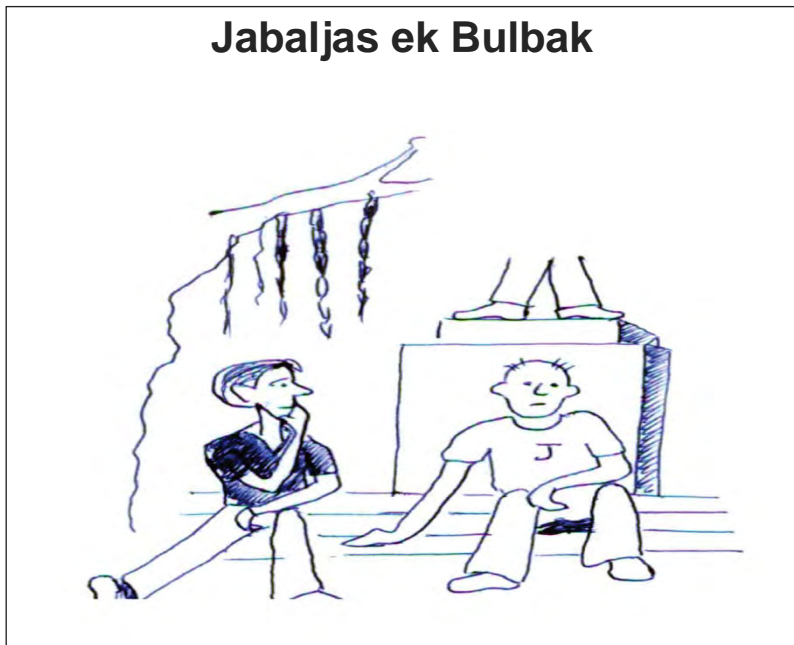
Trwazyem, se investisman dan inovasyon. E sa li inplik enn sistem ledikasyon ki devlop kreativite dan zanfan.

Sa trwa gran devlopman la pu kapav ena lanbisyon dekrir zot-mem kuma enn “mirak ekonomik”, sirtu akoz pu ena anplwa, prodiksyon, deviz ek sekirite alimanter ek ekonomik.

27 Fevriye 2016

PS Get nu dosye lor *Smart Cities* dan sa *Revi* la.

Jabaljas ek Bulbak

Jabaljas: To finn tande seki Minis Dayal finn fer depi elikopter pandan dernye inondasyon?

Bulbak: Non, me mo rapel seki ti arive kan Komandan Dayal ti al larg mus depi elikopter lapolis.

Jabaljas: Mo pa rapel sa mwa. Anfet kifer ti pe larg mus depi elikopter; ubyen to pe rod fer mwa pas pu bufon?

Bulbak: Laverite, mo dir twa. Sa ti enn proze pu larg mus fri mal ki steril. Lerla sa bann mus la nepli miltipliye.

Jabaljas: Sa vedir depi lontan Dayal pe kas gran pake depi elikopter.

Bulbak: Dan inondasyon ki gran pake Dayal ti kase?

Jabaljas: To pa finn tande: li finn dir li finn sov lavi 130 dimunn depi elikopter. To pa apel sa kas enn gran pake twa?

Bulbak: Me mo pa finn truv sa nuvel la dan lagazet ubyen lor radyo.

Jabaljas: Zisteman, medya zame pa rekonet travay ki enn gran Minis kuma Dayal fer. Zot nek kritike.

Bulbak: Me sirman Larabi Seodit finn tann sa nuvel la, e lakoz samem zot finn invit Moris al partisipe dan lexersis militer dan Mwayin Oryan ansam ek 14 lezot peyi.

Jabaljas: Abon: kot to finn geyn sa nuvel la twa? Ubyen to pe rod fer mwa pas pu bufon.

Bulbak: To pa finn tann Minis Soodhun dir ki li finn organiz sa, dernye fwa li ti ena enn rankont ek enn Prins Arab.

Jabaljas: Abe to krwar pu met Dayal ansarz sa reziman depi Moris?

Bulbak: Mo sir li ti byen kontan geyn sa responsabilite la: sa ti pu fer li monte an grad.

Jabaljas: Abe apre so gran explwa dan dernye inondasyon, kan li finn sov lavi 130 dimunn, li ti kapav pran sarz looperasyon la net: li ti kapav azir kuma Komandan pu bann reziman tu le 14 peyi.

Bulbak: Mo krwar Dayal finn deza propoz limem pu sa rol la. Me bann la pa finn dakor.

Jabaljas: To truve: dan Mwayin Oryan osi, zot ena prezize kont Dayal!

Bulbak: Anfen, li pa ezakteman enn prezize. To kone mem dan Larabi Seodit zot ankor rapel sa lepezod kan Komandan Dayal ti al larg mus fri depi elikopter.

Jabaljas: Abe zisteman, sa vedir zot byen okuran Dayal so kapasite.

Bulbak: Mo truve to pa rapel sa lepezod larg mus fri depi elikopter, sinon to ti pu rapel ki pandan sa looperasyon la, elikopter lapolis ti kraze net.

Sityasyon Politik vi par Ram Seegobin

Lalyans Lepep ti pran Guvernman 15 mwa desela. Enn priz puvwar etonan.

Ki sityasyon Guvernman asterla?

Ki sityasyon tu lafors politik asterla?

Guvernman Lepep finn rant dan enn faz instabilite extrem. Me, mem avan sa, li ti pe sibir konsekans so inkoerans politik, enn inkoerans ki ti inevitab etan done ki li ti enn lalyans kolmate avek enn sel bi: desann Ramgoolam ek so alye elektoral Bérenger pu anpes zot met sa 2yem Repiblik zot ti pe propoze la.

Privatizasyon dilo?

Fek la, osito ki Ivan Collendavelloo anons privatizasyon dilo, enn manb so prop parti Sangeet Fowdar lev lavwa kont. Anmemtan, dan lanket lor horspawer, enn loto Minis Gungah dan kolimater.

Labsans PM

Kan Premye Minis al Lend, li pa dir kifer; fode lagazet dan Lend dir li ti ale pu loperasyon lizye, lerla so biro tir enn kominike.

E bann ti-sekus, mem zot tipti, ena gran lefe dan enn lalyans inkoeran kuma *Lalyans Lepep*; zot fer li instab.

Kimanyer tu finn vinn instab?

Me, anu gete kimanyer nu finn vinn la.

Apré enpe plis ki enn an Guvernman *Lepep*, li enn moman pu pas an-revi tu parti politik dan pei, ki zot dan Guvernman, dan Lopoziyon Parlmanter, dan lopoziyon extra-Parlmanter. Kumsa nu tu kone ki lezot lafors ena otur nu dan LALIT lor lasenn politik, e ki zot reprezante.

Nu fer sa kalite tur-dorizon la, pu ki nu konstaman gard enn perspektiv politik dan tu nu travay antan ki militan sosyalist. E, la zordi, nu ena enn nuvo peyzaz politik depi enpe plis ki enn an.

Sa lane 2015 ki fek traverse finn prinsipalman enn lane kot nu finn get demantelman an-syin rezim Parti Travayis. Li ti opuvwar 9 an, e li ti'nn instal enn Leta Travayist. E nuvo rezim otur Jugnauth finn demantel li, kuma nu finn deza analize lor nu web-sayt (Al dan *News*, get dan “*More*”, e skrol.)

E pandan sa lane la, nu finn gayn enn rekonpozisyon

- Dan Guvernman
- Dan Parlman
- Tradisyonel andeor
- Parti Emerzan
- Gosizant andeor Parlman.

Guvernman

Dan Guvernman, setadir dan *Lalyans Lepep*, ena dabor MSM. E mem si *Lalyans Lepep* pa tini, posib MSM pu kapav kolmat enn lot lalyans guvernmental. Alor nu bizin get MSM avan.

MSM

MSM, remarke, li ti forme an 1983, *antan ki Guvernman*. Li ti enn fizyon ant enn but MMM ek PSM, kan zot ti deza dan Guvernman, ki finn vinn MSM, e finn exklir MMM depi Guvernman. Malgre ki MSM ti dan Guvernman – e suvan li finn dan Guvernman – li finn reysi sirviv kan li pa dan Guvernman. Li sirviv parski li ena gran surs finans. Li anplway dimunn. Li anplway kandida bati. Li anplway konseye minisipal bati. Li ena enn ti-larme ki li anplwaye. E tu sa resurs finansye la, li kontrole par dinasti lafami Jugnauth. Li rule par *Sun Trust* ki propriete lafami Jugnauth. Si met bann Jugnauth deor dan MSM, zot pu pran zot Sun Trust, ale. Zot batiman tu!

Enn lot partikularite, se li surf lor sa *sipoze* “premye mirak ekonomik” an 1987. Taler nu diskite kifer mo pe dir “sipoze”

pu sa mirak la.

MSM, li ena enn lot lafors. Li konn explwat fristrasyon ki politik Travayis amene. E politik Travayis li inevitableman provok fristrasyon, sirtu so politik demokratizasyon lekonomi. Sa politik la, li depann lor donn kontra bann pros Travayis, akord bay, alwe tennder, donn plas travay ar dimunn pros ar u. Me, kan u donn enn dimunn pros kiksoz, ki arive? 10 lezot dimunn ti ule li, alor 9 amerde. Kifer zot, zot pa finn gayn sa faver la. MSM byin malin dan explwat fristrasyon sa lot 9 la.

E, lor la MSM, e Aneerood Jugnauth limem, servi kominalism san ezite. An 1995, li ti ogmant lanze kominal otur GN 114 ek kolez konfesyonel, e li finn perdi eleksyon kareman. Dimunn finn truv zwe la, e li finn perdi byin mem.

Aneerood Jugnauth e buku lezot dan MSM ena reflex anfaver represyon – zot servi lapolis, CCID, servis sekre, tusala brit-brit. Soodhun al get CCID kan kikenn dir kiksoz kont li, CCID aret Shakeel Mohamed lor enn sarz provizwar farfeli. Aneerood Jugnauth depi lontan li ena sa tandans la. Nu konn so bann koze: “Ar mwa pena kata-kata”, “Pa met ledwa dan langrenaz”, etc.

PMSD

Ena osi PMSD. Li nepli sa PMSD lontan, e li sertenman nepli ena sutyin inkondisyonel depi burzwazi istorik. Li pena sa zar sutyin kuma Gaetan Duval ti ena. Apar, kitfwa, dan sekter turism, burzwazi istorik byin prezan, e nu gayn sa ansyin raprosman la. PMSD inn servi par Ramgoolam, e zordi par Aneerood Jugnauth, kuma enn beki kominal. Alor, nu truv

PMSD divan-divan net otur abolisyon lesklavaz, festival Kreol. PMSD sef dorkes ladan. PMSD gayn so lafors par plas so bann dimunn dan laparey deta. E li fer li dan enn drol fason. Par exanp, PMSD kontrol Minister Turism, kot Xavier Duval Minis. Lerla PMSD met so dimunn partu dan sekter la: depi lao, Robert Desvaux ansarz MTPA, ziska anba net, anplway dimunn pu penn lakrwa kuler ble lor lafis ki lor bistop. Li vre. Zot anplwaye par Minister Duval pu al met ladrwa ble.

E Xavier Duval, li konn navige. Li reysi enn zafer inposib preske; li evit, ziska ler, sarye fardo Ramgoolam. Purtan pandan 9 long lane li ti enn sef dan rezim Ramgoolam. Li ti ladan, anplin. 2-3 mwa avan gran defet la, li reysi tir so kanet dan zwe, e li pa gayn naryin kan expoz tu sa dezord grav dan reyn Ramgoolam. Lider Lopoziyon Bérenger pe sey dir, “Abe, Xavier pa ti Minis Finans?” Me, MMM, li osi, mank kredibilite pu sa ena mordan. Kimanyer Xavier Duval reysi fer sa? Akoz Jugnauth byin bizin li. Ziska ler. Me, si li kontiyn fer reynion dan sirkonskripsyon kot MSM krwar li ansarz, Jugnauth pu petet truve ki li pa tro bizin li.

Muvman Liberater (ML)

Ena ML.

Ki ML ete? Li enn sisyon anti-Bérenger dan MMM. Zot ti kont lalyans ar Travayis. Ki ML reprezante? Li difisil pu dir. Li “Liberater”, li paret, zis par rapor ar Bérenger. E li byin difisil konn kiksoz ankor.

ML, ena enn nuvo fardo pu li sarye: Minis Gayan. Tu le semenn, li fane. Sak fwa li uver so labus, li met so lipye ladan. Enn “Gayannri”, kuma lapres sikann li. ML bizin sarye sa fardo la. Kestyon nu poz nu-mem, eski sa ML kuma li ete asterla, kapav benefisy depi erozyon labaz MMM? Li pa paret. Ti ena enn seynman dan kumansman. Me, la, Guvernman pe vinn ase

inpopiler, alor li difisil pu ML rekrite kan li ladan. E si li dan Lopoziyon, MMM pu bif li.

E asterla, depite Sangeet Fowdar pe tir kont ML lor enn seri pwin. Anmemtan, li pe flat MMM ek Bérenger. Me, li dir li pa pe kit *Lalyans Lepep!*

Guvernman Lepep, an antye

Guvernman *Lepep*, kuma enn antite, zot pas tu zot letan demantel Leta Ramgoolam. Enn parti sa travay demantelman la, se klerman pu prepar terin pu ki Pravind Jugnauth vinn Premye Minis inkonteste. Zot bizin detrir Navin Ramgoolam ek Travayis. Lerla Pravind Jugnauth pu reyne pu plizir manda. Sa ti dan zot plan depi kumansman.

Me, sa plan la finn vir anbalao avek zafer Medpoint. Kan Pravind Jugnauth gayn enn kondanasyon su lalwa anti-koripsyon, sa finn bulvers MSM buku. Pravind Jugnauth inn bizin demisyone kuma Minis. Alor, li zis aparet tanzantan lor TV. Li sipoze lider MSM, me li pa paret ditu alez dan sa rol enpe drol la. E, pa kone ki Lakur pu deside, ni si pu ena lapel, mem si Pravind Jugnauth gayne.

E pandan sa enn an la, nu finn sirtu gayn sa gran netwayaz: Ena tu ramifikasyon BAI, ena lalwa Good Governance, ena Betamax, ek lezot skandal. Anmemtan, nu pe gayn nominasyon dan diferan Minister ek para-etatik ki pa paret tro diferan depi su rezim Ramgoolam. Sa vedir, netwayaz enn kote, e refer mem politik ki pu bizin netwaye apre.

Ki stratezi devlopman *Lalyans Lepep?* Sa lalyans la ti anfet met dibut zis avan eleksyon. Alor, zot pa finn gayn letan zwenn, reflesi ansam, prepar enn Program ansam. Li ti zis bakle. Zot finn gayn enn lalist 12 zafer ki pa ekivo enn veritab program – zafer kuma permi apwin, pansyon vyeyes, spiyd kamera. E dan Lalyans la, zot pa ti devlop enn koerans. Anfet zot pa ti krwar zot pu gayn eleksyon. E kan zot finn gayne,

zot finn gayne san enn program.

An-pasan, kan mo ti pe drafte sa lartik la, e Premye Minis e Minis Finans pa dan okenn parti. Me, li zis an Fevriye 2016 ki Vishnu Lutchmeenaraidoo finn fer aplikasyon e finn aksepté dan MSM. Li, Vishnu Lutchmeenaraidoo, li inpe kuma Sithanen. Li enn kado ki bondye inn fer a pei Moris. Alor, li ena enn mem kalite trazektwar ki Sithanen. An 1982 Vishnu Lutchmeenaraidoo ti dan MMM, an 1983 li kit MMM, al ar MSM. Plitar, li fer enn nuvo parti ar Ajay Daby. An 2010 li kandida MMM. Li pa eli. An 2014, li kit MMM zis avan eleksyon, e li vinn kandida Aneerood Jugnauth. La 2016, li rant dan MSM. Li krwar li enn fezer mirak. E li bizin rod plas kot li kapav fer mirak. Sa explik so trazektwar.

Dan Guvernman seki kree problem pu *Lalyans Lepep*, ena osi lefet ki sa 2-la pa ti dan okenn parti. Lider *Lalyans Lepep* pa dan enn parti, e Minis Finans fek rant dan MSM – sirman kan li finn realiz difikilte so prop pozisyon.

Lider MSM, pli gran parti dan Guvernman, Pravind Jugnauth – me li pa dan Kabine Minis.

Alor, kimanyer zot pran desizyon? Enn komplikasyon terib, sa. E kan Vishnu Lutchmeenaraidoo zwenn MSM li enn siyn ki zot pe gayn seksu depi sa bann komplikasyon la.

Dayer, piblik kone ki finn ena konfli ant Soodhun ek Duval. Li ti lor zafer *Eid Mubarak*. Lerla finn gayn konfli ant Bhadain ek Vishnu Lutchmeenaraidoo lor zafer *double taxation* ar Lend. Roshi Bhadain dir fini negosye, Lutchmeenaraidoo dir non li pankor fini negosye. E ziska ler, pankor fini negosye.

Ena enn konfli obzektiv ant Aneerood Jugnauth ek Lutchmeenaraidoo. Minis Finans fini fer so diskur bidze. Sa diskur la se vizyon Minis ansarz lekonomi lor lavenir. 2-3 mwa apre, Aneerood Jugnauth fer

enn diskur pu donn so vizyon pu lavenir.

E kan ena problem, Aneerood Jugnauth vinn lor televizyon, swa li vinn fer enn diskur par la. E suvan, pu ki li tini Guvernman ansam, li bizin mars lor platband Lutchmeenaraidoo.

Tu dernyeman, li paret ena konfli ant Aneerood Jugnauth ek Pravind Jugnauth. Lor Vis Prezidans, par exanp. Tu dimunn ti asime ki Menon Murday pu vinn Vis Prezidan Republik. Lerla enn bozur, kan ler vini pu nom li, Aneerood Jugnauth dekuver ki li enn atendent. Ondire, li pa ti kone. Asterla, ena enn koze kumkwa bannla pu nom li dan biro Premye Minis. (Petet kuma Premye Minis *office attendent*). Me, kan SAJ dekuver li enn atendent, li dir dimunn ti pu riy nu onivo internasyonal si li ti nome. Alor, pa pu nom li. Pravind Jugnauth, li, li kontiyn sutenir li piblikman. Lot problem leve. Zot al desid lor Madam Naraynen. Me, li osi, li pena kalifikasyon – sann kutla “kalifikasyon kominal” ki sa kalite politik la exzize.

Lerla gayn zafer nom enn nuvo Direkter Zeneral MBC: Roshi Bhadain ule Jean-Claude de L'Estrac. Li pran li, al get Aneerood Jugnauth dan so biro, propoze li vinn Direkter Zeneral. Aneerood Jugnauth dir OK. Me, li dir, bizin get lider parti. Bizin konsilte lider parti. Drol. Li ti bizin dir “Bizin diskrit sa dan Kabine.” Kifer li pa kapav dir sa? Akoz Pravind Jugnauth pa dan Kabine. E li plitar pu sirman regayn Minister MBC ankor, alor bizin konsilte li. Alor, Aneerood Jugnauth dir al konsilte lider 3 parti. Lerla al truve ena dimunn parmi sa 3 la ki pa dakor ar L'Estrac. Collendaveloo dakor. Xavier Duval dakor. Alor, ki sa lider parti ki pa dakor? Oblize Pravind Jugnauth. Alor, L'Estrac pa nome.

Stratezi Devlopman Lelep

Sa kalite problem la, enn apre lot, rann nerport ki stratezi

devlopman *Lalyans Lelep* ase konfi. Ena tro buku konfli ek potansyel konfli intern pu zotmem zot konn zot vre stratezi politik.

Me, zot stratezi ekonomik, nu kapav dir, li baze buku lor ranforsi *kapital finansye*. Guvernman anfavere enn lekonomi baze lor servis – lasirans, Bennking – e pa telman lor prodiksyon – ki li lizinn ubyin plantasyon. Sa lekonomi servis ki li pe promovwar, li inklir zafer kuma *Smart Cities*, Heritage City, Lepor. Me, pena okenn sektor ki zot pe promovwar ki prodir kiksoz. Smart City ek Heritage City, zot klerman proze imobilye. Investi dan later, mont batiman, vann li.

Alor, li baze lor investisman *prive* – ki li lokal ubyin internasyonal. Kote internasyonal, MSM ena lirin sirtu ar Mwayin Oryan ek Lasinn.

Zot stratezi ekonomik, li baze osi lor devlopman Lepor, depi GRNW ziska Be di Tombo, zot dir. Pu ena bennkering (vann lesans ar navir, enn spes filing pu navir). Zot ena proze pu Por depes, por krwazir, por konttener pli gran. Ladan osi ena diferan pei ki kirkwa pu investi.

Tuzur zot pe viz sa koridor Singapor-Moris. Singapor pu fer hub pu Lazi, ek Moris hub

pu Lafrik. Alor tu ant Lazi ek Lafrik pu pas atraver sa 2 hub la.

Pu turism, latitid Guvernman drol. Kumansman 2015, ti pe gayn problem, lotel pa ti ranpli. Zot dir zot pu friz tu lotel pu 2 an. Lerla kan enn-de turis kumans vini depi Lasinn, Lend, zot relarg konstriktyon nuvo lotel ankor. Ena 6-7 fini donn permi. Alor, vremen mank koerans lor letan dan zot aksyon.

Ki li kote lagrikiltir, kote prodiksyon kann ek disik? Zot ena zero refleksyon. Zero plan. Zero proze. Sel plan se “bio”. Zot pu ankuraz planter existan diminye pestisid simik, servi kaka vas. Li pa ekivo enn proze agrikol, sa. Li pa viz pu ogmant prodiksyon. Dimunn ki ti pe met disel rapor, li pu met kaka vas. Se tu.

Sirtu lor kann ek disik ki ena problem. Tu seki nu finn dir pu plis ki 10 an, pe vinn vre. Parey kuma li ti kler pu arive. Me, zot gard tu parey. Kan pri disik ti pu bes 36 %, zot persiste krwar ki li pu zis 36% -- malgre ki nu ti dir ki li evidan pa pu ena enn pri garanti. Lerla pri disik, an realite, li finn re-bese. Dan 2017, li pu liberalize, e li pu rebese net. Pena okenn refleksyon depi Guvernman lor kimanyer diyl ar sa katastrof la. Li kontiyn gard tu agrikiltir otur kann, kann, kann.

Ni pena okenn refleksyon lor devlopman lapas. Sa bann som investisman imans pu Heritage City, Port Louis Smart City, 30 milya is, 40 milya laba, 50 milya lot kote. Me, enn lindistri lapas, ti kapav devlope ar sa kalite som la. 2.4 milya kilomet kare lamer Moris – e pena okenn stratezi lor ki pu fer lor Chagos. Ena zizman UNCLOS, byin anfaver Moris, e olye Guvernman fer kiksoz, li dormi lor zizman la.

Lopozisyon Parlamter

Ena trwa parti dan Lopozisyon Parlamter.

MMM

Ena MMM, ek so 7 depite. Depi 1976, kan li rant dan Parlman pu premye fwa dan enn eleksyon zeneral, zame li finn ena osi tigit depite ki sa. Zame.

E li zis parski lezot parti, Muvman Patriotik ar so 5 depite, Travayis ar 4 depite, ki MMM tuzis gard pos Lider Lopozisyon. Si Ganoo ek Shakeel Mohamed ule, zot kapav balans Bérenger kuma Lider Lopozisyon.

Anfet, MMM ena problem lidship, li osi. Apre debak dernye eleksyon zeneral, buku dimunn ti blam lidship. Buku zot manb ti insiste lor enn restriktirasyon. Me, naryin pa finn arive. Steve Obeegadoo, ti lev lavwa. Alor, zot met li ansarz vini ar enn plan restriktirasyon. Li finn disparet ar so plan.

Alor, MMM rabat lor Bérenger so ansyin ti-plan: Met Ajay Guiness kuma Sekreter Zeneral, ek Pradeep Jeeha kuma spes Premye Minis in waiting ansam ar Bérenger. Li fer sa. Li fer li pu mem rezon ki li ti met Jugnauth, Nabasing, enn seri lezot, kuma paravan. Me, ni Ajay Guiness, ni Pradeep Jeeha pa dan Parlman. Alor, so plan pa marse tro byin. Pradeep Jeeha ek Ajay Guiness pa expoze ar piblik, aköz zot pa dan Parlman. E pena okenn dut ki MMM finn afebli par sisyon Grup Ganoo. Pa ki Ganoo telman for, me aköz MMM –

fizikman ek sikolozikman inn perdi buku.

Grup Ganoo

Grup Ganoo ek so 5 depite. Zot rol li kuma enn spes Lopozisyon Lwayal vizavi Guvernman. Zot pretann zot pe fer lopozisyon, me parfwa zot pe mars ek Guvernman. Eski zot ena 2 lipye dan Lopozisyon? Ubyin enn dan Guvernman? Joe Lesjongard finn rann li piblik ki grup Ganoo ti bizin viz pu ranplas PMSD dan Guvernman. Sa donn enn lide kot li sitye li.

Parti Travayis

Travayis ek so 4 depite. So lider grup parlamter li Shakeel Mohamed. Enn parmi bann Parlamter, Osman Mohamed, li paret li pe al dan direksyon Guvernman. Guvernman inn nom li lor enn komite lanvironnman, enn kontinyasyon *Maurice Ile Durable*, ki li ti deza ansarz. Ziska ler pa tro sir si li pu res dan grup Travayis ubyin al ar Guvernman.

Antretan, pu Travayis, problem Navin Ramgoolam kuma lider res antye. Osi lontan ki zot res ar enn lider kuma Navin Ramgoolam, li difisil pu Travayis refer terin. Navin Ramgoolam, ziska ler, nek finn ena lanket pu tu so keys. Pankor gayn sarz. Pankor bizin al Lakur. E ena buku keys: Kanpman Ros Nwar, ka Rs224 milya dan kofor.

Me, tu sa keys pankor kumanse. Eski Travayis kapav relev latet tanki Navin Ramgoolam alatet? Pa evidan. Yer dan enn lagazet, Yousouf Mohamed, ki pa dan Travayis, me li kuma enn konseye Travayis, li li pe dir Ramgoolam bizin ale. Li pe plizumwin sutenir Arvind Boolell. E Arvind Boolell pe sutenir limem. Alor, ena bann Assirvaden tuzur inkondisyonel Navin Ramgoolam. Me Nita Deerpalsing inn twit apre eleksyon. Pran enn bel job Sid Afrik, lerla returne. Pa enn

Rama Valayden ni enn Dev Virahsawmy ki pu tir Travayis dan sa petrin dan ki li finn tonbe su lidship Navin Ramgoolam.

Lopozisyon Parlamter antye

An zeneral, Lopozisyon Parlamter ena 3 parti ki pa kapav travay ansam. Ki li MMM ek MP, zot sat ek lisyin, ki li MMM ek Travayis, li byin difisil. Bérenger blam Navin Ramgoolam pu defet zot lalyans elektoral, e li mem dir – enn zafer ki zame personn pa finn tande – ki li enn “bon zafer zot finn perdi”. Antu ka, zot pa kapav travay ansam.

E si MP ek Travayis zame sey travay ansam, li pa ranforsi zot, ni enn ni lot.

Alor, ena 3 parti byin feb onivo Lopozisyon dan Parlman. Purlmoman, li difisil pu zot asize degaz enn stratezi ankomin. Ena lexanp kimanyer zot pa kapav kordine ditu.

Onivo BAI, Travayis atraver Shakeel Mohamed, ankor pe sutenir BAI, li avoka Rawat. Bérenger, li, li ti premye dimunn ki ti dekrir BAI kuma enn Ponzi an 2013, e zordi li vinn kritik rapor nTan aköz li pa finn dir si li enn Ponzi ubyin pa enn Ponzi. Li pa kone kot pu danse. E kan ti ena amandman Kons-titision ek lalwa Bhadain, nu truv ankor inkoerans. Bérenger vot anfaver amandman Konstiti-syon pu permet lalwa la, lerla li pa vot lalwa la. Me, sa li pena sans.

Kote ICAC, la osi, zot pa kapav akord zot vyolon. Tu manb MMM dan komite Parlamter ICAC demisyone, ale, aköz MMM pa dakor ar dimunn nome ansarz ICAC. Shakeel Mohamed, li, li reste.

Extra Parlamter

Dan parti extra-Parlamter, mo finn diviz li an 3 tip: parti tradisyonel, parti “emerzan” ki disparet, e parti gosizant.

Parti Tradisyonel

Ena 5, tule 5, zot sirtu bann rasanbleman otur enn lider, mem si dan ka premye la, li

mwins kumsa.

Les Verts: Li azir plis kuma enn parti ki lezot. Lor letan, li ena enn program omwin pu eleksyon zeneral, li kol lafis, li fer bann aksyon. Me, li tuzur prizyonye enn-de isyu otur Sant Nelson Mandela ek konpansasyon pu esklavaz.

Muvman Travayis Militan – enn duzenn dimunn otur Vasant Bunwaree. Pran pozisyon sirtu lor ledikasyon.

PAL – rasanbleman otur Ramsewak; zot pran pozisyon dan enn fason sporadik, suvan inprevizib.

MAM – rasanbleman otur Elizabeth Fancois, sirtu pu Pak vinn konze piblik.

FSM – ki finn byin disparet depi eleksyon zeneral. E tu finn tultan vir otur Cehl Meeah.

Pu laplipar, sa bann parti la, pena enn lexisans permanan, ni striktir.

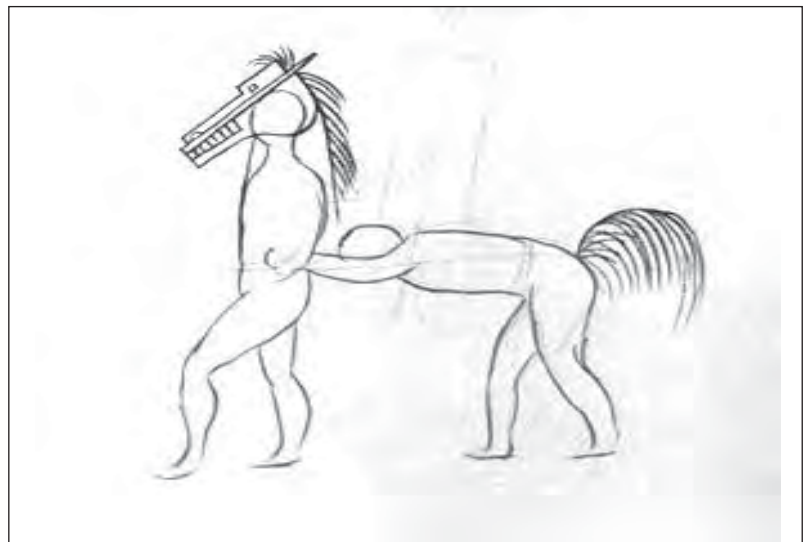
Parti ki Emerze, Disparet

Enn parti dan sa kategori la ti apel **Ensam nu kapav**, kot ti ena 2 dimunn prinsipal: Roshni Muneeram ek Gaetan Siew. Parti la inn disparet. Alor zordizur Roshni Muneeram ekrir-ekrir lartik dan lapres, lartik totalman apolitik. Li tret nerport ki size apart politik. Par kont, Gaetan Siew li, li finn nome kuma konseye lor **Smart Cities** pu Guvernman Lepep. Li enn zom kle dan Rezim aktyel.

Lot parti emerzan: **Justice Sociale**, ti prinsipalman Sheila Bunwaree ek inpe so etidyan ki ti kandida. Li ti zwenn ML pu enn semenn, lerla kite. Apre eleksyon, li osi, li ekrir lartik enpe apolitik. So parti disparet. E li paret li pe return kot li sorti dan ISDP, enn ONG. Kuma avan, li re-vinn apolitik, mem anti-politik.

Gosizant

Rezistans ek Alternativ: Zot, zot inn reysi fer enn amalgam total ek ase malsin ant zot lorganizasyon politik (RA), enn ONG apel CARES, ek zot

Desin Pablo Picasso, seval pantomim

travay sindikal dan GWF. Zot finn bruye tu sa.

Kan Subron donn enn deklarasyon lor zafer lepor, par exanp, li donn li lor nom **Rezistans**, e lapres ekut li akoz li enn negosyater sindikal.

Onivo parti, zot lorganizasyon politik, li evidan, e li ti pu drol si pa ti kumsa kan ena sa kalite amalgam la, ena konfli ideozik ek programatik. Ena sertin manb an-vi ki ris **Rezistans** dan direksyon ONG, lanvironnman, lenerzi tusa; ena dirizan ki ris li dan direksyon sindika pir. Ena mem dirizan ki krwar ki sosyalism ek kapitalism kapav mars ansam, e dir sa piblikman. E sa mem dirizan la, li travay dan kapital finansye. Li zer bann portfolio investiser. Li enn zeran kapital finansye. Li ti pu etonan si li pa ti kree konfli.

Pli ale, pli zot nepli pe tro opere kuma enn lorganizasyon politik. Swa zot travay lor lanvironnman, swa lor sindika. Me, amalgam la inn fini al ase lwin. Zot finn nwayot GWF net.

E seki finn afebli Subron buku, e finn amenn buku kritik uver dan media, se manyer li amalgam zafer, e lerla anmemtan devlop lwin pros ar rezim ki opuvwar. Alor, kan li melanz **Rezistans** ek GWF ek CARES ansam delibereman, lerla, kan dan so travay sindikal pu IFRAMAC, Ashok Subron kolabore ar Minis Roshi Bhadain, li paret **Rezistans** la pe

kolabore, setadir so parti politik.

Ar ansyin Rezim li ti parey. Pu sey fer progre sime-kupe pu sindika dan Lindistri Sikriyer, Ashok Subron travay ar Nita Deeralsing, e kan li amalgam sindika ek so Parti, lerla **Rezistans** evidaman paret pros ar Travayis. **Rezistans** sarye problem tule 3 lorganizasyon.

Parey pu enn lot dirizan byin an-vi dan ladireksyon **Rezistans**, Sabastien Sauvage. Li, li finn rant ansam ar bann patron Jhubboo dan zot proze Trymetys dan Tamarin otur Eco-Bridge, alor, kan li divan-divan dan enn proze kapitalist otur Tamarin, **Rezistans** sarye sa fardo la.

Rezistans inn fye buku lor lapres pu so lexisans pandan so 10-12 an.

Me, lerla, dan dernye 4-5 mwa, finn ena buku kritik uver dan medya pu premye fwa kont Subron ek so **Rezistans**. Kan li travay ar Bhadain, otur IFRAMAC, kan li vini ar sigzesyon pu fer otozesyon dan IFRAMAC, nu tu ti ase etone. IFRAMAC, li vann loto. Enn parti anplwaye travay lor komisyon. Enn parti dan latelye mekanisyin. Kimanyer pu fer otozesyon ladan? Dan enn lepok parey? Li inposib. U pu fer otozesyon, kan reveni IFRAMAC – anfet ti deza ena lapert – me li depann lor vann loto delix kuma Mercedes. Firm prive Mercedes dan Lalmayn, li pu satisfe pu ena enn konpayni otocere ansarz Mercedes

Moris? Alor, propozisyon ti enpe dan vid. Alor, buku dimunn dan lapres inn konklir ki li enn propozisyon pu ede pu tir Bhadain dan so problem. Subron inn apiy sa propozisyon la. Me, kan tu dimunn realiz ki li pa posib, buku inn kite Iframac. E problem inn rezud pu Bhadain. Obzektivman li finn rezud par intermedyer Subron.

Me, pandan ki Ashok Subron pe travay ansam ar Bhadain lor Iframac, kan anmemtan Rezistans ek Alternativ pran pozisyon anfavor lalwa Bhadain – sa li poz problem politik grav. Kan tu dimunn dan Media, dan lopoziyon, dan Bar Council, truv lalwa la danzere, RA dir zot an-favor lalwa Bhadain? Sa osi, inn fer buku dimunn onivo medya inpe plin ar zot. Zordi dan *L'Express* (Not redaksyon: zur Ram fer diskur la 6 Fev) ena enn ti kare, parmi bann kare potin, kumkwa depi inpe letan, dan medya zot pe gayn Subron (sindikalis lepor) ek Dorasamy (ansarz Cargo Handing) sakenn pe glis pikan kont lot la, pe rod servi zurnalist pu fer sa, zot pe expoz lefet ki sirtu Ashok Subron pe itiliz zurnalist, pu fer so travay propagann. Alor, sa ti lartik apro-po de byin tigit, li kuma enn warning. Subron nepli ena sa sutyin ki li ti ena onivo medya.

Bizlall

Ena enn lot regroupman gosizant. Anfet li pa mem enn regroupman. Ena plito diferan rasanbleman otur Bizlall. Muvman Premye Me, Muvman Larz, Entente pu demokrasi Parlamter, Observatoire de la democratie, Secteurs Liberés.

Tu sa bann zafer, zot existe, me selman atraver Bizlall. Dimunn rantre sorti. Ramano kapav pe ekrir lor nom Muvman Premye Me, malgre ki Bizlall dir li fini disud.

Bizlall so gran zafer: “enn nuvo konstitisyon pu enn 2yem repiblik”. Pandan deba avek Bhadain, ubyin dan nerport

ki deba lor nerport ki size, so sel argiman, bizin enn nuvo konstitisyon ek enn 2yem repiblik.

Parlman Popiler:

Prinsipalman otur Catherine Boudet ek CTSP. Sipoze enn platform deba, pu get lalwa, lezot travay vre Parlman, tu sa. Me, zot finn kumans pran pozisyon asterla. Zot ena enn sertin sutyin dan Le Mauricien. Lorganizasyon otur Lindley Couronne, Dis Moi, li osi, li pre ar zot.

No to Biometrik ID Card:

Prinsipalman Jeff Lingaya. Li enn grup dimunn an tan ki “individi”. Zot pa azir kuma enn

lorganizasyon. E li pa lor lezot size.

Georges Ah Yan

Li osi, li azir sirtu lor lanvironnman, lor laplaz. Me, li poze dan eleksyon osi. Li dir li met buku kandida pu li, li gayn buku tandantenn. Li ena enn baz dan Mahebourg. Me, zot pa prezan lor lezot isyu.

Alor, kan nu pe konseptyaliz terin politik dan lekel LALIT pe opere, ala seki li ete, anterm lezot lafors politik.

Ram Seegobin, Premye draf, 6 Fev 2016, avek retus 27 Fev 2016.

USA

Anbasader anbarasan

Anbasader sipoze ede pu gard estim enn pei ot. Me, 2 anbasader USA finn anfet plito rann zot lekor kuyon. Zot anbasader ki plito anbarasan pu USA. Me, li pa tutafe zot lafot: politik USA telman difisil pu defann ki zot fer kuma zot kapav.

Radio Plis lor Diego Garcia

Dan nuvel midi Radio Plus le 13 Zanvye, 2016, 2 anbasader USA ti pran laparol lor kestyon Chagos ek Diego Garcia.

Linda Thomas-Wingfield

Premye ti ena Mme Linda Thomas-Wingfield, enn Su-Sekreter Deta ansarz Lafrik, ki ti dir “*The lease ends in 2036*”, setadir bay la termine an 2036. Li ti pe refer a bay ilegal ant USA ek UK, ki pu expire an 2016 apre 50 an lexisans, e ki kapav renuvle pu ankor 20 an.

Shari Villarosa

Mme Shari Villarosa, Anbasader USA ki pe demenaze depi Moris, lerla azut enn “presizyon”: “*It’s not a lease. It’s an arrangement. Until 2036. Other people can say what they like. It’s an arrangement.*” Setadir, li dir, “Pa enn bay, sa. Li enn laranzman. Ziska 2036. Lezot dimunn kapav apel li seki zot ule, li res enn laranzman.”

UNCLOS poz problem pu US-UK

Avek zizman baynding UNCLOS lor Chagos, li ilegal pu UK fer kikseswa konsernan Chagos san negosye avan ar Moris, renuelman bay vinn enn problem. Kimanyer USA ek UK pu kuver zot renuelman bay deryer ledor Moris? Anfet, sa 2 anbasader la finn gayn 2 stratezi diferan pu sort dan sa difikilte la:

- Enn opte pu dir ki bay la fini renuvle otomatikman ziska 2036.
- Lot la dir, pena bay ditu.

LC

DILO C.W.A. su menas Privatizasyon

Minis Collendavelloo pe anons privatizasyon,
kan sa finn enn fyasko partu dan lemond.

Enn sindika internasyonal apel *Servis Piblik Internasyonal* dir ena 237 ka, dan 37 diferan pei, kot lepep finn reysi retir servis dilo, kuma CWA, depi dan lame sektor prive. Dan buku lavil dan lemond, apartir bann lane 1980, zot guvernman swa zot minisipalite finn privatiz furnitir dilo. Sektor prive ti ule pran kontrol furnitir dilo, e li finn fer li. Me, privatizasyon partu li finn enn fyasko. Dilo vinn tro ser. Sektor prive pa investi ase. Servis pa bon. Alor, partu finn ena muvman protestasyon depi lamas dimunn.

All Workers

Dan Moris dan bann lane 1990, muvman *All Workers' Conference*, kot manb LALIT ti mener, ti anpes privatizasyon CWA. Asterla, Minis Collendavelloo pe re-menas privatizasyon. Fode pa enn servis esansyel kumsa privatize.

E zordi nu ena prev, li pa marse. Bizin gard CWA dan kontrol sektor piblik!

Anfet, Premye Minis Jugnauth ti anonse kan li ti eli lane 2000, zur so eleksyon, ki li pa pu

privatiz dilo. Sa ti apre ki LALIT ti met kestyon dilo lor azanda dan kampanya elektoral. Dayer, mem an 2014, kan Jugnauth ti kas lakor ar Lend pu larzan prete pu Metro Leze, li ti anonse ki pu

servi sa kredi la pu moderniz sistem dilo. Dayer, Guvernman finn osi anonse ki sirplis dan lakes akoz pri petrol finn bese, sa osi pu servi pu moderniz sistem dilo.

Kordonye, planter ek sofer – tu anmemtan

Li pa fasil zordizur pu viv avek enn sel travay. Mo pe bizin fer trwa metye anmemtan pu kapav zwenn lede but. Kimanyer sa finn arive?

Mo finn travay kordonye 40 an. Mo finn aprann sa metye la dan enn latelye Lari La Reine, Rose Hill. Laba mo ti pe ranz savat ek sandalet. Plitar mo finn travay kordonye lizinn Bata, Coromandel. Apre sa mo finn travay plizir latelye inpe partu, dan P. Louis, B.Bassin, Bon Accueil, Quartier Militaire. Dan bann lane 1990, mo ti reysi ena mo prop latelye, kot mwa Plaisance. Mo ti pe ranz sirtu sulye dam ek fer reparasyon sulye, sandalet ek sak. Buku sulye ki mo ti fabrike ti pu magazin. Me kan guvernman finn desid pu ankuraz inportasyon sulye, sa finn tuy fabrikan lokal. Magazin ti kumans aret pran sulye ar kordonye. Zot ti prefer sulye inporte parski li ti pli bomarse, parfwa ziska 200% pli bomarse.

Mo travay ti'nn tonbe net. Alor mo finn desid al fer plantasyon. Mo finn zwenn enn korporativ, nu ti a 10 dimunn. Nu ti reysi gayn enn terin demi arpan abay dan Richelieu. Mo finn al anrezistre mwa kom planter ek swiv enn kur ar AREU. Mo ti plant brinzel, kalbas, pima e mo ti al vann mo legim momem lor motosiklet dan Coromandel ek Rose Hill. Me apre inpe letan nu finn gayn enn problem dilo lor nu terin. Dilo labu ti pe bus tu nu tiyo. Anmemtan Minister ti inform nu ki nu terin pe tom lor traze metro leze ek ki li pu nepli disponib. Nu finn fer buku presyon pu sey gard later, me anfet nu finn oblize aret plante.

Pandan 5-6 mwa mo finn al travay sofer pu enn konpayni dan Vacoas ki repar Aircon. Mo ti kite akoz move kondisyon travay. Lerla mo finn al travay sofer pu enn konpayni ki fer servicing *fire extinguisher* (extinkter). Mo ti pe al sers extinkter dan lizinn, dan lotel antye Moris, amenn zot werkshop Trefles kot ti fer servicing. Mo travay Lindi a Samdi, 8.00 am a 5.00 pm pu enn lapey Rs9,000 par mwa.

An 2015, kan Guvernman Lepep finn anonse ki proze metro leze nepli lor azanda, nu korporativ plantasyon Richelieu finn relanse. Mo finn rekumans mo metye planter legim. Mo osi pe travay sofer pu enn individi ki pran travayer pu fer servis netwayaz dan apartman, lakaz nef e anmemtan mo pe rebran mo travay kordonye dan lakaz kot mwa. Alor zordi mo travay kuma planter, sofer ek kordonye.

Mo marye, mo ena enn garson dan Form 1 ek enn lot ki pa travay. Mo madam travay dan lakur.

CB

Brans Plezans-Kan Levye

Proze *Smart Cities*: Dan Ki Lintere?

LALIT pe pibliye 5 lartik dan sa dosye la.

E nu pe invit lekter Revi dan nu Kolok a lokazyon Fet Lindepandans.

Tem: Danze Smart Cities: Nesesite Reform Agrer.

Proze *Smart Cities* finn vinn osant diskur dirizan guvernman Lalyans Lepep. Zot pe prezant sa proze la kuma solisyon mirak pu problem ekonomik ek sosyal ki Moris pe fer fas. Zot bann proze imans ki inplik sanzman drastik peizaz zeografik Moris, reamenazman teritwar kuma zame finn ena, avek investisman kolosal anterm finans ek resurs. Dayer apel zot “mega proze”.

Zot telman imans ki u poz lakestyon eski zot realizab ubyin guvernman Lalyans Lepep pe zis vann bann rev, ubyin plito vann kosmar, ar popilasyon. Parski si guvernman reysi realiz sa bann proze la, li pu prezant enn danze pu lavenir, dabor pu suverennte Moris, me osi pu sekirite alimanter e pu demokrasi. Li pu osi fer sanzman dan balans de fors ant klas sosyal, li pu met klas travayer dan enn dezavantaz dan lalit deklas. Alor nu bizin sey konpran ki ete *Smart Cities* e ki zot porte.

Li kler ki guvernman Lalyans Lepep pa ti ena enn vre program apre so viktwar dan eleksyon 2014. Sa lalyans MSM-PMSD-ML pa ti ena enn program pu fer fas sityasyon kritik kot lekonomi Moris ete. Li pa ti ena enn program pu kreasyon lanplwa an gran nomb. Alor li pe oblige swiv plan lezot dimunn ki ena lintere dan sa kalite devlopman *Smart Cities* la, aköz sa mank enn program la. Sa li klerman dan lintere sa bann kapitalis ki ena zot proze la.

E sa proze *Smart Cities*, li kuyoner pu enn lot rezon. Drolman, ena *Smart Cities* ki fini demare avan-mem Guvernman Jugnauth anons zot, ava-mem ki kree so lalwa kad. Zot ti deza pe pran form pandan reyn Navin Ramgoolam!

Ki lintere deryer proze *Smart Cities*?

Kisannla ki interese dan devlopman *Smart Cities*? Li paret ki ena presyon depi 3 kategori dimunn.

1. Burzwazi istorik ek lezot kapitalis ki interese dan spekilasyon later

Kriz ki lindistri sikriyer pe traverse pe obliz burzwazi istorik rod tu kalite mwayin pu kontiyn fer gro profi, kuma par ogmant valer zot later, bayant li swa met li angaz pu pran larzan prete ar Labank. Plizir grup dan burzwazi istorik ti deza fini rant dan proze devlopman fonsye atraver konstrikasyon

K O L O K L A L I T

TEM:

LAFIN REYN KANN? DANZE *SMART CITIES*? NESESITE REFORM AGRER?

SAMDÌ 12 MARS 2016

*A-lokazyon Fet Lindepandans ek Repiblik,
LALIT ena plezir invit u
ek u kamarad ek fami
dan sa Kolok lor sa 3 size liye la.*

Program:

9 :30 Dite, kafe, zi, biskwi.

9 :40 Fim LALIT: Pu enn Lekonomi Alternativ a Kann

10 :00 Anne-Marie Sophie (Prez) : Liye 3 tem ansam.

10 :05 Rada — Kan pri disik bese, Guvernman tultan aport led patron tablisman.
Enn-de kestyon.

10 :15 Alain — *Smart Cities*, dan ki lintere? Enn overview internasyonal.
Enn-de kestyon.

10:25 Ram — Diferan lintere deryer *Smart Cities*. Sak minis so prop *Smart City*?
Enn-de kestyon.

10:35 Rajni — Lalwa *Smart Cities*, ki dir? *Government Notice No. 128 of 2015*.
Enn-de kestyon.

10:45 Shabeela — Pozisyon diferan parti ek diferan patron, etc lor *Smart Cities*.
Enn-de kestyon.

10:55 Lindsey — Ki enn lavil ete? Enn *Smart City*? Pozisyon LALIT.
Enn-de kestyon.

11:05 Kisna - Kanpayn LALIT pu enn stratezi alternativ a sa.
Enn-de kestyon.

11:15 Ti-grup : Bi, diskite pu asire ki nu tu konpran lyin ant tu sa size la byin.

12 :15 Plennyer: Planifye reynion desantralize; fim.

PU GAYN U LINVITASYON, KONTAKTE ENN MANB LALIT AN PERSONN.

IRS ki guvernman PT-PMSD ti ankuraze. Ena mem sertin grup ki deza ena zot prop plan devlopman alonterm kuma Medine so Master Plan 2005-2025 ek Mon Desert-Mon Tresor so Urban Master Plan pu ziska 2065. Ondire zot deza krwar zot enn “guvernman eli” ki kapav fer amenazman teritwar enn pei!

Dan lalist *Smart Cities* ena deza ENL, Omnicane, Medine, GML, St Felix, Terra ki fini demar zot prop proze. Me, remarke ki tusa sif lanplwa ki zot pe anonse dan proze *Smart Cities*, zot pa dan sekter prodiksyon ditu. Zot angran parti dan sekter intandans, setadir “travay servant” kuma dan lepok feodal: zardinye, kwizinye, mizisyin ek lezot artis a-lwe, sofer, fer netwayaz, vey zanfan.

Dan enn piblisite onnlayn lor www.lexpressproperty.com li rekonet ki later pu proze Smart City, ek later otur, so valer pu ogmante. Ala seki li dir: “*Plot of 195 toises in Morcellement Massilia Balaclava – Lot 390 ... Good to know, a smart city had been approved and is coming soon, the land will pick up in value.*” Sa donn enn lexanp kifer ena Smart Cities: pu rulman spekilasyon later. Lor ledo lepep.

2. Konpayni ki pe devlop sa teknoloji kompyuter/internet otur Smart Cities

Konsep deryer *Smart Cities* li plito vag. Ena enn asonpsyon ki infrastruktir irbin ek lavi tulezur kapav/bizin optimize e vinn ‘ekolozik’ atraver teknoloji, ubyin atraver inovasyon atraver konpayni IT. Anfet se enn lanbalaz “lavantaz teknoloji” ki zot prezante pu vann proze *Smart Cities*, kuma enn seri gadjet. Alor, totalite sa bann gadjet la, swadizan merit nom “smart”. Enpe kuma Smart Kard, sa Kart Idantite otan diskredite la. Me, “smart” enn mo ki ule dir “byin abiye” enn kote, ek “gran malin”, lot kote. Alor, kisannla pa ti pu kontan viv dan enn lavil ‘smart’?

Anfet kanpayn pu promovwar Smart Citi0es pe vinn deplizanpli for depi derye 10 an. Sa li ase trakasan. Bizin tultan sispekte sa bann slogan ek solisyon ki depann buku lor nuvo teknoloji. Li inportan kone kisannla vmem ena kontrol lor sa kalite teknoloji la.

Anfet kuran neo-liberal su linfliyans linstitisyon kuma Labank Mondyal, OECD, FMI finn propaz lide pu fer bann lavil vinn “zarm” devlopman nasyonal, rezyonal ek global – me andeor kontrol demokratik. (Rapel MMM-MSM ti kareman ferm Konsey Vilaz, an 2001-2, e LALIT ti amenn enn long batay pu re-met zot). Lefet ki lavil inn vinn enn “zarm” devlopman pu kapitalist finn alimant kompetisyon ant lavil pu atir investisman, turist, ‘elit kreatif’ e osi pu atir evennman global kuma Kup Dimond ubyin Olinpik. Anmemtan avek lamonte irbanizasyon global bann lavil finn vinn kuma sit stratezik pu diyl ar ek chalenj sanzman global ek problem lanvironnman.

Buku koze lor *Smart Cities* sorti depi Leta Zini, sirtu depi MIT so laboratwar. Depi bann lane 1990 laplipar dokimantasyon lor *Smart Cities* sorti gro konpayni kuma CISCO, Siemens, IBM. Ena mem enn trademark ‘Smarter Cities’ ki IBM finn anrezistre ofisyelman an 2011. Parmi bann gran vander teknoloji *Smart Cities* ki pli resan ena Schneider Electric, Hitachi, Accenture, Toshiba, General Electric, Microsoft, Oracle, Capgemini.

Zordi *Smart Cities* alamod dan Lerop. Linyon Eropein pe finans plizir proze *Smart Cities* partu dan Lerop. Pu fer *Smart Cities* paret mwin alyene, zot fer enn-de ki paret pli rezonab. Par exanp, dan Milan dan Litali, zot finn finans proze pu reos lefisyans lenerzi bann batiman administratif.

Dan US Prezidan Obama finn anons so plan *Smart Cities* valer USD 160 milyon pu fer sertin

lavil ek rezyon vinn ‘smart’. La osi, ena enn-de progre dan enn pakej byin anti-demokratik. Michael Bloomberg, enn bilyoner ki ti lemer New York City ant 2002-2014 finn fer Mahantan vinn enn imans seri ‘gated communities’ pu dimunn ris. Enn “*gated community*”, li kareman lekontrer enn “lavil” anterm so lesipri. “Gated community”, ankor enn fwa, fer rapel bann sato lepok feodal, avek so rampart ek so dilo otur li pu ki pa kapav rantre san permisyon sa nob la.

Dan Lend, Premye Minis Modi finn menas konstrir 100 *Smart Cities* ziska 2020 pu kompiyt ar Lasinn ki pe inklir *Smart Cities* kuma pilye so plan irbanizasyon. E, anfet, zis pu donn enn sansasyon pli efreyan ankor a sa konsep la, se Israel ki ansarz devlopman tu laspe teknolozik dan Modi so program *Smart Cities*. Se *Academic College* Tel Aviv-Jaffa ki pe siperviz proze *Smart Cities* dan Pune, Nagpur ek Nashik dan leta Maharashtra. Teknisyin guvernman Israel ki responsab pu mentor, antrenn ek fer konsiltan pu met sa bann lavil la lor sistem WiFi, dizitalizasyon ek itilizasyon smart phone avek GPS. Anfet lavil Tel Aviv ti gayn pri Meyer Lavil dan World Smart City Award 2014 ki ti fer Barselonn. Israel sanpyon lemond konstrir miray, e infliz represyon lor enn popilasyon irbin, kuma dan Gaza. Li interesan note ki Claude Wong So, CEO ansarz *Smart Cities* Moris, dan enn interview dan *Le Matinal* 27 Zanvye 2016, ti nom Tel Aviv, parmi 2 lavil li site kuma lexanp *Smart Cities*.

Dapre David Harvey, enn zeograf Amerikin ki osi enn Marxist, irbanizasyon ek kapitalism zot intiman lye. Akoz sistem kapitalist tultan bizin nuvo marse, nuvo teritwar pu prodir sirplis, nuvo plas investi, e anmemtan pu sey evit enn krash ekonomik mondyal kan li pena sa, li bizin nuvo zafer tultan, kuma kolonizasyon lontan, e

zordi kuma irbanizasyon sovaz (e osi lager). Sistem kapitalism global finn travers par plizir kriz rezyonal kuma dan Sid Est ek Les Lazi dan bann lane 1997-98, dan Larisi an 1998, Larzantinn an 2001. Me depi lane 1990 li finn sey evit enn kriz mondyal fas a so inkapasite pu dispoz sirplis kapital. Pu Harvey samem finn rol sa irbanizasyon masif: setadir pu sey stabiliz sistem kapitalist global, par truv plas pu li investi.

Spekilasyon later

Dan Leta Zini, par exanp, se marse imobilye ek sekter konstriksiyon ki finn absorb imans sirplis atraver devlopman dan sant lavil, avek kreasyon lozman otur lavil ek lespas pu biro. Sa frenezi irbanizasyon la finn vinn global dan bann lane 2000; finn ena boom imobilye dan Langleter, dan Lespayn, finn ena devlopman nuvo lavil dan Lasinn. Depi 2000, Lasinn inport lamwatye prodiksiyon sima dan lemond, zis pu donn enn lide so konstriksiyon. Lasinn ena zordi 100 lavil avek plis ki 1 milyon abitan. Ena ansyin vilaz kuma Shenzhen ki zordi enn metropol kot 6 a 10 milyon dimunn viv ek travay. Pu David Harvey Lasinn, ki zordi finn integre li dan marse global, finn ena enn rol inportan dan stabiliz lekonomi kapitalism.

Aprè 2001 finn ena enn akselerasyon prosis irbanizasyon ek proze *Smart Cities*. Finn ena bann mega proze irbanizasyon dan USA, dan Mwayin Oryan kuma dan Dubai, Abu Dhabi. Li paret aster ki sa vag la pe ariv ziska Moris. E, se sa ki finn kontribiye pu kriz 2008, kan sa “bubble” la kase.

3. Individi kapitalist plis enn parti elit dan klas mwayenn ki anvi viv dan ‘gated communities’

Kan nu ti koz lor nuvo zeografi ekonomik nu ti explik kimanyer finnasadeplasmandimunnklas mwayenn ver nuvo rezyon kuma Roches Brunes, Albion, Tamarin, Flic en Flac ubyin otur Ebene

City. Sa finn ogmant demand pu lozman de lix, apartman ipersekirize, avek kamera CCTV ek parfwa lapolis ‘proximite’. Rezim Navin Ramgoolam finn ankuraz proliferasyon sa stil rezidans barikade la kuma IRS, sirtu pu milyarder depi deor. Zordi dan lemond ena konpayni miltinasyonal ki spesyalize dan devlopman ek zesyon program kompyuter pu diferan servis, inkli teknolozi sirveyans ki kapav monitor muvman abitan *Smart*

Cities, e cheke ki dimunn pa otorize pa rantrè. Dayer Microsoft ek Airbus finn montre lintere pu *Smart Cities* dan Moris.

Dan Honduras ena mem bann rezyon antye apel ZEDE (*Zone for Employment and Economic Development*), su kontrol prive, ki ena ziska zot prop sistem legal andeor zidisyer ofisyel. Ena avoka ek aktivist ase santrist ki finn kritik ZEDE aköz li menas suverennte pei ek drwa sitwayin pu kontrol later pei. AA

DOSYE
SMART CITIES

Nuvo zeografi ekonomik

Alor, li pa vmem itil pu get proze *Smart Cities* an izolasyon depi kontex ekonomik ek sosyal. Nu pa kapav separ *Smart Cities* depi sa kad ki, dan LALIT, nu finn analize an profonder dan sesyon “*Enn nuvo Zeografi Ekonomik? Mitasyon Ekonomik ek Zeografik*” ki nu manb Ram Seegobin ti anime an 2015. Setadir, nu bizin konsyan kimanyer sanzman ekonomik dernye 20-30 an finn afekte lavil ek lakanpayn diferaman, ki lefe santralizasyon ek mekanizasyon dan lindistri sikriyer finn ena dan lakanpayn kan 21 mulin finn vinn 4, kan finn ena destriksyon lanplwa atraver VRS ek Blue Print, kan 50,000 travayer finn redwir a 5,000. Anplis finn ena fermtir buku lizinn zonn frans dan vilaz. Nu ti osi get lefe kan sipermares finn ranplas labutik kot dimunn ti al tir rasyon regilyerman, e kot ti gayn fasilite kredi. Tusala finn kree enn santiman insekirite otur lanplwa, landetman, lozman. An zeneral, dimunn pe viv enn angwas dan lakanpayn, kot lavenir telman insertin.

Shopping Mall

Finn osi ena anmemtan devlopman sant komersyal, hipermarse, Shopping Mall ki truv sirtu dan rezyon riral – kuma Bagatelle, Cascavelle, Tamarin, Gran Baie, Flacq, Trianon, e sa finn kree enn imans diferans ant dimunn ris ek dimunn mizer. Anmemtan, sa inplantasyon komers dan lakanpayn finn vinn ralanti aktivite komersyal dan lavil. Sa finn antrenn fermtir buku magazin, ti komers, labutik dan rezyon irbin. Zordi apartir 6 pm sant Por Lwi fini vinn enn landrwa ‘mor’. Rozil, ki dan bann lane ’80 ti plito enn lavil kiltirel, byin vivan, kot tultan ena mizisyin pe zwe lor sime, anba arkad, partu dan kartye, li finn vinn enn vitrinn komersyal enpe tern, ranpli ar magazin, labank ek bizness. Parey kuma Port Louis, li paret pe mor. Anmemtan finn ena enn exod deklas kot sa tit burzwazi ki ti pe sweyn bann klib ek lasosyasyon dan lavil ek dan so fobur, finn buz ver lezot rezyon kuma Albion, Tamarin, Roches Brunes, Sodnac.

Parfwa dimunn bliye ki sa ete enn lavil. Seki definir enn lavil se so abitan. Se so abitan ki fer li viv, ki donn li so lesuf, ki kree so bann plas popiler kuma bazar, lafwar, zardin konpayni. Li kitsoz ki pran form *depi anba*. Mitasyon ekonomik ek zeografik su lefe dikta burzwazi, avek kudme diferan guvernman ek bann elit, finn plito detrir sa animasyon dan lavil e anmemtan finn agrav kriz sosyal. *Smart Cities* ki Lalyans Lepep pe prone riske amenn ankor plis problem olye solisyon.

Kimanyer lide batir *Smart Cities* devlope? Enn kronoloji

Dan LALIT nu finn kalkil enn kronoloji pu nu konpran kimanyer sa lide orib *Smart Cities* la inn fer so sime dan Moris.

Kan nu get kronoloji lor manyer ki proze *Smart Cities* finn evolue li donn enn lide lor Lalyans MSM-PMSD-ML so inkoerans ek so labsans enn plan devlopman ekonomik pu mwayin ek pu lonterm. Zame *Smart Cities* ti santral dan zot program guvernmental. Lefet ki zot pa ti ena enn plan pe amenn zot akros ar plan ki lezot ti deza pe sey met anplas.

KRONOLOZI

* **Desam 2014:** Dan Program elektoral Lalyans Lepep nek ena enn masyon devlopman ‘*Airport City*’ dan rezyon laeropor ek proze fitirist ‘*Highlands City*’ ki ti prezante kuma enn vitrinn pu Moris 2050, setadir dan 25 an.

Me seki interesan dan mem Program Lepep la, ena proze pu fer Moris vinn “*un coffre-fort pour les riches*”. Nu pa tro sir ki sa ule dir, me li paret anvizaz pu etablir kad pu atir dimunn ris pu vinn gard zot asets Moris. Kumadir bann “kofor” kuma Ramgoolam ti ena – lakaz e dan Labank. Ala seki li ekrir dan Program Lalyans Lepep:

“*Etablir le cadre nécessaire pour attirer des personnes riches qui viendraient sécuriser leurs actifs durables à Maurice dans des coffres forts connus comme des ‘allocated accounts’.* Cette activité a connu un immense succès à Singapour.” Seki pli grav pli lwin li dir fran-fran ki sa kalite proze la pu neselit plis represyon: “*La condition sine-qua-non pour attirer ces personnes est une sécurité sans faille, d’où la nécessité de redresser et consolider le ‘law & order’.*” Pu Jugnauth, sa term ‘*law & order*’ vedir ‘*represyon*’.

* **Mars 2015:** Dan diskur Bidze 2015-16, Minis Finans Vishnu Lutchmeenaraidoo anons “13

Desin Georges Grosz

Mega Proze” *Smart Cities*: Omnicane Airport City, St Félix Village, The Médine Integrated Park, Roches Noires, Azuri Phase 2, The Terra project, The Highlands City, The Riche Terre Project, ek anmemtan 5 ‘Technopoles’ dan Highlands, Rose Belle, Flacq, Rivière du Rempart, Bambous. Li dekrir *Smart City* par enn formil enpe kuyoner: “*Plas kot dimunn ena rezidans, travay ek lwazir.*”

* **8 Me 2015:** Dan so kominike Kabine Minis, Guvernman pran not kreasyon enn *Smart City Scheme Incentive Task Force* prezide par Gaetan Siew. So bi se pu demar investisman dan proze *Smart Cities*. Li masyonn ki ena “8 mega-proze” lor 7,000 arpan later ki deza dan payplayn. Investisman total: Rs120 milyar. Bann sif lor nomb *Smart Cities* e so kantite investisman konstaman sanze, san explikasyon.

* **12 Zin 2015:** Guvernman met enn Regyuleyshenn *Investment Promotion Act* pu etablir kad legal pu *Smart Cities*, sirtu pu lavant ek akizisyon terin e so kondisyon. Ladan ena buku

lavantaz pu milyarder deor ek diaspora Morisyin kuma exanpsyon depi innkom tax pu 8 an, depi VAT lor konstriksyon ek lekipman, depi *Customs Duty* lor materyo inporte ek sirtu ena gro exanpsyon lor *Land Transfer Tax, Registration Duty, Land Conversion Tax* ek *Morcellement Tax*.

* **12 Zin 2015:** Guvernman, dan sa mem Regyuleyshenn, GN 128, kot li ofer *sitwayennte* proprieter enn lakaz ubyin biznes dan *Smart City* e ki investi \$5 milyon.

* **12 Zin 2015:** SAJ lans premye *Smart City* dan Mon Tresor. Seki drol, li ti deza enn proze an santye depi avan, kuma plizir lezot (*Airport, Medine, etc*). Dan so diskur SAJ koz lor rol kle ki sekter prive pu ena dan devlopman *Smart Cities*. Ondire li enn amenazman teritwar privatize net.

* **22 Ut 2015:** Dan so diskur pu explik so vizyon pu Moris apel “*Achieving the Second Economic Miracle and Vision 2030*”, SAJ anonse ki Moris pu vinn kuma enn gran santye ek pu transforme an enn *Smart Island*. Ala seki li deklare: “*As announced, an important component of our innovation strategy is to transform Mauritius into a SMART island, an evolution of the Cyber Island I envisioned in 2001, which would make us the home and model for innovation in this part of the world. Altogether, the 13 megaprojects will drastically optimise the utilisation of some 7,000 arpents of land, mobilise some Rs120 billion rupees of much needed private and foreign direct investments, create thousands of jobs, and*

give a tremendous boost to the construction industry which has been contracting since 2011. Our country will soon be 'un vaste chantier de développement.' ”

* **Kabine Minis 16 Oktob 2015:** Guvernman anonse ki proze *Smart Cities* Riche Terre pu finanse par Jin Fei: “*Cabinet has taken note of the status in the development projects at Riche Terre since the signature of the Memorandum of Understanding between the Government of Mauritius and the Mauritius JinFei Economic Trade and Cooperation Zone Co. Ltd in May 2015. The company has already submitted its Master Plan that would include a Convention Centre, an Educational Complex, an International Financial Centre (including a branch of the Bank of China), and a Business Hotel and would carry out the project under the Smart City Scheme. A new joint venture company – the Riche Terre Smart City Ltd – has also been incorporated to promote development at Riche Terre.*”

* **5-6 Novam 2015:** 4 yem rankont *Réunion-Maurice du Développement Durable* axe lor konseps Smart City.

* **Desam 2015:** *Le Defi* (24 Desam) anons ki nomb proze *Smart Cities* finn vinn 16. Investisman plis ki Rs125 milyar.

* **15 Zanvy 2016:** Minis Lutchmeenaraidoo, Nadho Bodha, Anwar Husnoo ek G.Siew (Prezidan State Land Development Company) anons proze Port Louis Smart City. Investisman Rs 52 milyar. Li pu finanse par sektor prive, guvernman kontribiye par donn later. Pu transform Lagar Victoria ek Plas Imigrasyon an 2000 parking. Konpayni Airbus dir li interese pu met sistem onnlayn pu konekte tu servis ofer dan lavil.

* **23 Zanvy 2016:** Pwin de pres Minis Bhadain, so PS Dev Phokeer ek Dev Manraj. Minis Bhadain anons proze Heritage

City lor 3 an. Pu ena 6 Iconic Tower, PMO Tower, 200 vila delix (Rs12 a 14 milyar), 400 apartman (Rs7 a 8 milyon), 400 lakaz ‘afordable’(Rs 4 a 5 milyon). Finansman: Rs 30 milyar. Guvernman kontribiye anterm valer terin Rs 7 milyar, Saudi Development Fund pret Rs10,5 milyar ranbursab lor 30 an. Minis Soodhun finn anonse ki Larabi Saudit fini dakor finans sa proze la. Minis Bhadain promet li pu livre Premye Minis

so 6 Tower, PMO Tower ek nuvo Parlman dan 3 an. Sa vedir li anonse ki kapital pu buze depi Port Louis, akoz e Parlman e Lexekitif pe al Heritage City!

11 Fevriye 2016: State Land Development Company Ltd (SLDC) an kolaborasyon avek Board of Investment (BOI) organiz enn konferans lor *Smart Cities “The Smart Mauritius and Innovation Summit 2016”*, Maritim Hotel le 11 ek 12 Fevriye. 27 orater pran laparol.

DOSYE
SMART CITIES

Repertwar Proze *Smart Cities* pu Moris

Sa 16 ubyin 17 proze *Smart Cities* ena 2 kalite: enn ki enn IRS ki finn expann pu vinn enn nuvo espes “lavil” (san nam) kot ena sant komersyal ek prodiksyon osi. Sa vedir pu ena devlopman vila delix, apartman, sant komersyal, terin golf, lotel, sant lwazir-spor, sant swin medikal, zonn edikatif ek morselman ki ansam pu konstitiye enn nuvo lavil. Enn lot, kuma Port Louis, li konsern sanse moderniz enn lavil existan, par introdri enn bann gadjet elektronik.

Ala enn lalist proze ki guvernman finn site:

Trianon Smart City: Finansman par Hermes Properties Ltd ki form parti Grup *Chantier de Plaisance* (Wong Chin). Investisman Rs17 milyar lor 12 an. Siperfisi 87 arpan.

Highlands City: Promoter SLDC. Li enn vye proze 10 an. Lor 300 arpan.

Heritage City: Pu vinn nuvo sant administratif guvernman. Parlman, PMO ek 15 minister demenaze. Lor 336 arpan. Ti anons finansman Rs24 milyar epi Dubai. Aster Minis Soodhun finn deklare ki Larabi Saudit ki pe finanse.

Riche Terre: Dan mem plas ki Jin FEi/Tianli. Guvernman

pu ena 80% aksyon ek Shanxi Invsetment Group (Lasinn), Lor 100 arpan.

Mauritius Yihai Garden:

Domaine les Pailles. Joint venture SIC (proprieter later) ek Yihai Int. Investment Management (Lasinn). Pu Rs 9 milyar.

Roches Noires Smart City: LI ti enn IRS depi 2005. Invvestiser Jean Marie Bain ek Cassiopee (Ile Maurice) ek posib enn grup depi Lasinn YIHE. Investisman Rs 44 milyar.

Cap Tamarin: Proze fami Jhubboo (inkli depite PT Ezra Jhubboo). Promoter Trimetys Ltd an joint venture avek Societe R. Jhubboo & Cie ek George Talbotier. Lor 105 arpan pu Rs 9 milyar. Zot ti organiz festival “Eco-Bridge” pu sey kuver lefet ki zot Smart City telman “smart” ki li pe betonn enn wet-land.

Royal St. Louis: Li trov ant Pailles ek Moka. Investiser prinsipal Groupe Roland Maurel Ltd lor 51 arpan. Groupe Maurel ti vann Domaine les Pailles ar guvernman 20 desela me zot ti gard enn parti later dan sa rezyon la. Promoter GRM ek Morningside FZLLC ki baze Emira Arab Ini.

ENL Moka City: Inklir Bagatelle Mall, Vuivea Business

Park, Motor City ek les Allee de Helvetia ki deza existe. Depi 10 an Grup ENL ena enn plan devlopman pu sa rezyon la. ENL se fizyon Savannah ek Mon Desert Alma, ki zot posed enn patrimwann 16,000 arpan later dan Sant ek Lesid Moris. An 2012 Grup Rogers ek Food & Allied, ek New Mauritius Hotels finn kumans investi ansam. Zot proze lor 1400 arpan later.

Le Park de Mon Choisy: Proze ki finn deza demare avek Mont Choisy Shopping Promenade. Ansyin IRS lor 1200 arpan later. Inklir plizir vila, apartman delix ek terin golf. Pena plis detay lor sa proze la.

Medine Education Village: Deza fini demare West Coast International Primary School, Vatel, Talents. Ena 10 liniversite international ki pe inplante dan sa rezyon la. Promoter Grup Medine. Investisman Rs 12 milyar.

Azuri: Enn ansyin IRS. Finn gayn stati Smart City. Promoter IOREC ki apartenir a Groupe Mon Loisir. Investisman Rs 5 milyar.

Omnican Smart City: Sitye pre kot laeropor Plaisance. Lor 1192 arpan ek investisman Rs 29 milyar. Apar Omnican ena osi partner Sid Afrik ek Lerop.

Eco Village St Felix: Investisman par Konpayni St Felix pu Rs 3,2 milyar.

Terra: Sitye dan Beau Plan. Proze finanse par Konpayni Terra (Groupe Harel Freres).

Massilia: Sel detay ki ena lor sa proze la seki li konsern 195 toises lor enn morselman dan Balaclava.

Ferney: Pena detay lor sa proze la.

DOSYE
SMART CITIES

Danze avek Smart Cities

1. Re-kolonizasyon

Devlopman proze *Smart Cities* riske amenn enn rekolonizasyon Moris par milyarder lezot pei ek konpayni miltinasyonal. Li pu enn kolonizasyon stil-Israel so kolonizasyon Palestinn. Sa vedir enn seri grup lakaz barikade depi lamas dimunn. Sanzman dan *Investmnet Promotion Act* ki finn fer Zin lane dernyer, e Regulation 128 su sa lalwa la, permet dimunn ki investi 5 milyon dollar US gayn stati sitwayin Morisyin apre 2 an. Gaetan Siew finn anons sif 150,000 dimunn (10% popilasyon anplis), sirtu milyarder ek zot fami, ki pu vinn inplant zot Moris avek proze *Smart Cities*.

Proze *Smart Cities* ki guvernman Lalyans Lepep pe inisyé riske diviz Moris an 2: bann *Smart Cities* zere par konpayni prive, kot zis dimunn ris reste avek infrastrukti ki servi ot teknolozi ek tu fasilite pu transpor, lwazir ek lot kote lavil ek vilaz kot sirtu travayer ek dimunn mizer reste, kot Minisipalite ek Distrik Kawnsil pena preske resurs ditu pu asir servis nesaser pu so abitan. Seki nu truve dan Palestinn, nu pu truve Moris.

2. Itilizasyon later ki ti kapav servi pu devlop lagrikiltir

Dapre sif guvernman 13 proze *Smart Cities* pu itiliz 7,000 arpan later ek inplik Rs120 milyar rupi investisman. Li enn proze gurma later, gurma kapital. Ti kapav servi kapital ek later meyer. 75% sa bann proze la rezerve pu kapitalis lezot pei e leres 25% pu diaspora Morisyin kapitalis lokal, si zot kapav aford e anvi res laba.

Sa stratezi devlopman *Smart Cities* guvernman Lalyans

Lepep pe vinn anfet etann puvwar ekonomik klas kapitalist. Li pu vedir imans porsyon later agrikol ki ti kapav servi pu devlopman lagrikiltir ek agro-indistri, bayante e betone. Li ule dir destriksyon sa kalite posibilite devlopman ki ena potansyel kree buku lanplwa tutswit, ki pu asir sekirite alimanter pei alonterm, e devlop enn marse exportasyon prodwi agrikol.

Investment Promotion Regulations 2015 (Smart City Scheme) anfet ofer enn seri exanpsyon tax pu biznessmenn ek investiser dan *Smart Cities*, sirtu ena gro exanpsyon lor *Land Transfer Tax, Registration Duty, Land Conversion Tax* ek *Morcellement Tax*. Alor, Guvernman pe sibvansyon bann milyarder deor, pu zot vinn koloniz Moris. Li inkwayab, me li vre. *Smart Cities* pu anfet bayant later agrikol ar milyarder pu friktifye profi pu tablisman ek lezot kapitalist.

An partikilye, nu truve ki zis dan moman kot kann ek disik pe rant dan zot leral, Guvernman pe demisyone divan so responsabilite istorik. Li ti oredi sezi sa lokazyon la pu shifte tu resurs Leta ki, pandan 2 syek finn nuri lindistri kann ek disik, pu asterla ankuraz enn politik prodiksyon agrikol prodwi alimanter ki vmem dan lintere lepep.

3. Demokrasi

Guvernman MSM-PMSD-ML so proze *Smart Cities* vedir mwins puvwar pu Konsey Vilaz, District Kawnsil, Minisipalite ek plis puvwar pu klas kapitalist. Anfet, li ule dir destriksyon Konsey Vilaz, ek afeblisman grav Konsey Distrik

ek Minisipalite. Tusa bann linstans eli par abitan vilaz-lavil pu riske nepli ena puvwar deside lor permi konstriksyon rezidansyel, komers, lindistri, prodiksyon elektrisite, furnitir dilo, lotel dan zot rezyon. Rapel, kuma mo finn mansyone, dan lepase guvernman MSM-MMM ti mem aboli konsey vilaz. Kan sa pa finn dire, Guvernman pe aboli li par enn lot sime.

Anfet, kan byin gete, Leta pe sed enn parti kontrol ki li sipoze ena lor devlopman fonsye dan pei a sekter prive. Amenazman teritwar, travay Minis Later, travay Minisipalite ek Distrik Kawnsil, tusala pe vinn su Tablisman. Tu sa rezyon ki pu dan Highlands *Smart Cities* pu nepli su kontrol Minisipalite Vacoas-Phoenix.

Li vre ki tu proze *Smart Cities* pe sipervize par *State Land Development Company* me so Chermenn enn arsitek prive, Gaetan Siew, ki ti anfet dirizan parti politik apel *Ensam*, enn regroupman ki ti pu aliyn 60 kandida, mem si finalman li finn aliyn zis kat, dan eleksyon zeneral 2014. Aster kapitalist sekter prive ena so dimunn kuma Gaetan Siew ki azir kuma enn sef servis sivil, enn Bacha sekter prive, enn Rao Rama pu *Smart Cities*. Sa tandans pu

donn plis puvwar kapitalis dan lavil ek vilaz ti deza kumanse avek privatiazsyon lespas piblik ki finn antrenn proliferasyon lwazir kuma komodite pu zis dimunn ki kapav peye.

4. Lalit deklas

Seki karakteriz enn lavil li pa so batiman me sirtu so abitan. Se so abitan ek osi dimunn ki frekant lavil ki donn lavi lavil la so bazar, so magazin, so marsan. So abitan ki anim plas piblik uver kuma Zardin Konpayni, par ezxanp. Dan tu lavil ena sa bann plas popiler kot dimunn konverze kuma Tahir Square, Champs Elysee ubyin Central Park dan New York.

Port Louis li osi kapital Moris, li syez Guvernman e li plas kot Parlman zwenn. Dan buku kapital ena osi so plas piblik dan sant lavil kot dimunn reyni, kot ena mobilizasyon kan ena pu konfront Leta. Kan Minis Bhadain pe anonse ki pe buz Parlman, PMO ek 15 minister ver Highlands, sa li ena enn sinifikasyon politik grav. Kan deplas Parlman, li vedir deplasman *plas* kot reprezantan eli lepep abitye zwenn. E li osi plas kot travayer ek so lorganizasyon abitye reyni pu konfront Guvernman ek Leta. Kumadir pe devid Port Louis depi so dimunn ki finn tut long

listwar batir so idantite e donn li lavi.

Anfet, sa problem servi irbanizasyon kont klas oprime, li pa nuvo. Pandan listwar, finn tultan ena tantativ depi klas dominan pu reapropriye sant lavil. Dan liv "*On the Housing Question*", Friedrich Engels explik lor sa size andetay. Li rakonte kimanyer an 1853, Napoleon III (Bonaparte) ti dimann prefe La Seine, Georges Eugene Haussmann pu pran sarz enn plan irbanizasyon Paris. Haussman ti fer Paris vinn enn imans santye konstriksyon e ti sanz peizaz zeografik lavil la net, me sirtu li ti redesinn kontur Paris pu kumans deplas klas travayer e lezot aktivis politik depi sant lavil pu sanse bare kont tantativ devir puvwar anplas. Li ti kumans transform Paris an enn landrwa su ot sirveyans ek su kontrol militer. Me anfet Revolisyon Lakominn an 1871 anplin Paris ti kal destriksyon sa premye "smart city" ki Haussmann ti pe rod konstrir. Klas travayer, aktivis sosyalis ek tu oprime ti infliz enn defet kont burzwazi ek zot larme e ti instal opuvwar pu premye fwa dan listwar enn guvernman dirize par travayer, mem si zis dan enn sel lavil. Lakominn finn demontre potansyel klas travayer pu invariant enn nuvo form demokrasi kot lepep ki deside lor tu seki konsern devlopman so lavil ek so travay.

Pu premye fwa dan listwar, zordi lamwatye popilasyon mondyal viv dan lavil. Dapre enn rapor larme US, dan prosin deseni sa muvman anmas ver lavil pu aksantye e zot pe dir ki pu bizin plis militariz sant lavil. Proze *Smart Cities* swiv samem tandans devid sant lavil depi so dimunn, me sirtu depi so plas kot lalit deklas suvan derule, kuma proze Heritage City pe vize. Sa kalite plan li pa ditu dan lavantaz travayer e klas oprime dan lalit kont burzwazi ek so leta. Li pa dan lintere lepep.

AA, *Fevriye 2016*

Ver enn nuvo koperasyon Kontroler ek Pasaze

Parfwa kan enn kontroler dimann enn pansyoner ki vwayaz par enn kart bis, montre so kart bis, li pa ule montre. Li dir “U pa truve mo ena laz?” Me, so sistem se u vwayaz gratis aköz Guvernman pe peye pu u. Alor, bizin montre u kart bis. Anfet, li ti pu rann travay kontroler buku pli fasil si tu dimunn ki vwayaz ar kart bis, ti montre zot kart, avan-mem ki kontroler dimande. Par polites.

Me, sa pa sel problem pu kontroler. Kan dimande kot pansyoner la pe ale, pu anrezistre so traze, byin suvan li get kontroler traver. Parfwa pasaze la mem dir, “Sa pa konsern u, dimoman ki mo finn montre u pas, u fini kone mo vwayaz gratis.” Me, sa pasaze la bizin konpran ki Guvernman donn tu konpayni bis ek individyel enn lamone sak mwa e ki sa sistem anrezistre la, li enn fason pu Guvernman kone si larzan ki li pe donn konpayni ek individyel la, li merite.

Se par sa anrezistremant la ki Guvernman kapav kontrole. E osi, li enn bon kontrol pu ki konpayni ek individyel pa abize. Par exanp, zot dimann plis larzan depi Guvernman sak mwa, alor devaliz fon piblik e ki alalong sa abi la kapav riske rwinn sa bon sistem vwayaz gratis la.

Pu ki sa kontinye fonksyone, fode pasaze ek kontroler kopere. Sertin konpayni ena enn sistem pli bon. Zot donn enn “tiket fri” ki spesifye traze la, mem enn dimunn pe vwayaz lor kart pansyoner swa etidyan. La, osi ena parfwa abi. Mem bann dimunn ki gayn “tiket fri”, pasaze la bizin chek so tiket byin, atansyon ena fos traze. (Sa li kapav enn rulman par individyel, ubyin par enn-de rar kontroler ki frode). Dayer nu mem revandike ki tu dimunn bizin gayn enn tiket, pansyoner u pa, parski, anplis sa kontrol la,

li enn prev an-ka enn aksidan ki u ti vmem enn pasaze dan sa bis la. Sinon konpayni lasirans kapav pa rekonet u.

Pwin sa lartik la, se pu dimann tu lekter Revi, kan li dan so posibilite, pu donn kontroler kudme par explik pansyoner linportans kopere avek kontroler. Filozofi deryer sa lartik la, se pu rapel pansyoner ki li pa pe vwayaz “gratis” net, parski Guvernman pe pran larzan fon piblik, pu ranburs konpayni transpor ubyin individyel. E, pli profon: tu travayer Moris pe kontribiye (atraver TVA, par exanp) pu ki pansyoner vwayaz san peye. E, sa bon sistem la, li pu kolaps enn zur, si nu pa kopere pu gard li an-ord.

SN, Brans Risle,

Lalit an aksyon

Kanpayn Smart Cities

An Fevriye, LALIT finn lans kanpayn pu met ankestyon stratezi ekonomik “Smart Cities” guvernman Lalyans, olye servi later pu devlop prodiksyon manze pu Moris, Rodrig osi byin ki pu exportasyon. Nu finn organiz kolaz lafis “IRS, gated communities, SMART CITIES, DAN KI LINTERE?” **Kozri dan Liniversite**

Lindsey Collen pe koz lor keston Smart Cities ar etidyan dan enn liniversite.

Kanpayn ID Kard

An Zanvye, LALIT ti organiz konferans lapres kont nuvo ID Kard kan dedlaynn 31 Zanvye aproz e kan Bhadain ek guvernman Lepep, parey kuma rezim Ramgoolam avan li, kumans fer kanpayn pu intimid dimunn, fors zot al pran nuvo ID Kard. Finalman, guvernman finn bizin ranvway dat a 31 Mars. U kapav lir kontrandi konferans lapres dan Revi. Sa konferans

lapres-la finn amenn enn seri intervyyu dan radyo ek enn program antye Ierdtan dan ION News par manb LALIT, Lindsey Collen lor nu kanpayn kont ID Kard, e plitar enn intervyyu lor nu analiz politik anzeneral.

Rankont ar CITU

Le 25 Fevriye, Alain Ah-Vee, lor nom LALIT ti zwenn lexeitif *Confederation of Independent Trade Unions* pu diskrit stratezi kanpayn kont ID Card.

Sutyin Ish Sookun

An Zanvye, LALIT ti premye parti politik ki finn denons arestasyon arbitrer Ish Sookun ek zeran so siber-kafe su lalwa *Prevention of Terrorism Act* (POTA). LALIT ti deza inisy e enn seri aksyon ek organiz fron kont POTA kan guvernman Jugnauth ti pe introdwir li an 2002. Sa ti kilminn dan demisyon 2 Prezidan Repiblik: Cassam Uteem ek Angidi Chettiar. Nu finn osi denons sistem “sarz provizwar”.

Solidarite Ashraf Fayadh

LALIT ek lezot lorganizasyon ti sutenir *Ledikasyon Pu Travayer* pu “Riyding” an solidarite avek poet refizye Palestinyin Ashraf Fayadh ki ti kondane a mor par rezim Larabi Saudit. Anfet 47 dimunn ti dekapite dan Larabi le 2 Zanvye. Sa riyding poezi-la ti form parti enn aksyon internasyonal solidarite. Ashraf Fayadh so santans finn modifye a 8 an prizon ek 800 kut fwet, ki nu pe kontiyn denonse. Dayer, sarz apostazi kont li, li enn fos sarz.

Petisyon

Dan mem moman kot dimunn pe realiz danze rezim Larabi Saudit e kan Parlman Eropain finn vot enn anbargo zarm kont Larabi Saudit, isi, guvernman Lepep pe rod uver lanbasad dan Larabi Saudit. LALIT finn inisy e petisyon adrese a Premye Minis pu zel desizyon pu met lanbasad Larabi Saudit ziska ki li kumans respekte drwa imin.

Kriz Profon dan Disik

Kanpayn LALIT pu enn Lekonomi Alternativ

Pli Neseser ki Zame

An Avril 2015, nu ti ena enn sesyon LALIT demi-zurne byin interesan, kot nu ti get andetay nu *Kanpayn Pu enn Lekonomi Alternativ* dan kontex kriz dan lindistri sikriyer. Nu ti osi get direksyon ki nuvo Guvernman Lepep ti pe ale, mezir li pe inplemante pu reflat sa sekter ki anplin kriz. Sityasyon dan sa sekter ki ti konsidere kuma kolonn vertebral lekonomi pe agrave, malgre tu sipor zot pe benefisyede depi Guvernman ek Linyon Elopein.

Zordi lindistri sikriyer pe kontiyn deperi e raptise – ki li anterm lanplwa ubyin anterm proporsyon PIB zot reprezante pu pei. Lanplwa permanan dan lindistri sikriyer dan lane 1970-80 finn sorti plis ki 50,000 pu vinn otur 5,000 an 2016. Pu mem lepok nomb mulin finn sorti 21 pu vinn 4, e plantasyon kann finn sorti plis ki 80,000 hektar pu vinn otur 50,000 hektar. An proposyon lindistri sikriyer reprezent selman 1.1% PIB an 2015 deryer sekter finansye ki reprezent 10.4% ek TIC 6.4%. Me, malgre sa, patron tablisman ankor monopoliz e kontrol enn imans siperfisi later ki okipe par kiltir kann, lotel, terin golf, proze imobilye ek *Smart Cities*.

Tutolong listwar Moris lindistri sikriyer finn zwir enn proteksyon andeor proporsyon depi Leta – pran depi lepok esklavaz, lepok langazman, lepok kolonizasyon apre sa ziska apre Lindepondans. Zistifikasyon sa proteksyon la seki li enn sekter ki kree lanplwa e amenn gro reset an deviz etranzer e li prodir reveni tax pu Leta. Sa trwa rezon la nepli valab zordi avek grander ki sa sekter la finn devini, e revokasyon tax sorti lor disik, me malgre sa Guvernman ek burzwazi ankor pe vini avek diferan plan sovtaz pu *proteze*-mem. Nuvo

rezonman ki zot servi seki bizin diversifye alinteryer kann, e mem alinteryer disik. Saverdir kan ena problem avek disik, patron kontiyn plant kann pu prodwir disik, me osi pu prodwir elektrisite apartir bagas ek etanol apartir melas; kote disik li prodir bann disik sipozeman *spesyal*.

Dan lepok kolonyal

Apre siklonn 1892, tablisman finn benefisyede konpansasyon imans depi puvwar kolonyal pu ranplas masinn, e pu osi permet santralizasyon. Ti ena 303 mulin an 1863, 38 mulin an 1937 (21 mulin dan lane 1970 e an 2016 ti ena zis 4 mulin). Santralizasyon avek mekanizasyon finn ogmant to explwatasyon dan karo ek lizinn pu ogmant profi patron dan lindistri sikriyer ki anpermanans pe tuzur rod sutyin Leta.

1924

Kan pri disik pe bese lor marse mondyal, Sanb Lagrikiltir reklam rediksyon tax lor Lindistri Sikriyer e dimann Guvernman kup depans piblik pu satisfere zot demann. Lane apre, Guvernman kolonyal sede a lexizans oligarsi sikriyer e li redwir tax par lamwatye. An kontparti Guvernman kolonyal finn diminye so depans lor travo piblik par lisansye travayer dan sa sekter la e ogmant tax lor konsumasyon de baz. Alamanyer ki Guvernman kolonyal avek konivans oligarsi rezud problem kriz disik.

1927

Apre *Sugar Industry Conference* finn met dibut *Sugar Industry Reserve Fund*, ki finans resers ek inovasyon dan sa lindistri dan bi pu ogmant to-profi. Tuzur depans fer par Leta.

1931

Royal Commission ti fer lanket lor finans Guvernman kolonyal.

Li finn konstate ki Guvernman ti pe met fardo tax pli lur lor ledor dimunn mizer, me lor tablisman ti ena tax pli leze.

1932

Agricultural Bank forme apre presyon oligarsi sikriye lor Guvernman pu benefisyede kredi pu prosede a plis mekanizasyon dan Lindistri Sikriyer. So konsekans seki ena plis explwatasyon, travayer pe kree plis sirplis pu patron avek mwins lapey. (*Surs : Studies in the Political Economy of Mauritius, M.D North-Coombes*)

Apre Lindepondans

1975

Protokol LOME 1975-1995. Tu benefis ki Lindistri Sikriyer ti pe gayne su *Commonwealth Sugar Agreement* (CSA) finn anglobe dan konvansyon LOME, ACP-CEE an 1974.

2000

Lakor Cotonou dan Benin. Lakor lor 20 banane negosye sak 5 an, me kestyonn proteksyon lindistri sikriyer ek konpatibilite WTO avek Protokol LOME.

2005

Linyon Elopein anons demantelman protokol ek bes dan pri disik par 36%, etale lor peryod 4 an. Anmemtan Linyon Elopein ofer konpansasyon lamone lakonpaynman 23 milyar rupi.

2007

Desizyon inilateral Linyon Elopein ki anons lafin protokol disik, ek liberalizasyon marse disik.

2014

Linyon Elopein anons lafin kota pu prodikter Elopein vann disik lor marse Elopein an 2017. Saverdir avek sirplis disik depi betravaye ek prodikter isoglikoz, pri pu kontiyn degradingole.

Deza ena enn bes drastik pri disik ki finn arive an 2014, pri pli ba ki finn gayne dernye 15 an. An 2012 enn tonn disik ti Rs17,500, an 2013 li ti Rs15,800 ek an 2014 enn tonn disik ti vinn Rs12,500. Savedir pli ale pri disik pe degradingole e li pu plis agrave an 2017 avek lafin kota disik a linteryer Lerop

Responsabilite diferan Guvernman

Kan LALIT ti pibliye Program Pu enn Lekonomi Alternativ an 2005, nu ti fer enn lalis bann institisyon osi byin bann mezir ki leta finn pran pu protez lindistri sikriyer. Sa lalis ti donn nu enn lide me li pa ti sifizan pu konpran lanpler sutyin depi diferan guvernman. Anplis ki bann lalis institisyon dan program, bidze apre bidze Guvernman anplas, finn fer konsesyon a patron tablisman. Konsesyon tax dan ofer faselite pu konverti later agrikol an rezidansyel e osi fer provizyon depans pu deplasman Minis ansam bann gran delegasyon ki azir kuma *kurtye* pu negosye ar Linyon Eropeen. Par milyon rupi finn depanse sak lane lor plizyer deseni pu delegasyon sorti Moris pu ale-vini Bruxelle pu negosye pri ek kota disik, negosye reform dan sa sektor la, negosye lonn pu ponpe dan sa sektor. Ena mem enn lanbasad dan Bruxelle ki dedye pu sa sektor la.

Finn osi enn seri lalwa ek mezir kuma anlevman tax sorti lor disik, devalyasyon rupi, permi konversyon later agrikol an later rezidansyel ubyin indistriyel – pu vila IRS ek RES. Nu pu rapel de devalyasyon rupi par 22.9% ek 16.7%, an 1979 ek 1981 kan Ringadoo ti Minis Finans. Sa finn raport enn reveni anplis anterm *windfall gains* pu lindistri sikriyer. 2 banane apre sennkut la, Bérenger antan ki Minis Finans fer konseyon tax 57 milyon rupi. Konsesyon finn kontinye avek Minis Deerpalsing. *Plan Deerpalsing* finn

anfet fasilite tablisman morsele so later.

Konsesyon kontinye avek Pravind Jugnauth ek Arvin Boolell kuma Minis. Zot finn fasilite inplemant *plan reform* ki finn responsab destriksyon masif lanplwa atraver VRS 1 ek VRS 2. Plan MAAS, finn oryant direksyon lindistri sikriyer dan sa peryod kriz ver *'diversifikasyon alinteryer kann'*, pu prodwir disik rafine, bagas pu kuran, etanol e kontiyn santralizasyon. Alor, mem si li enn sektor ki pe raptise anterm so kontribisyon a PNB, me li ankor kontrol totalman enn gran siperfisi later. Pli bon later tuzur su kontrol patron tablisman, e li pe gayn enn nuvo kalite rant : atraver spekilasyon , devlopman vila, shopping Mall, IRA, *Smart Cities*, etc.

Guvernman finn osi fasilite delokalizyon e ekspansyon konpayni disik/kann ver kontinan Lafrik. Omnicane, par exanp, finn instal li dan Kenya, Alteo dan Tanzani, Terra prodwir disik dan Kot Divwar.

Avek *Guvernman Lepep*, konsesyon anfafer patron disik kontinye. Minis Agro-Indistri Mahen Seeruttun desid pu alwe sibsidi depi *Sugar Industry Fund Board* pu kontiyn donn serom Lindistri Sikriyer. Deza Guvernman pe alwe sibsidi Rs 3,400 par tonn disik a ti-planter ek Rs 2,000 pu tablisman. Dan 2-3an sa fon Rs 5.4 milyar pu fini avek enn ranbursman plis ki Rs800 milyon par an.

Anplis ki sa, Guvernman finn ogmant pri bagas pu planter ki sorti Rs 125 par tonn disik pu vinn Rs1,100. Sa larzan pu sorti depi *Sugar Cane Sustainability Fund* kot ena kontribisyon CEB Rs137 milyon par an. Kestyon ki poze se kisannla pu pey pu tusala alafin? Li paret ki Minis Lagrikiltir Mahen Seeruttun, li osi, byin vit so latet finn rant dan disik ek kann!

Anmemtan Guvernman finn kumans aplik rapor Landel Mills Consulting , avek enn seri mezir pu flot lindistri sikriyer e pu atak kondisyon travay travayer Lindistri sikriyer. (Plis detay dan Revi LALIT 119.)

Dan so prezantasyon vizyon 2030, SAJ finn invit bann kapitenn lindistri sikriyer pu devlop *Smart Cities*, gayn faselite pu konverti par milye later agrikol pu proze imobilye ki pu revann a som astronomik avek diaspora (25%) ek setlers DEPI DEOR (75%).

Kanpayn Pu enn Lekonomi Alternativ

Depi 1983, LALIT ti predir sa kriz dan lindistri sikriyer ki asterla, 43 an plitar tu dimunn pe konstate. An 1983-84 ti ena enn kanpayn apel *'Disik ki Lavenir?'* ki LALIT ti amene, avek prozeksyon slayd dan diferan landrwa dan Moris, pu met angard kont seki zordi fini vinn en realite.

Guvernman, avek Aneerood Jugnauth kuma Premye Minis, ti servi represyon pu interdi sa bann prozeksyon la, swadizan ti bizin pas Bord Lasansir avan. Lerla, kan LALIT chalennj sa, zot amand lalwa pu inklir prozeksyon slayd.

Deza sa lepok la LALIT ti finn truve ki *disik pena lavenir* pu Moris, etan done ena gro prodiksyon disik dan Lerop atraver betrav ki an konpetisyon avek disik Moris. Nu ti predir ki enn zur tu sa garanti ki ena pu marse disik kote pri ek kote kota, pu ekrule. Moris pu dan problem si pa devlop later pu

prodiksyon, transformasyon ek prezervasyon lezot prodwi, an- okirans prodwi alimanter, pu konsomasyon lokal e pu eksporte.

An 1983 dan nu depozisyon divan Komisyon Avramovic lor lindistri sikriyer nu ti finn predir sa kriz grav dan lindistri sikriyer e nu ti fini kumans koz anfafer enn program diversifikasyon agrikol lor enn gran lesel.

Extre propozisyon LALIT divan Komisyon Avramovic an 1983:

PENA LAVENIR DAN DISIK : Bann prozeksyon pri disik pu bann prosenn banane montre ki so pri pu bese de pli zan pli. Anplis Moris pu gayn buku difikilte dan bann negosyasyon lor kestyon kota. Si nu les disik gard so linportans ki li ena azordi kuma enn surs rantrre deviz etranzer, dan lavenir nu pu gayn enn deteryorasyon dan nu bann lesanz avek lexteryer. Bann tantativ pu restabiliz lindistri sikriyer lor so nivo prodiksyon aktyel pu amenn inevitableman lindistri disik monopoliz bann re-surs later, kapital ek dilo irigasyon. E sa pu anpes enn veritab politik diversifikasyon agrikol. Patrona lindistri sikriyer pandan sa 20 dernye banane la, malgre tax sorti lor disik, pa finn investi preske narye lor prodiksyon manze pu lepep. Akoz zot pwisans ekonomik, patrona disik finn dikte guvernman, ki politik li bizen amene. Na pa azordi ki zot pu rod investi profi lindistri sikriyer dan diversifikasyon agrikol. NEPLI KAPAV LES PATRONA LINDISTRI SIKRIYER KONTINYE FER LALWA DAN SA PEI-LA.”

33 an apre seki LALIT finn dir ankor ena so pertinans e sa zistifye nesosite nu kanpayn Program pu enn Lekonomi Alternativ. Li enn kanpayn ki batir lor valorizasyon konesans ek lexparyans prodikter dan Moris ek Rodrig dan enn lepok kot 80% prodwi alimanter pe inporte.

Depi nu ti-liv lor Program Pu Enn Lekonomi Alternativ an 2005, LALIT pe amenn enn kanpayn mobilizasyon e

konsyantizasyon lor baz nu program. Patron disik ankor pe gard kontrol lor plis ki 50,000 hektar later, e li pe persiste avek plantasyon kann avek prodiksyon disik, bagas pu kuran, ek etanol. Guvernman pa pe montre okenn volonte politik pu vini avek enn veritab program diversifikasyon agrikol. Li pe zis anons plan stratezik ki ena enn-de ti proze bio. Me, seki manke se gran dezisyon lor kestyon prodiksyon alimanter.

Ki bann obstak a sa kanpayn la?

Patron lindistri sikriyer. Tablisman finn tultan servi Guvernman kuma enn bekiy e finn refiz rant dan diversifikasyon agrikol lor gran lesel. Me, zot reset lor disik ki ti sir, nepli sir zordi. Rapor Meade dan bann lane 1960 ti prekoniz tax sorti kuma enn mwayin pu fors patron dan lindistri sikriyer diversifye andeor disik. Me diferan Guvernman finn kurbe divan patron ki finn konserv zot later su kann e zordi pe servi later pu proze IRS, Smart Cities etc.

Diferan Guvernman. Enn apre lot, Guvernman kurbe divan patron lindistri sikriyer e kontiyn amenn rol kurtye kann ek disik lor fre lamas dimunn dan Moris.

Birokrasi sindikal. Kote sindikal, lintere birokrasi dan la-direksyon sindikal finn ena tandans prime lor lintere travayer dan sektor la. Alor, birokrasi truve ki li ena lintere ki Lindistri Sikriyer sirviv, alor zot syeze lor plizyer bord avek per-diem ek larzan chek-off depi manb dan sa sektor la, e zot anonse ki zot dakor avek konverti lindistri disik an lindistri kann.

Ti-Planter kann. Sa klas sosyal ti-planter kann, li reprezant enn lobi elektoral byin for dan lakanpayn. An permanans, zot pe rod plis, par rapor ar seki tablisman gayne: Lor repartisyon reset disik ant izinye ek planter 74%-26% pu vinn 76%-24%; lor meyer pri bagas;

lor drwa pu konverti zot later agrikol pu proze imobilye e usi lezot fasilite kuma irigasyon, duty free lor 4x4.

Ti-Planter byin suvan pa ditu interese ar diversifikasyon, etan done ki enn gran proporsyon parmi zot, zot pa bann vre planter. Zot fonksyoner, profeser, polisye ki finn erit enn but later su plantasyon kann e sa reprezant enn rant pu zot san ki zotmem bizin al dan karo regilyerman. Donk zot prefer organiz lakup sak lane e lerla les kann kontiyn puse san bizin donn depenn.

Kad. Ena enn seri kad dan diferan institisyon ki okip kann. Zot benefisyer vwayaz, laburs, promosyon, per diem etc. Zot osi, zot ena lintere ki lindistri kannyer kontiyn.

Media. Suvan medya anfindkont, li defann burzwazi disik ek so bann institisyon. Anretur zot gayne piblisite pu zot biznes rule.

Ki alye pu LALIT otur Lekonomi Alternativ?

Lorganizasyon klas travayer ki get anvantu lintere a lonterm sa klas la. Li pu gete prezizeman ki leritaz pe kite pu nuvo zenerasyon.

Planter (andeor kann), elver ek peser dan Moris, Rodrig ek Agalega ki fer fas a tu kalite difikilte dan zot travay prodiksyon alimanter, e ki pa gayn mem tretman depi Guvernman ki planter kann gayne.

Lidership ki pli avanse dan sayt travay, dan landrwa, dan sindika ek dan lezot fwaye delit, ki reysi konpran linportans sanz stratezi ekonomik pei pu byinet klas travayer.

Kanpayn dan kontex nuvo sitiasyon

Onivo LALIT nu pu kontiyn kanpayn pu ki ena enn devlopman ekonomik ki kree lanplwa dirab pu fitir zenerasyon. Enn devlopman ekonomik ki repoz lor servi later ek lamer pu devlop

lindistri agro-alimanter, pu prodiksyon, transformasyon ek exportasyon prodwi alimanter. Sirtu, li promuvwar enn kalite politik ki remet an-kestyon propriete later.

Pu ki enn veritab sanzman vini, bizin anmemtan amenn enn mobilizasyon pu enn veritab reform agrer, pu ki tablisman avek konplisite Guvernman, nepli kontiyn kontrol e dilapid later agrikol pu zot profi.

Later ek lamer ti bizin su kontrol demokratik lamas dimunn!

Rada Kistnasamy
6.02.2016

Surs : E-DOC Sant Dokimantasyon LALIT
Websayt www.lalitmauriti.us.org
Program LALIT Pu enn Lekonomi
Alternativ (2005)
Revi LALIT 119
Studies in the Political Economy of
Mauritius, M.D North-Coombes(2000)

Espes “maladi” koze par kann ek disik

Pei la ti pran so form, anterm klas sosyal, otur kann ek disik. Seki finn vinn milyarder inn vinn milyarder par kann ek disik. Seki finn vinn elit intelektuel byin suvan inn pas par kann ek disik. E dan klas travayer, dimunn inn nuri zot fami pandan 200-250 banane ar reveni depi vann zot kuraz swa direktman swa indirekteman ar lindistri sikriyer.

E ziska ler, ni patron ni Guvernman pa kapav fer okenn plan koeran pu enn nuvo lagrikiltir, ni pa kapav fer okenn plan koeran pu nuvo kalite lizinn otur plantasyon ek lelvaz.

Me, zot kann investi par milyard dan zafer disik. Get VRAC. Guvernman ti investi par milyard rupi ladan. Li dire 30 an, lerla kumans servi konteyner. VRAC an ki transforme? Li sanz direksyon so disik. Li nepli sorti dan mulin disik lor tablisman, al dan lakal bato, vwayaz ziska Lerop. Non. VRAC servi pu pran disik depi bato ki sorti Brezil, ki fini vwayaze lor lamer enn mwa, vinn debark disik isi. Telman li enn forsing, sa navir ki amenn disik so fonder plis ki 12 met kan li plin, e VRAC pa finn fer pu sa. Alor, bato kapav akoste VRAC selman kan lamare ot. Alor, navir bizin atann lamare ot pu li vant VRAC.

E ki sa bato la pe amene? Li pe vid 42,000 tonn disik!

Vreman bizin dimann u-mem ki patron Moris e ki Guvernman Moris ena dan zot latet. Melas?

Li pu sa rezon la ki LALIT dir ki sa inkapasite pu devlop enn lagrikiltir alternativ a kann, ni prezervasyon prodwi alimanter alternativ a disik, li vreman enn maladi mantal ki patron ek guvernman sufer.

Inn ler pu enn vre deba nasyonal lor ki stratezi devlopman. Enn plan ki pu kree anlwa, ogmant prodiksyon, amenn deviz, asir sekirite alimanter.

Travay ki asire ki Abitan Lavil an Bonn Sante

RAMAS SALTE

Travay ramas salte dan Minisipalite li apel “*Refuse Collector*” ubyin dimunn dan kartye abitye dir nu “marsan salte”.

Enn travayer so zurne, li leve 4er 5er dimatin, li vinn travay dan so sekter, kot so siperyer fini program travay pu sa semenn la. Li kumans tap laport dimunn 6er dimatin pu kriye, “Salte deor!” apre “Bonzur Madam, Misye, Mademwazel”. E suvan zot travay a 2 personn, avek enn gro panye rotin ki zot bizin inprovize avek baraz pu kapav met salte 3 fami ladan. Bizin lev salte avek enn grat, saki tonbe zot ramas li avek sa grat ki zot mem finn fabrike avek tol. Apre, zot al kit li dan enn plas 100 met distans, zot returne zot ramas ankor lezot salte. Zot fer plizir vwayaz.

Antretan lezot koleg pe balye kanal, met an peti ta, ramas li met dan enn sak – enn sak diri u lafarinn ki zot mem zot amene, zot vid li kan kamyon pase. Enn lot bann, zot travay res avek kamyon. Kamyon al lor bann plas ki bann la finn stok salte, kolekte li. Sa kamyon li kapav ramas salte pu 5 a 6 kilomet, avek travayer ansam.

An 2 vwayaz ki al zet Roche Boi Sant Anfuyisman, pu plitar al dan Lesid kot Marsikoz.

Anfet, sime kuma Royal Road, kamyon bizin fini travay dan sa sekter la avan 8-er granmatin. Apre li al dan bann ti-sime. Minisipalite donn travayer enn per legan plastik pu 3 mwa. Dan 2 zur, zot fini desire. Parfwa travayer bizin aste legan lapo

pu zot protez zot lamin. Sinon prosedir pu gayn nuvo legan dire tro buku, fini ariv 3 mwa. Bizin legan lapo mem, sirtu akoz Minisipalite nepli donn desbinn plastik, alor dimunn gard salte dan tu kalite tuk ferblan ruye, tusa. Me, Health & Safety dir pangar ena mikrob peple dan legan lapo. Me, travayer lav sa legan la sak 2 zur. Pu protez zot lame, bizin servi.

Apre travay, travayer al so lakaz kuma li ete, ek samem linz la.

Kan byin gete, parmi travayer ki gard abitan ek lezot travayer lavil an bonn sante, ena dokter ners, e osi ena travayer ramas salte.

GH

Analiz lor Vre Fonksyon O.N.G.

LALIT pe fer enn Gran Sinpozyom lor size ONG.

Tem: “ONG: Danze pu Klas Travayer so Lalit pu Sosyализm?”

Pu sa sinpozyom la, LALIT pe fer enn “Call for Papers”

Dedlayn pu Abstrak (Mwins ki 150 mo): 1 Zin, 2016

Sinpozyom 2 zur: Samdi 30 Ziyet, Dimans 31 Ziyet.

Sa papye ki swiv, li kuma enn introdiksiyon pu Sinpozyom la.

Lepok sanze. Nu bizin tultan gard sa an-tet. Kan *LALIT* ti kumanse (kuma *Lalit de Klas*) an 1976, telman tu dimunn ti *politize* sa lepok la ki nu, antan ki lorganizasyon, ti santi nu oblize ankuraz nu manb pu, anmemtan ki li enn militan politik dan LALIT, angaz li dan seki nu ti apel lalit “prepolitik”, setadir lasosyasyon byin ankre dan klas travayer – koperativ landrwa, komite kartye, sindika onivo sayt travay. Nu bi, kan nu ti donn sa modord la, sete pu asire ki militan politik (ki ti ena buku sa lepok la) ankre parmi lamas dimunn dan enn fason ki nu ti dekrir kuma “organik”.

La, an 2016, 40 an finn pase, e sityasyon kompletman inverse: preske tu dimunn, si zame zot angaz zot dan kiksoz apar rod zot prop lavansman personel ubyin familyal, zot ena tandans pu al angluti dan travay “sosyal” ubyin sosyo-relizye san-fin: akonpaynman skoler atraver enn ONG, sey tir dimunn dan lapovrete atraver enn ONG, vizit dimunn mizer ubyin andikape dan zot lakaz atraver ONG suvan sosyo-relizye, donn manze dan enn kuan atraver ONG, ed dimunn ki depandan lor ladrog atraver ONG, ed dimunn ki pe sufer enn maladi infeksiye atraver enn ONG. Lalist la li long.

Sa, kot nu ete zordi.

Kan nu ule sanz sosyete, kan nu ule kree enn sosyete san klas, nu ena enn gran travay *ideozik* pu fer. Anmemtan, nu adverser anterm klas, burzwazi, li osi li fer so travay *ideozik*. E sa papye la, li viz expoz manyer

ki klas kapitalist amenn enn lalit ideozik *dan lapratik*, pa zis onivo propagann. E, li fer li anparti atraver ONG. 2 lexanp pli orib sa kont-ofansiv burzwazi atraver ONG: festival *Eco-Bridge* ek proze *Love-Bridge*.

ONG: Enn zafer danzere?

Kan nu koz “ONG”, *Organizasyon Non-Guvernmantal*, nu pe sirtu koz, zordi-zur, enn seri lorganizasyon ki zongle buku finans, e ansam konstitye enn gro sekter “servis” dan pei. Sekter ONG, li anfet existe akote sekter prive (rule par kapitalist, kuma enn klinik prive, dizon, e ki dan Lanyer telefonn kuler zonn) ek sekter piblik (kuma CWA, ki rule par Leta permanan, ki dan Lanyer telefonn kuler roz). Nu pa pe tro koz lasosyasyon otozere, ti-sosyete dan landrwa, klub dan vilaz, sindika, koperativ labutik, koperativ plante, komite kartye, serk literer, grup detid, sit, grup etidyan). Dan Moris, “sekte ONG” pa telman gran – ziska ler. Me, li pe agrandi byin vit. Dan sertin pei, sirtu dan Lafrik ek Lazi, li finn vinn enn sekter lekonomi imans, e li mem ena enn Lanyer telefonn pu li!

E depi 20-25 an partu dan lemond dimunn pe deza met an-gard lor diferan danze ki sa sekter ONG la reprezante.

Pa zis lagos ki kritik ONG, me ena osi bann kritik depi lextrem drwat, par exanp dan USA, ki truv ONG, sirtu dan pei mizer, pe gayn larzan piblik USA tro buku! Enpe kuma Minis Gayan, kan li atak ONG – kuma PILS – depi ladrwat, li osi. Kritik depi tulde bor – lagos ek ladrwat

– ena enn pwin, petet enn sel pwin, an-komin: tulde truv ONG pa redevab.

Vo lapenn lir lor O.N.G.

Ena enn seri 6 lartik ki nu finn sirkile avan seminar (si kikenn pa finn gayne, ubyin finn rat enn, kapav dimann mwa kopi, apre):

1. Enn ekrir par Kamarad Ram (1996), sirtu lor manyer ki, dan enn down-turn dan lalit klas travayer, Leta servi ONG pu li evit furni servis sosyal kuma enn drwa – enn form privatizasyon.
2. James Petras (pibliye 1999), profeser sosyoloji Amerikin, byin bon analist: analiz top.
3. Elsa Wiehe (sinpatizan LALIT, pibliye 2011) ki res dan USA; sirtu lor CSR (Corporate Social Responsibility – patronal).
4. Arundhati Roy (pibliye 2014), ekrivin ek aktivist dan Lend (kurt e briyan).
5. 2 aktivist pa tro koni (pibliye 2015) ki finn ankoler kan zot finn realize ki bann ONG ete: vo lapenn lir.
6. Let LALIT a aktivist Moris (pibliye 2016), pu anonse ki nu pe pans enn sinpozyom lor “ONG”.

Listwar

Depi ki kapitalism pran puvwar dan enn seri pei dan Lerop, 250 banane desela, e klas alatet sa nuvo sistem ekonomik ki finn angrese par esklavaz ek kolonizasyon (klas kapitalist) reysi met dibut “Leta burzwa” dan enn seri sa bann pei la e dan USA, pu ranplas “Leta rwayote/nob/elit” ki ti reyne dan sistem ekonomik feodal, finn ena 2 rasinn, e 2 pye diferan ki finn puse depi sak sa 2 rasinn la, dan domenn nu kapav apel “travay sosyal”:

Grup ki emann depi klas burzwa ki donn “lasarite” pu li reyne

Enn kalite lorganizasyon ena so rasinn dan klas burzwa. So bi se pu fer travay “saritab” opred dimunn mizer, mizerab, pov, malad, blese, delese, ekli, defavorize.

Suvan, sa kalite regroupman la li bann madam ki zot misye dan burzwazi, e ki anmemtan mank lokipasyon, anmemtan anvi fer “bon ev”, ki donn zot stati asterla mem, e asir zot enn bon ti-plas dan paradi apre zot lamor. Bi debaz, e mem li pa so “bi konsyan”, *lefe obzektiv* sa kalite lorganizasyon saritab, “charity” an Angle, e seki zordi apel ONG, li anfet byin byin *politik*: setadir, pu gard stati ko, gard Leta burzwa dan enn bon ekilib, setadir anpes rebeleyon bann klas oprime.

Lefe obzektiv sa zar travay saritab, se pu gard sosyete stab *pu ki sistem kapitalist kontinye tir larzan depi kuraz travay* enn gran mazorite dimunn. Li fer sa atraver “sulaz” sufrans pli grav (e.g. extrem povrete, lakrwa ruz pandan lager, etc), e sa asontur, li maske konsekans inevitab e pli exekrab sa esklavaz modern – e li mintenir inegalite de-klas dan sa sistem kapitalist osi kriyel la.

Ena enn frod intelektuel ladan ki nu bizin depiste.

Travay “politik” ki servi pu gard sistem anplas, li pa *apel* “politik”, alor par exanp, dan UK ek USA, li gayn finansman depi Leta ek enn ta konpayni sekter prive. Par kont, si so politik li chalennj sistem anplas, li apel “politik” e pa gayn enn su sibsidi ni sponzor.

Lorganizasyon pli pwisan dan diriz larzan ver lorganizasyon saritab se petet Fran Masonnri, ki li, asontur, li liye informelman ar klib de servis kuma Rotary ek Lions, bann ONG tipik. Istorikman, seki finn influyans ideoloji dominan buku, ti enn kotri lafin bann lane 1800 ek kumansman bann lane 1900:

milyoner Britanik Cecil Rhodes.

Mo mansyonn li, parski asterla, depi 2015, ena enn rekonesans so rol ideozik. Muvman etidyan dan Sid Afrik ti kumanse ar enn rebelyon ki finn reysi fer tir stati Cecil Rhodes divan Liniversite Cape Town. Sa lane la enn muvman parey kont enn stati dan Kolez Oriel dan Liniversite Oxford. Si u google “oriel oxford” u pu gayn detay lor gran, gran kontrovers. Li dan tu lagazet. An tu ka, Rhodes ek so pulin, Alfred Milner, Minis Balfour (koni pu Balfour Declaration), bankye Rothchild, plitar bankye ek indistriyel Rockefeller, ti ena enn “plan” ki tuzur la, ki viz pu gayn enn lemond antye inifye anba klas dirizan Angle+Amerikin.

Zordi dan Moris ena tu sa ONG met dibut ar larzan patron CSR, e ki viv ar larzan depi kapitalis ek so Leta, ki pe amenn sa rol “travay sosyal” kontrole an dernye lye, par klas kapitalist.

[Enn braket: Ena enn roman par enn travayer konstriksyon apel Robert Tressell otur 1900, *The Ragged Trousered Philanthropist*, so nom orizinal ti *The Ragged-Arsed Philanthropist*, ki riy tu sa filantrop kapitalist la e osi riy limem antan ki travayer ki “donn” enn parti so lapey sak semenn a patron. Kapav download <http://www.freeclassicebooks.com/Robert%20Tressell/The%20Ragged%20Trousered%20Philanthropists.pdf> Ena enn oto-biografi pli resan ki donn enn lide filantropi dan Lairland dan bann lane 1940-50 anver bann pov: *Angela's Ashes*, par Frank McCourt.]

Lasosyasyon ki emann depi klas travayer

Lot rasinn “travay sosyal”, ek so pye, li ne dan klas travayer, parmi dimunn oprime. Li konpletman diferan. Nu apel sa “lasosyasyon”. Li amenn ansam, inifye dimunn avek enn bi plito politik: pu ralye dimunn ansam pu fer progre pu nu prop lintere, antan ki klas oprime, e osi, dan so pli avanse, pu kree baz dan sosyete aktyel pu ki klas travayer kapav

ranvers Leta Burzwa, fini ar sa esklavaz ki reste dan sosyete. Nu apel “esklavaz lapey” enn form esklavaz, parski enn gran mazorite dimunn zot sel manyer viv (akoz zot finn derasine depi mama bul later nuriser) se pu konverti enn parti de zot-mem (zot kuraz) an marsandiz, vann li lor marse mindev. Regrupman dimunn oprime, ki viv selman par vann enn parti zot ertan, sa kalite lasosyasyon la, li konpletman indepandan depi burzwazi ek depi Leta burzwa, depi Lanbasad pei inperyalist, e li finansyerman totalman indepandan. Li *otofinanse*.

[Enn braket: Tulde form “travay sosyal”, zot byin pli vizib ki antred ki ena tulezur parmi dimunn oprime. E ki fode pa nu estim so linportans. Par exanp, enn zom travayer ki pran enn zur of dan travay pu amenn enn vye bonnfam ki pa konn lir fer demars Anvil; enn fam ki akonpayn enn zenn mama fek vinn reste, pu li al dispanser; tu sa matant ki avoy gard-manze kari kot enn fami vwazin, kot tulde adilt pena travay. Sa li existe, me sosyete burzwa pa truv li. Tan mye. Me, nu militan sosyalist, nu bizin truv li, gard li an-tet, donn li so zis valer.]

ONG anfet “charities” bann lane 1800 – met dibut par burzwazi

Bann ONG zordi, parey kuma “charities” dernye lamwatye bann lane 1800 (lepok liberalism debride), zot sorti dan burzwazi, ek/ubyin dan leta burzwa, me suvan zot kontan nuri enn konfizyon ki maske sa rasinn dan klas kapitalist la. E zot sey maske par zot “bon ev” lefet ki zot pe anfet evre pu gard enn sistem dominer anplas.

Listwar sa 70 an kot “charities” diskredite, ek ONG res marzinal

Seki finn arive, selman, se pandan pre 70 an, ant 1900 ek 1970 (e Moris nu finn gayn enn pro-longasyon 10 an), finn ena sikse imans trwa chalennj dramatik politik kont sistem kapitalist ek kont leta burzwa liberal, ki

finn diskredit “travay saritab” konpletman. Li ti’nn disparet preske. Dimunn ti’nn ariv ayer li. Dimunn ti konsantre lor lalit politik:

Desin Picasso, Samo

-. Pli gran chalennj de-lwin, Revolisyon Larisi (1905, ek 1917, tini klas travayer opuvwar ziska 1922 par la). Tu kapitalis onivo lemond an antye ti vremen tranble. Zot ti efreye. Anmemtan, ti ena sulevman dan Barcelonn 1917, mitinnri parmi latrup Britanik dan Lager an 1917 Ypres, e lagrev zeneral Langleter 1926. Partu partu ti ena menas konstan “revolisyon” klas travayer.

2. Kan Leta burzwa, ek burzwazi, akile, par sa revolisyon Larisi la, zot amenn welfer steyt. Alor, pu anpes revolisyon fane, kumans gayn enn welfer steyt isi laba – workmen’s compensation, pansyon retret, ledikasyon gratis, servis lasante par Leta – dan pei devlope, e koloni setler (kuma Nuvel Zeland, par exanp). Sa tandans la aksantye pandan gran kriz dan sistem kapitalis, kan ena krak 1920s, e mem dan USA gayn “new deal”. [Tandans opoze ti arive dan Lalmayn, kot burzwazi finn anzandre muvman fasist otur Hitler, pu kal rebelyon klas travayer – anpes enn lot “kuto dan ledo” kuma rebelyon ek priz puvwar travayer dan Munich.] Ariv 1945, gayn National Health dan Gran Bretayn, par exanp.

3. Muvman Independans partu dan koloni kumans donn bal, li osi. Lindependans partu dan Lamerik Latinn. Revolisyon Lamexik, revolisyon nasyonalist dan Lasinn, revolisyon kominist Lasinn, Lindependans Lend, e

pei dan Lafrik enn par enn.

Sa lepok la, pandan sa bann challennj la, setadir ant 1900 ek 1990, nu truve ki sa premye kalite travay saritab, kuma mo finn mansyone, li diskredite net. Li expoze pu seki li ete: enn frod, enn ipokrizi, enn mask pu enn sistem vyolan. E pandan sa lepok challennj enn apre lot la, ena enn gran krwasans dan muvman otonom, otozere, kuma sindika, koperativ, ek lasosyasyon, osi byin ki imans muvman klas travayer mem, kote politik.

Kan neo-liberalism pran lafors, bann lane 1980

Me, li zis dan bann lane 1980 ki sa term ONG la servi buku, e li mars lame-dan-lame avek re-priz puvwar liberalism, ki fer atraver zafer kuma *Structural Adjustment Program* ki FMI ek Labank Mondyal inpoze lor bann Guvernman kuma kondisyon pu lonn, kan pei “tro dwa”. Amizir bann Guvernman oblize privatize, ONG amorti sok par furni enpe spes servis sosyal minimem, pa akawntebil, e pa kuma enn drwa. Dan Moris,

nu gayn lefe sa liberalism avek enn retar 10 an, akoz lagrev Ut 79 ek Muvman 1980, e lafors defansiv dan *All Workers’ Conference* (1995-9).

Kolaps 3 challennj kont kapitalism ek kont leta burzwa liberal

Sa 3 challenj kont reyn kapitalist ki nu finn mansyone lao, tule-trwa finn kolaps anmemtan – mem si enn tigit an-difere. Thatcher ek Reagan ti fer-de-lans sa lamonte neo-liberalism la. So lefe: Sistem Sovyetik dan Larisi finn kolaps, welfer steyt inpe partu sed plas pu privatizasyon e reyn neo-liberal, rezim “sosyalizant” inpe partu dan diferan pei an devlopman pran sime kareman pro-kapitalist. Sinbol sa sanzman la dan ka Moris ti an 1982. Paul Berenger, militan sosyalist ziska enn an avan, li vinn anonse an piblik ki FMI pa pe *inpoz* kondisyon de naryin; sistem neo-liberal li tu sinpleman “gestion sain de l’économie”! Me, anfet depi 1970, neo-liberalism finn planifye so atak kont lamas dimunn dan enn

Mo “ONG” invante par UN an 1945, avek “Lions” premye ONG ki UN rekonet

Mo “ONG”, li pa enn term ki ti pran nesans dan enn lalit lamas dimunn oprime, non.

Lexpresyon “ONG” pu “Organizasyon Non-Guvernmental” ti invante an 1945 kan Nasyon Zini (UN) ti met dibut pu inifye ansam tu diferan Guvernman (ki ti fek sorti lager) dan enn sel lorganizasyon; ONG ti ena enn sinifikasyon restrin a lepok: lorganizasyon ki ena stati “obzervater” dan Nasyon Zini, e ki pa enn Guvernman. Sa ti sirtu dan enn brans UN apel ECOSOC (Konsey Ekonomik ek Sosyal). Tipik sa bann lorganizasyon ki ti gayn rekonesans UN ti ONG “patronal” kuma Lions, ki ti mem donn kudme ekirir Stati UN, ek Rotary, ki ziska zordi, ena top stati (ena 3 grad) ONG dan UN, e ki anmemtan form enn spes pepinyer pu Fran Masonnri, ki li, li enn regrupman ansyin klas dirizan feodal (kuma Prins Philip lot pei, ek proprieter tablisman isi) ek nuvo burzwazi (sirtu kontrakter, arsitek, avoka) ek inpe dimunn dan laparey deta (politisyin, o-grade dan lapolis, Lemer, top servis sivil). Fran Masonnri, anplis fer enn ta rityel ridikil, li osi fer enn-de travay saritab depi lepok kan klas dirizan feodal pe rod inifye ar klas dirizan burzwazi, e ziska zordi kan li opere atraver bann Rotary, etc.

fason politik, kan li finn kumans organiz so *World Economic Summit* sak lane depi 1970 dan Davos, Laswis. Reyn neo-liberal – par kapital finansye – li pran ladireksyon mondyal. Tu lezot kuran politik abazurdi. Ariv 1992, Fukuyama anons “The End of History”, enn atak enpe deklarer kont Marx so fraz “*The history of all hither to existing society is the history of class struggles.*” E mem Aneerood Jugnauth, ki koni kuma enn dimunn ki pa lir liv, li amenn enn kopi kan li al Rodrig!

Copenhag 1995

An risponns a sa lorganizasyon otur “lekonomi”, Nasyon Zini fer enn gran Some “sosyal” (Social Summit Copenhagen in 1995) pu li tom dakor lor divizyon ideozik preske total ant “le sosyal” ek lekonomi. Anmemtan, nuvo term kumans vinn ezemonik: “poverty eradication”, “inclusion”, “good governance”, “enhancing” sesi sela (kuma enhancing the “environment for social development”), “empowering the poor”, “equity between men and women”.

Alor, tu ti fini met anplas pu nu return ver sa “travay sosyal” saritab-saritab la. Kuma lafin bann lane 1800!

Mem lane, enn kont-ofansiv par kuran plito ONG, sosyete sivil, kumanse. Kan IMF-World Bank pe fer gran gran selebrasyon pu zot 50 an, nu gayn nesans enn nuvo kalite rezo. Li apel “50 Years is Enough”. Ala manyer zot dekrir zot mem: “*50 Years Is Enough is a coalition of over 200 U.S. grassroots, women’s, solidarity, faith-based, policy, social - and economic- justice, youth, labor and development organizations dedicated to the profound transformation of the World Bank and the International Monetary Fund (IMF)*”. Alor, nu gayn enn zafer vreman apolitik, mem apolitik, ki so bi telman limite ki li viz zis reform sistem moneter. E zot peye pu

grup oto-proklame vwayaze depi pei su-devlope pu partisip dan manifestasyon. Nu finn trov tu kalite dimunn pe rod fors biye avyon dan lame LALIT. Me, lezot dimunn abazurdi par neo-liberalism, finn rant ladan. Li vinn enn model enpe bizar pu prosenn 20 an. Espes “Iwe enn laful multi-kiltirel” pu enn kont-manifestasyon.

An 1998, Ignacio Ramonet redakter *Le Monde Diplomatique* lans lide ATTAC, enn NGO pu milite pu taxe kapital finansye, e buku militan sosyalist rise dan sa kuran la.

ATTAC

Me, sa kuran otur 50 Years is Enough, ek ATTAC, li vinn buku pli for, e pran enn dimansyon (tanporer) buku pli politik, dan enn fason inatandi. Kan fer manifestasyon Seattle (kont WTO sann kut la), klas travayer organize dan Seattle kot li anfet byin avanse, li osi li rant ladan, akote tu sa ONG-ONG la. Par dizenn milye travayer partisip dan “Battle of Seattle” kont lapolis ki sey apes manifestasyon.

Lan 2000 prodir enn seri lalit kont “det” Tyer Mond, dan kad enn konsep Kreyin apel “Jubilee”, kot rey det pu milener. Sann kut la, li pa zis enn ONG apolitik, me enn konsep kareman relizeye.

E, li dan sa kontex la, ki apartir 2001, e swit a enn gran manifestasyon Seattle ki, vizavi Davos ek so *World Economic Forum*, nu gayn akseptasyon sa divizyon kont-produktif ant lekonomi ek “le sosyal” ki ti kumans kristalize byin mem an 1995 Copenhag.

World Social Forum

Nu gayn *World Social Forum* zwenn pu premye fwa an 2001 dan Porto Allegre dan Brazil, kot ti ena enn parti degos opuvwar dan minisipalite laba, e li zwenn tule lane depi sa. Pa zis sa, me li zwenn mem-mem mwa (laplipar lane) ki *World Economic*

Forum, setadir an Zanvye. So fondater, Oded Grajew, pu donn enn lide, li sorti dan enn zafer apel *Ethos Institute for Business and Social Responsibility*, ki anfet enn lorganizasyon C.S.R., fonde an 1998 dan Brezil. Li dir: “Then I had the idea. Why not create the World Social Forum, as we have the World Economic Forum, speaking about the people in the world.” E, an realite, lorganizayon ki pwisan dan WSF, se gro-gro ONG ki finn develop an birokrasi internasyonal imans, kuma Oxfam, Greeneace, ActionAID, Civicus, Amnesty Interntional, Medecin sans Frontiers, etc.

Alor, avek nesans WSF, sa divizyon ant “lekonomi” ek “le sosyal” paret konsome. E, tandi ki *W Economic Forum* dan Davos ena politisyin inportan prezan, e sa fer li byin byin “politik”, *World Social Forum*, li res tuzur apolitik, alor kondane dan so rol swa “opoz kiksoz” swa palyatif. Mem so moto li: “Enn Lot Lemond Posib.” Ondire balans-de-fors telman negatif, ki bizin kumanse par konsed ezemoni neo-liberalism. Parfwa dimunn apel WSA “Muvman global lazistis”, ubyin “bann altermondyalist”. Me, *World Social Forum*, li tuzur apolitik, setadir pu ki u anrezistre kuma enn lorganizasyon partisipan, fode u napa enn parti politik. Alor, enn ta dimunn dan 4yem Internasyonal, par exanp, al disud zot-mem ladan, apel sa “likid” zot parti, e zot organizater WSF, me deryer enn vwal ONG.

Kan mo dir ki ena politisyin dan WEF Davos, ki rapel li 100% su kontrol bann sef lindistri, ala pu donn enn lide an Zanvye 2016, lalist ko-cher ki ti ena (dapre zot sayt): “Mary Barra, Chairman and CEO, **General Motors Company**; Sharan Burrow, General-Secretary, International Trade Union Confederation (ITUC); Satya Nadella, CEO, **Microsoft Corporation**; Hiroaki Nakanishi, Chairman and CEO, **Hitachi**; Tidjane Thiam, CEO,

Credit Suisse; and Amira Yahyaoui, Founder, Al Bawsala and Global Shaper [NGO].” (Remark enn sindikalist ek enn sef ONG kuma de gro kuyon omilye sa).

E get lalist sef deta ek reprezantan politik burzwazi, e mo sit tuzur depi zot sayt:

“G20 leaders and ... heads of state/government present include David Cameron, Prime Minister of the United Kingdom; Ahmet Davutoğlu, Prime Minister of Turkey; Joachim Gauck, President of Germany; Mauricio Macri, President of Argentina; Enrique Peña Nieto, President of Mexico; Justin Trudeau, Prime Minister of Canada; Alexis Tsipras, Prime Minister of Greece; Manuel Valls, Prime Minister of France; and Jacob Zuma, President of South Africa. Other key government representatives present are: Johann Schneider-Ammann, President ... of Switzerland; Haidar Al Abadi, Prime Minister of Iraq; Habib Essid, Head of Government of Tunisia; Mohammad Ashraf Ghani, President of the Islamic Republic of Afghanistan; Benjamin Netanyahu, Prime Minister of Israel; Juan Manuel Santos, President of Colombia; Tammam Saeb Salam, President of the Council of Ministers of Lebanon; Ranil Wickremesinghe, Prime Minister ... of Sri Lanka; and Yury Trutnev, Deputy Prime Minister of Russian Federation. The US delegation is led by Vice-President Joe Biden and Jill Biden.” E lerala, pu met lanfaz lor predominans USA, zot azute: “Also attending are John Kerry, Secretary of State; Ashton Carter, Secretary of Defence; Sylvia Mathews Burwell, Secretary of Health and Human Services; Michael Froman, US Trade Representative; Jacob Lew, Secretary of the Treasury; Penny Pritzker, Secretary of Commerce; Loretta Lynch, US Attorney-General; and Gayle Smith, Administration of USAID. Gregory Abbott, Governor of Texas, John Hickenlooper, Governor of Colorado, Gina Raimondo, Governor of Rhode Island as well as five senators and eight congressmen, including Congress Majority Leader Kevin McCarthy, will be participating.”

Zot azute, zis pu asir enn rekiperasyon adekwat: “Representatives from international organizations and civil society (NGOs, labour leaders, religious leaders), cultural leaders, academia and the media will also participate.”

Ala seki Global Research Canada dir lor la, “*It was in this context that the WSF was initiated by ATTAC, a French NGO (non-governmental organisation) platform devoted to lobbying international financial institutions to reform and humanise themselves, and by the Brazilian Workers’ Party, whose leftist image and ‘participatory’ techniques of government have not prevented it from scrupulously implementing the stipulations of the International Monetary Fund (IMF).*” Sa vedir, dan enn fason lisid, zot sitye WSF dan kuran reformis, ONG-mem. Ladres pu lartik antye: <http://globalresearch.ca/articles/RUP401A.html>

Alor, nu kapav dir ki World Social Forum finn anmemtan donn enn platform pu opoz ezemoni total sa ofansiv neo-liberal, anmemtan aksepte kondisyon mortel pu li fer sa: li finn gard limem apolitik, e finalman anti-politik. E sa se so gran febles. E sa kot li fer ditor. Li finn konsyaman depolitiz lalit bann klas oprime. E kumsa, obzektivman, li finn anmemtan kree lespas pu reynion tu kalite tandans kontestater pandan 15 an, anmemtan li finn kree kondisyon pu ranforsi lel ki prodir sa kalite ONG ki zordi kontrole kompletman par kapitalist, kuma Eco-Bridge ek Love-Bridge dan Moris.

Moris

Alor, Moris, nu truv tu kalite ONG. Ena finanse par CSR. Ena ONG kuma Rotary, Lions ki finans lezot ONG. Ena Lanbasad, sirtu US ki finans ONG. Fondasyon deor finans ONG. Leta burzwa finans ONG. Nuvo vag ONG strikteman

patronal dan Moris finn met dibut tipikman dan prezizeman sa bann landrwa kot li pli nesaser pu burzwazi kuver so deryer: dan landrwa kot ena byin ris ek byin pov kot-a-kot: Rivyer Nwar, Tru do Dus, Tamarin, Gran Be. Ziska zot kumans infiltrate dan tu laspe lavi laba.

- Guvernman kumans lav so lame tu kalite zafer: zanfan abandone, maladi infeksye, shelter, problem ladrog – tu vinn su sarz ONG.

- Tandi ki CSR, sa 2% profi ki patron oblize par lalwa servi pu “le sosyal”, dan kumansman ti bizin swiv guidelines Guvernman, zordi tu larzan CSR, li finn vinn net dan lame kapitalist, e zot finans seki zot ule – suvan zot prop fami, ki fer ti-proze lor lekoloji, tir dimunn dan povrete, promovwar lar.

- U truv par zenerasyon zenn aret, par exanp, opoz *sistem* ledikasyon (inegal kuma li inegal, kolonyal kuma li kolonyal, elitist kuma li elitist) e fer “*akonpaynman skoler*” – setadir fer zanfan sumet 100% a sistem la, rod reysi ladan avegleman. E zot krwar zot pe fer enn bon zafer.

- U truv nepli ena “komite kartye” kuma avan – ki ti ase demokratik, sorti depi klas travayer – me nu gayn “forces vives” ki travay akote lapolis, sirtu kont kriminalite. U gayn “community policing”, premye *Ansam nu Kapav*, ki plitar vinn nom parti politik Roshni Mooneeram ek Gaetan Siew, Misye *Smart Cities!* Etonan!

- U truv Guvernman sibvansyonn ONG pu ed tit-antrepener (suvan kominal), e deles Village Hall, Sant Sosyal.

- U truv sertin sindika, GSA dan enn premye tan, lerala mem seki sipozeman “de gos”, kumans “ONG-ifye” – setadir gayn finansman pu “proze” ki paret progresist, me ki anfet promovwar stati ko. Federasyon sindika ankes larzan ar TUTF, ankor enn fwa, larzan ki ena tandans fer federasyon la “okip enn seminar” zis pu li “okip enn seminar”.

- U truv enn lafors agrandisan Caritas ek lezot lorganizasyon Katolik, Legliz Chretien Mme Hardy ki ti kumans fer travay sansse volonter, me ki anfet peye, dan Lopital, e ki zordi Xavier Duval sutenir, li rul enn gro sant pu dyabet. Lorganizayson kuma Voice of Hindu, Hindu House, Budis, Hizbullah, 7 Zur Avantis – tu fer travay sosyal, saritab.

- U truv lasosyasyon fam (mem seki ti kree pu ledikasyon fam e pu gayn drwa de vot) konverti an sant pu promosyon tit-antrepriz, mikro-kredi, fer fam rant dan lozik profi.

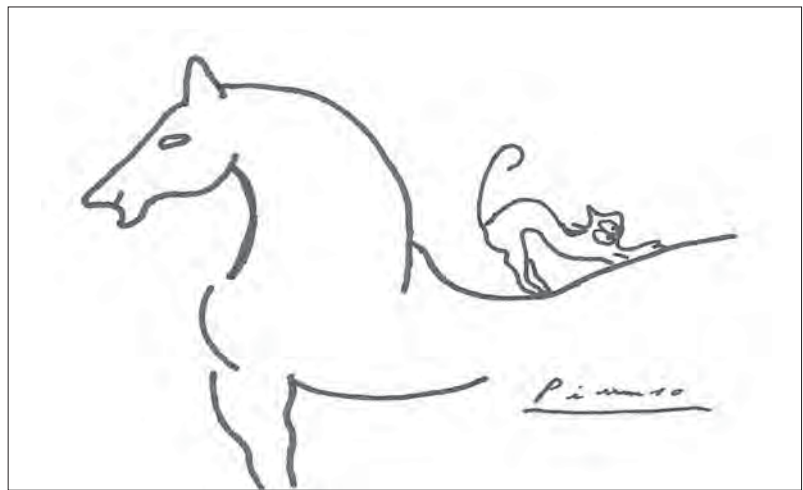
- Artist truv zot atire dan enn mem vortex ansam ar ONG, su lezid MCB, patron dan Lotel Tamarin, Minis Lar ek enn manb Rezistans Sebastien Sauvage: *Eco Bridge*. Plitar ena *Porlwi By Light*, ankor enn fwa ris artist dan enn espes biznes finanse par kapitalist, e ki anpasan glorifye batiman kolonyal, rann omaz lepok esklavaz anmemtan viz pu nuri komers suvan depi andeor Porlwi.

- E dernye lorer, li enn zafer apel “Love Bridge” – kot fami ris pu adopte enn fami pov, e tir li dan povrete. Guvernman pe sibvansyon sa (Rs 100 milyon) kuma li sibvansyon tu sa bann zafer patronal la.

Kifer Natir ONG interes LALIT?

Li enn moman dan listwar limanite kot bizin enn lalit politik. Fode pa nu fer erer ankuraz dimunn al plonz dan travay sosyal, ki anmemtan rann zot “tro okipe pu reflesi”, anmemtan rekiper zot alinteryer enn form lorganizasyon ki klas kapitalist pe promovwar.

1. Dan LALIT, nu bizin rekonet limit drastik sa bann lorganizasyon ena. E sa limit la, li parfwa fer sa bann ONG la kareman enn danze – si nu pa rekonet limit la. Zot pa kapav, par definisyon, fer aksyon politik ki chalennj burzwazi ni so Leta, prezizeman parski zot existe pu avans puvwar kapitalist, e

Desin Picasso, Seval ek Sat

zot lasurs finans pu sek anplas-anplas si zot opoz burzwazi. Setadir, enn lorganizasyon ki paret dan lintere dimunn ki li anfet “sible”, li an realite pli suvan azir dan lintere seki finans li. Sa vedir enn parti kuma LALIT, mem si suvan nu travay ar enn-de pli bon ONG, nu bizin kone ki zot enn alye byin limite. Pa kapav fye lor zot. Anmemtan, nu bizin tultan pe rod alye parmi lorganizayson ki mwins kuma ONG, plis kuma Lasosyasyon rule par so manb.

2. Nu pu truv deplizanpli zenn, amizir pena veritab travay, ariv krwar ki li atiran pu rod enn plas “travay”, setadir gayn lapey, ar enn ONG. Zot krwar, dan zot linyorans, ki zot pe fer enn “bon ev” anmemtan ki gayn enn lapey pu viv. Sa vedir, si u travay dan enn ONG, li enn bon konsiyn pu tret u plas travay kuma *nerport ki lot travay*: sa vedir evit tom dan santaz pu fer overtaym gratis aköz li saritab, zame pa krwar ki u “travay pu lapey” samem egal u langazman politik, e lerla fer u travay politik kuma nerport ki travayer fer – setadir pandan ler manze e dan u letan lib. U plas travay, si li ar enn ONG, li selman u gayn-pin.

3. Si u dan Komite enn ONG ki anplway dimunn. Rapel ki bann ONG ena enn striktir yerarsik. Zot pa enn lasosyasyon bann dimunn egal. Alor, rapel osi ki, kan u ONG pran pozisyon kont burzwazi, u surs finansman pu sek. U pu tom dan pozisyon

enn anplwayer ki pe met dimunn deor. Plito *pa* pran plas lor komite enn ONG (parey kuma enn militan pa rant dan ladireksyon sindika pandan enn downturn), me res enn sinp manb, e plito donn kudme dan lalit politik, ubyin dan enn lasosyasyon ki pa enn ONG.

4. Promuvwar sa lot form “travay sosyal” ki suvan invizib, e ki pa kut naryin. Sa li kapav al dan enn bon direksyon *kote politik*.

Ki nu bizin fer?

Premye zafer nu bizin fer, se asire ki nu premye langazman li politik. Politiko-politik. Se sa ki donn nu enn oryantasyon a lonterm. Lor la, nu letan bizin alwe kot li itil, setadir dan sa langazman politik – refleksyon ek aksyon. E sa langazman politik ki bizin gid tu nu lezot langazman, antan ki individi. Lerla, li osi inportan angaz nu dan enn lasosyasyon, enn sindika, si apropiye, me suvan li inportan pu res enn manb aktif *a-la-baz*, e asire ki sa travay san-fin la napa angluti nu.

Dezyem zafer, nu bizin rod donn kudme dan travay ki *pre-politik*, pa zis “sosyal” ubyin “sindikal”. Li diferan. Nu fer sa travay la, si li pre-politik, avek enn vize pu sanzman politik, pa zis fer enn zafer palyatif.

Trwazyem zafer, nu bizin konvink lezot dimunn, sirtu zenn, lor danze tu travay sosyal, sindikal, saritab kapav reprezante pu lalit politik, e osi

pu militan individyel ki angluti ladan.

Katriyem, nu bizin aktivman denons CSR ek expoz natir pro-kapitalist bann ONG ek mem sindika, kan zot rant dan “leta” dan so sans larz, e rant dan tu kalite “diy!” ar Leta. Si patrona ek leta ubyin enn lanbasad ubyin enn relizyon reysi met lame lor *lorganizasyon* alinteryer klas travayer, li ule dir li kuma enn viris ki pe anpes nu sistem oto-defans (onivo klas sosyal an antye) marse. Li enn fason anpes emansipasyon klas oprime. Li grav.

Sinkyeman, nu bizin expoz lintere birokratik dan travay sosyal. Sa lane la, par exanp, 2016, Nasyon Zini anplas so *Millenium Development Goals*, ki ti ena 18 spes target, pe instor *Sustainable Development Goals*, ki ena 169 sa bann target la. Kimanyer pu monitor tu sa bann target la? Komye li pu kute? Enn estimasyon se \$254 milyar – ki 2 fwa li gran ki bidze led mondyal anyel. Sa vedit tu sa larzan pu al ar dimunn ki travay dan ONG. Pa pu devlopman, me pu mezir efikasite ONG!

Enn CEO enn ONG, *Oxford Poverty and Human Development Initiative*, li parmi ONG ki pe met tu lanfaz lor kimanyer “mezir sikse lalit kont povrete”. Li ena enn lintere ladan: li pe promovwar so “*Multidimensional Poverty Index*” ki li finn kree!

Konklizyon

Sa papye la, li kuma enn bakgrawn pu Sinpozyom le 30 ek 31 Ziyet ki LALIT pe organize. Nu kapav lir li ansam ek sa 6 lartik referans ki nu ti liste dan kumansman. E seki inportan, dan lapratik, se pu rekonet enn ofansiv ideolojik ki burzwazi pe fer atraver ONG. E li egalman inportan, dan lapratik, pu angaz nu *politikman* dan LALIT, e pu devlop enn vizyon *politik* pu evalye nu travay dan lorganizasyon pre-politik.

LC

Travayer ki Deklar Ti-marsan dan Travay

Ena sertin pratik ki diviz travayer lor sayt.

Ena ki patron responsab. Me ena ki travayer responsab.

Dizon ena enn dimunn apel Zinu ki travay lor sayt travay X.

Zinu rant dan travay. Li finn amenn so gro sak ankor. Li pe surir avek tu dimunn. Parfwa avek enn ti regar konplis. Tann li pe sinyale, dusman-dusman, “Taler”. 10er granmatin dan staf-rum, li finn deza instal so bann bagaz lor enn ti latob ba, kumsi-dire pu pa tro remarke.

Zinu enn travayer ki deklar ti marsan lor sayt travay. Ena buku Zinu. Zot “Avon Lady”, vander “Tupperware”, prodwi bo-te “Yves Rocher”, ti po zasar, ti lartik linz depi Lend, ti bizu fantezi, gato, anfin tu kalite prodwi.

Nu poz numem lakestyon, kifer nu koleg servi sayt travay, ubyin ler travay, pu vann bann lartik ar lezot koleg.

- be so lapey pa ase?
- be ... li ena tro buku det?
- be ... li deklar pe rann servis enn fami ki pa travay, e dan problem finans?
- be...li pe anvi fer lavansman dan lavi vit vit?
- be...li ena tro buku proze anmemtan (zot pre pu marye, pe ranburs lakaz, pe ranburs lor frizider, pe aste motosiklet, plitar zot zanfan pe marye, etc).

Asterla, nu poz kestyon ki ditor sa fer kan kikenn deklar ti marsan lor sayt travay?

* Dabor, li ilegal si u dan servis sivil. Alor, sa vedit sef kapav servi sa kuma enn santaz kont sa “ti-marsan” la a nerport ki moman. Alor, sa ranforsi lame patron ubyin sef dan travay. Li fini gayn enn mus potansyel. E li kapav fer u gayn warning, ubyin sispansyon, nerport kan.

* Dezyem, ena enn laspe imoral ladan. Enn koleg pe explwat so relasyon privezye dan travay, pu li tir enn profi lor ledso so koleg. Nu koleg ti-marsan

kumans trov nu kuma enn potansyel kliyan, e non kuma enn kamarad travay, nepli kuma enn koleg avek mem lintere. Sa li gat posib linite ant travayer.

*Dan ler ki nu sipoze pe travay, nu koleg ti-marsan li pa fer so travay. Li pe al fer so marketing. Lerla, lot koleg bizin fer so travay, kuver pu li. Ena al pli lwin. Zot blok telefonn biro, lopital, minister, pu zot marketing. La osi, li zenn bon derulman servis nu pe ofer piblik. La osi, li donn pye bann sef. E osi, li gat relasyon ant koleg, akoz u pe bizin kuver pu li, mem u pa dakor.

*Sak fwa ki nu koleg ti marsan fer deliveri so lartik ubyin ramas kas pu so lartik, li vinn anbarasan lor sayt, parski tu lezot koleg pe al tann u zafer prive: u andete, sipa u pe aste parfin pu Valentine akoz “lof spesyal”. E li fer tu koleg vinn konplis sa komers la. Ena enn atmosfer sekre. Ena bann regar pu sinyal kikenn kiksoz. Li prodir enn lanvironnman malsin lor sayt travay.

Abe, ki nu kapav fer ansam, kuma koleg lor mem sayt travay?

* Si ena problem lapey pa ase, abe li aplike pu tu dimunn ki fer sa travay la. Plito nu mobilize pu revandik ogmant lapey pu tu. Plito nu met lord dan nu ladireksyon sindika.

* Si fami pena travay ubyin dan enn lot detres, plito reyni ansam pu fer enn demand formel pu enn politik Guvernman ki kree anlwa pu tu dimunn.

Si u estim lezot koleg lor sayt travay kuma koleg, plito devlop koperasyon dan travay, pa explwatasyon kuma enn kliyan, kuma bann Zinu fer.

BB ek SJ

Brans PL ek Rezyonal Les

Travay Elektrisyen

Ena zuvriye, kuma nu, ki travay enn-de zur par isi, ennde zur par laba.

Elektrisyen ki travay pu limem, travay la li but-but, li pa enn travay regilye. Savedir pena enn rant fix par semenn, par kinzenn uswa par mwa. Elektrisyen viv zur par zur e sa rann li extreman difisil pu li ek so famiy pu asir enn reveni ki pu permet zot fer bann depans debaz.

Instalasyon elektrik an limem, li byen inportan pu tu dimunn e travay la bizin fer dan enn fason ki pa met lavi dimunn andanze. Elektrisyen limem so lavi an danze kan li pe travay, e li bizin ena lekipman proteksyon apropiye ki kut byen ser. Si zame li blese ubyin li perdi so lavi pandan ki li pe travay pena okenn konpansasyon li benefisyen.

Dan sistem kapitalis ki nu pe viv, li demontre ki, pli nu dan insekirite kote lanplwa, pli nu anfonse dan lamizer. Mem kan nu ena enn metye.

Ena buku posibilite anlwa pu elektrisyen anterm reorganiz instalasyon existan dan bann lakaz pu fer li vinn plis ansekirite pu dimunn ki pe viv dan lakaz la. Gubernman ti kapav organiz bann elektrisyen par rezyon, kot dimunn deza konn elektrisyen la, e osi kapav fer apel a li pli fasilman.

Li reponsabilite Gubernman pu asire ki tu dimunn ena enn instalasyon elektrik dan norm ki bizin, e donn lasistans nesaser a dimunn pu refer instalasyon elektrik avek RCD. (RCD enn sirkwit breker ki protez dimunn kont danze elektrokisyon. Malerezman, ena buku lakaz dan Moris pena RCD).

Sekirite Sosyal bizin kuver elektrisyen, e tu metye ki travay pu zot mem, pu asire ki zot ena enn reveni kan travay pa pe marse; kan zot malad ubyin blese.

*R ek SM
Rezyonal Les*

LALIT dir:

Sanz lalwa ID Kard but-an-but

LALIT reklam ki sanz sistem kart idantite but-an-but. Savedir bizin anmemtan:

- * *Revok kad legal represif;*
- * *Detrir databeys foto tu sitwayin;*
- * *Detrir tu lanprint lor pis dan kart-la limem, enn kart ki dayer propriyete leta, pa pu u, ek*
- * *Asire ki lapolis ek pei inperyalis pa gayn akse a data dan sistem kart ID.*

LALIT pe mintenir modord pu go-slo, setadir pa prese pu tir kart idantite.

LALIT expoz Bhadain

Dan konferans depres LALIT le 20 Zanvyé, 10 dirizan LALIT finn explike kimanyer Minis Bhadain pe fer mem zafer ki rezim Ramgoolam ti fer avan. Setadir: intimid dimunn, organiz fwit dan lapres, servi MBC ki tom su so Minister pu anbet e efrey dimunn. E anzeneral, Minis la pe propaz statistik supsonab avek bi pu krak dimunn. Kumsa, li ule fer nu tu sumet divan sa rezim sirveyans ki Ramgoolam ek leta Singapur finn konkokte e ki zordi, li, Minis Bhadain, pe konsolide.

Rada Kistnasamy, ki ti pe prezide, finn explike kifer oblize re-repus dat 31 Zanvyé [ki asterla finn vinn 31 Mars]. Avan, tu lezot dedlayn ti repuse, enn apre lot, *akoz* ka Lakur. Aster, nanye pa finn sanze: ena ka Prayvi Kawnsil. Alor bizin ranvway dat limit ankor.

Minis Bhadain parey kuma Ramgoolam

Lindsey Collen finn explike kimanyer Minis “Bonn Gubernans” fek pilot enn lalwa sanse “integrite” kan li, ankontras, pe azir dan opasite olye transparans: li organiz fwit linformasyon a lapres ek MBC. Li servi propagann olye li azir avek integrite. Li menas represyon pu fer dimunn sumet.

Li servi metod otokratik olye servi metod demokratik.

Minis Bhadain zordi pe servi mem metod intimidasyon ki so predeser Minis Chedumbrum Pillay, Rama Rao, ek ex-Premye Minis Ramgoolam, ti servi.

Minis “Bonn Gubernans”?

Malgre promes elektoral Roshni Bhadain, malgre program Lalyans Lepep, ek malgre langazman formel pandan kanpayn:

(i) Minis Bhadain pa finn detrir foto biometrik dan databeys santral (ki evidaman kapav servi pu idantifye dimunn kan konpar foto dimunn-la avek foto par santenn milye lezot dimunn ki finn tir kart ki dapre Minis-la limem, ekivo a definisyon biometrik, setadir *one-to-many*.)

(ii) Li finn kontinye pran 10 lanprint dimunn ki vinn tir kart e Leta pe stok zot. Li pe stok zot dan pis dan kart idantite, ki res propriete Leta, osi byin ki, pu enn semenn, dan databeys santral Ebene.

(iii) Enn banane net finn pase e kad legal diktater res intakt, par ey kuma Ramgoolam ti met li.

Malgre sa 2 Zizman Balancy 29 Me, 2015 ki statye ki “provizyon dan lalwa *National Identity Card Act* ek *Data Protection Act* pu stok e gard lanprint ek lezot data biometrik personel ki finn kolekte pu bezwin kart idantite biometrik enn sitwayin li anti-Konstitisyonel”; e malgre inzonksyon formel Lakur, Gubernman finn kontinye avoy Zizman promne, fer *contempt of court* pandan 3 mwa. Li finn azir kumadir Zizman Lakur pa existe. Fale LALIT al organiz manifestasyon e sumet let a Komiser Data Protection le 19 Ut pu ki Minis Bhadain debule. Lerla li degaze fer konferans depres ar so PS mem ler ki

aksyon LALIT e anons ki Sant Konversyon pu ferme dan 2 zur. Alor finalman, li finn oblize detrir databeys santral lanprint ki zot ti pe stoke. Sa destriksyon la pa finn fer dan transparans kuma ti devet fer li.

Kan get byin, ti bizin plito met Minis Bhadain Minis Move Guvernans, lekotrer integrite.

Otokratik

Malgre Zizman Lakur Siprem ki ti permet Dr. Madhewoo fer apel Privy Kawnsil kot Lakur finn dekret enn *Stay of Execution* ki permet Dr Madhewoo pa donn so lanprint, M. Bhadain finn kontinye ekziz pran lanprint pu kart idantite. Ziz Balancy & Caunhye (18 Nov 2015) dir: “Anplis, nu donn lord *“stay of execution”* sa parti Zizman date 29 Me, 2015 kot aplikan bizin donn so lanprint pu gayn kart idantite biometrik dapre provizyon lalwa *National Identity Card Act*, ziska desid lapel dan sa zafer-la.” Pu fud lakur sa manyer-la, li pirman otokratik.

Menas purswit malgre DPP

Malgre lefet ki DPP finn dir ki li pena lintansyon purswiv dimunn ziska “zizman final” (saverdir desizyon Prayvi Kawnsil) dan enn let a LALIT 27 Zin 2014, Minis Bhadain avek so metod otokratik abityel atraver enn MBC ki li kontrole, ki mem pa ena enn Chermenn u Direkter Zeneral nome, finn prosed a enn kanpayn intimidasyon, menas dimunn ki zot pu dan enn sityasyon iregilye apartir le 31 Zanvy. [Anfet sa pe kontiye ziska 31 Mars].

Nu remarke ki Misye Bhadain fek-la ti konn telefonn radyo prive pu koze depi dan so loto, me sa kut-la, li pa finn pran lapenn explik sityasyon. Li finn prefer organiz fwit surnwa a diferan zurnalist dan lapres.

Nu sit depi let DPP a LALIT: *“Les mo remersye Lalit pu so let ki so konteni mo finn pran not.*

“Li enn fe ki ziska ena enn zizman final lor konstitisyonalite provizyon lalwa an-koz, li pu inprobab ki mwa, antan ki DPP, servi puvwar su Seksyon 72 Konstitisyon Moris pu inisy purswit kriminel kont dimunn ki pa finn fer aplikasyon pu enn nuvo kart idantite san enn rezon rezonab, me anmemtan mo ti pu fayir fas-a mo responsabilite e mo ti pu komet enn abi puvwar si mo ti pran langazman ki enn deli ki pankor komet pa pu fini dan purswit.”

“Mo pu sertennman fer mo pozisyon kler le 15 Septam u apre etan done ki ena enn lintere piblik lezitim ki bizin konsidere dan sa zafer-la.

*“Satyajit Boolell SC
“DPP”*

Malgre desizyon Kabine dan kumansman Zin 2015 apre 2 Zizman, klerman dir (dan kominike ofisyel) ki “Pe reget sistem ID kard pu anlev data biometrik, inklir foto.....” Alor Minis Bhadain pa finn mem respekete desizyon Kabine, ni Zizman Lakur, ni so langazman elektoral.

Bhadain ek “Statistik” Leta

Kan ti siyn kontra pu met dibut sistem ID Kard, *Business Magazine* so sipleman *Lifestyle* 22 Oktob, 2012, ti sit depi surs ofisyel ki lotorite pe atann ki enn 800,000 kart pu livre. Se sa sif la ki ti pe site lepok ti siyn kontra.

Enn an plitar, kominike 9 Ut, 2013 Biro Premye Minis sit enn nuvo sif konpletman diferan: “920,000 nuvo kart”, li dir, ki pu isyu.

Ariv 26 Septam, Rao Rama donn sif detaye kot li anons “945,000 ID kard” pu konverti.

3 mwa plitar dan Parlman, Minis Chedumbrum Pillay fer referans a nesosite pu furni “900,000 ID kard” (28 Nov 2013) i.e. saverdir 45,000 mwins ki sif Misye Rama e 100,000 plis ki sif ki ti done kan pe siyn kontra. Alor dan lespas enn sel lane, estimasyon nomb kart ki

zot finn anonse piblikman e formelman pu bizin furni pu konverti depi ansyin kart a nuvo finn varye par par dizenn milye sak mwa.

Aster dapre propagann guvernman lor MBC ek dan lapres, ena 950,000 kart ki fini konverti. Sa li 30,000 plis ki sa sif 920,000 ki ti pe site kan proze-la ti demare an 2013. Marz erer dan zot sif li finn ariv 30,000. Tusala pu dir ki Leta pa ti kone, e tuzur pa kone komye dimunn pankor konverti zot kart.

Li evidan ki zot pena okenn mwayin pu kone.

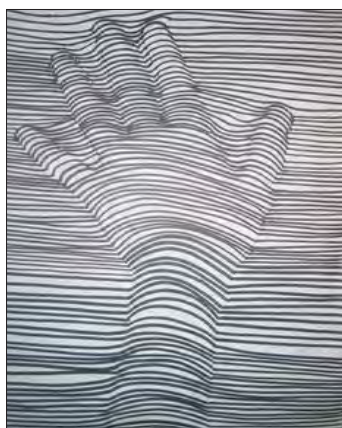
Dyaspora Morisyin fer sa sif-la byin elastik. Mem MBC dan so program propagann Vandredi ek Samdi [an Zanvy 2016] kan li pe anonse sanse gran laful pe galupe pu al tir nuvo kart dernye minit, finn selman grat-grate, gayn 2 dimunn pu intervyuwe pu “pruv” zot pwin. Enn ladan enn misye ki viv andeor pei e ki finn desid pu tir nuvo kart kantmem sa. Lot-la li enn madam ki finn fyerman anons rezon kifer li pe tir nuvo kart: li selman akoz li finn perdi so ansyin kart.

Itilizasyon tu sa “statistik” la, parey kuma lepok Rao Rama kan ti ena zis “kelke santenn” pankor tir kart, li zis pu fer pir intimidasyon. Seki bizar se mem kan zot tir sif imaziner, zot dir “zis” 4,000 pa finn konverti zot kart kan anfet sa demontre (mem dapre zot sif imaziner) ki kanmem 4,000 dimunn finn ena kuraz dibut kont intimidasyon leta Ramgoolam ek leta Jugnauth apre. Sa li buku dimunn kan nu rapel Rao Rama ti pe pretann ki li zis “kelke santenn” ki pa finn tir kart 18 mwa desela.

Li enn mister kifer MBC ek lapres pe pran sa bann sif-la lamone kontan, pibliye zot san kestyonn zot kan zot klerman manipile.

Ankor plis etonan se zordi, [20 Zan 2016] dan *Le Defi Quotidien*, ena enn lartik ki sit Minis Bhadain pe dir ki sif finn sorti 950,000 finn vinn 974,000, e ki 2,500 dimunn pankor

konverti zot kart. Zot ena tupe zis larg sa sif-la kan inisyalman zot ti pe atann 920,000 dimunn konverti kart ... antuka sa kalite manipilasyon linformasyon kot marz erer fini ariv 54,000 fer latet buze.

Debandad Administratif

Pa zis ena statistik konfi ki amenn ankor plis konfizyon, me ena enn trale divagasyon e anplis, enn veritab debandad administratif. Nu nom 4 lexanp:

1. Lapres finn anons lanket dan kontra ID kard. Misye Rao Rama ti mem anons li pe kennsel so vwayaz pu Lanwel pu li grinp leskalye CCID, al donn lanket. Depi lerla, pa finn tann nanye.

2. *L'Express* (15 Desam 2015) finn anonse ki "pena personn ansarz" proze ID kard. Konpayni Singapur finn tap zot kas, ale, e personn Moris pa kalifye pu rul proze-la. Sa osi, depi lerla, pa tann nanye.

3. MBC finn anonse ki dimunn ki pa finn pran livrezon zot kart Goodlands, par ekzanp, pu kapav pran zot kart Port Louis. Avan sa, ti pe anonse ki si u pa pran livrezon u kart dan enn dele ase minim, kart-la pu detrir.

4. Dan Bambous Sant Konverzyon ki finn ferme plis ki enn an ankor ena pano Sant Konverzyon, kumadir li ankor uver. Leta pa finn mem kapav organize pu retir pano-la.

Bhadain so promes nuvo kad legal

Minis Bhadain pa finn sanz lalwa kuma li ti promet ek aster,

Parlman ankonze.

Fale mazine ki lalwa existan anfet obliz tu dimunn sarye zot kart ar zot. Lalwa dir, "tu dimunn" kapav dimann u montre u kart! Bat sa kom formil! Lalwa definir "tu dimunn" kuma tu dimunn ki "dapre lalwa" kapav ena akse a u idantite, u nerport ki dimunn ki rezonableman kapav ekziz prev u idantite. Si u pa sarye u kart ar u, u alamersi sa dimunn ki ena puvwar lor u, ubyin ki pretann li ena puvwar lor u. Li kapav ekzize ar kisannla u bizin prezant kart-la, kan e kotsa u bizin prezant li si kart la pa lor u. Si u pa fer sa, li enn ofans dapre kloz lalwa *National Identity Card Act*, pwiske kloz-la dir: "(2.) Dimunn ki al kont sa Akt u nerport ki regyulesyonn su sa lalwa-la pu komet enn ofans. (3) Dimunn ki komet enn ofans su sa Akt-la u su regyulesyonn su sa lalwa-la riske gayn lamann pa plis ki 100,000 Rupi ek santans prizon pa plis ki 5 an si truv li kupab". Tusala finn res intakt dan lalwa, plis ki enn an apre eleksyon lalyans Lepep.

I. D. Act no. 18 2013 ti spesifikman amande pu inklir "lezot detayman ki preskrir" ("*such other particulars as may be prescribed*"). Sa but dan lalwa osi finn res anplas.

Lapolis ankor kapav kontrol tu data. Anplis, ena exsepsyon dan *Data Protection Act* kot kapav sispann 8 *Prinsip proteksyon data*.

Seksyon 45 dir tu data personel ekzanpte depi provizyon sa Akt-la si dapre lopinyon Premye Minis, li nesaser pu sovgard sekirite nasyonal pu pa aplik provizyon lalwa la. ("*Personal Data are exempt from any provision of this Act where the non-application of such provision would, in the opinion of the Prime Minister be required for the purpose of safeguarding national security.*")

Savedir tu seki bizin pu sispann lalwa-la se enn "lopinyon" Premye Minis. Sa fer nu rapel rol

lapolis ti zve dan atak adverser politik rezim: depi 2010, finn servi CCID politikman, mem kont lider ek parti ki ti dan lalyans guvernman lerla finn kite apre: kont Prezidan MSM, Prezidan PMSD, kont lider MSM 3 fwa, kont Minis Lasante osi byin ki kont depite lopoziyon ek mem ansyin Minis Lazistis. Depi eleksyon 2014, sa mem CCID-la finn lasas enn trale Minis ki ti dan Kabine Ramgoolam, DPPEk lezot inklir byin sir, Ramgoolam limem. Sa montre ki vites gayn deriv dan lepok kriz ekonomik.

Seksyon 46 dir "Sa lexxzersis proses data personel pu

(a) prevansyon u deteksyon krim;
(b) aret u purswiv seki finn fer ofans; u

(c) pu kalkil u kolekte tax, dyuti u kitsoz similer, pu ekzanpte depi

(i) Dezyem, Trwazyem, Katriyem ek Wityem prinsip proteksyon data; [sa inklir ekzanpsyon depi garanti dan lalwa kuma "kapav obtenir data personel zis dan enn bi legal, fale pa li "eksesif", li bizin "exakt" ek "fale pa transfer li enn lot pei".]

"(ii) seksyon 23 a 26;" [sa inklir data personel sansib kuma:

'(a) orizinn rasyal u etnik;
'(b) lopinyon u alezyans politik;
'(c) krwayans relizye u krwayans similer;

'(d) afliyasyon sindikal;

'(e) lasante fizik u mantal;

'(f) preferans u pratik sexyel;

'(g) ofans ki finn fer u finn alege; u

'(h) minits prosedir ki finn swiv pu enn ofans ki finn komet u finn alege, rezilta sa prosedir-la u santans Lakur dan sa prosedir la]

"ek

(iii) Part VI Akt-la lor blokaz data personel [Sa parti-la ena kom tit drwa "Data Subject".]

Finalman tu sa kad legal represif-la pe res anplas.

Demand LALIT

* Etann limit dat pu konverzyon kart idantite.

* Detrir databeys foto ek lanprint dan kart.

* Sanz kad legal but-an-but.

Alor go-slo, pu tu dimunn ki anmezir fer li, kontinye.

21.01.2016

[avek epdeyt 3 Mars 2016]

Kan Patron MCB

Trakas Manyer Gard Sif Ofisyel pu Somaz

Manb dan diferan Brans LALIT res kat-kote pei Moris alor nu kone ki sif Guvernman lor problem lakaz ek lor problem somaz pa korbos ditu avek nu lexparyans lor terin alabaz. Me, patron normalman aksepté sa bann sif Guvernman la.

Sif lakaz

Guvernman apre Guvernman vinn dir 9 lor 10 dimunn “proprietier lakaz” – alor, evidaman “pena problem lozman”, zot dir. Dan kumansman nu ti krwar Guvernman pe petet mal-konte. Me, li pa sa. Guvernman definir “proprietier lakaz” pu so survey kuma “kikenn ki pa pey lokasyon”, e lera li servi sa definisyon bankal la pu fer krwar pena problem lakaz Moris. Seki nu finn truve lor terin se vre problem lozman li pe kasyet dan sa definisyon la.

Par exanp, u kapav gayn wit famiy antase dan enn tilakaz ubyin enn lakaz site ki zordizur tu dimunn apel “enn lakaz zeritye”. Ki sa vedir? Li vedir ena petet 40 dimunn, tu definir kuma “proprietier”, ki zot tu ena mwins drwa ki enn lokater, me Guvernman truv zot “proprietier”. Laba, dan lakaz zeritye ena lalwa zeng. Gran tonton pli dominer ki deklar mari ar tu sa bann lezot dimunn la.

Sif anplwa

Mem zar problem pu definisyon enn dimunn ki “ena travay”. Guvernman dir 92% dimunn ena travay, 8% somer. Me, li definir enn dimunn ki travay kuma enn kikenn ki finn fer kit travay pu larzan, ubyin mem an-esanz pu espes, pu ENN-ERTAN dan semenn avan so servey. Alor, enn somer se enn dimunn ki pena mem enn travay enn-ertan par semenn. Alor, Guvernman pa pe gayn sif pu dimunn ki

ena mwins ki 40 ertan travay par semenn, dizon, ni mwins ki 30 ertan par semenn, ni mem mwins ki 25 ertan par semenn, kuma “somer”. Ni 20 ertan. Ni 10 ertan. Ni mem 5 ertan. Ni 2 ertan. Si li ena plis ki enn sel ertan travay dan enn semenn sa vedir li pa enn somer! * Alor, si li pa enn somer, abe Guvernman pena traka pu kree anplwa pu li.

Desin Picasso

LALIT kapav explik tusala mil fwa lor radyo, sipa dan lagazet, li pa fer Guvernman tike. Biro *Statistics Mauritius* pa vinn explike. Li chup-chap. Abe, ki li pu vinn dir? Li pu vinn rann so lekor kuyon? Me, seki drol, se kifer Lopoziyon ofisyel, akademik dan tu sa liniversite la, zurnalist, zot tu zis kontiyn sit sa sif “8% somer” kuma enn “fe”, san rapel dimunn so definisyon ki rann li enn sif pa zis inital, me kareman danzere.

Anfet, telman sa sif la danzere ki asterla gran gran patron pe met angard kont li. MCB Focus, enn piblikasyon Mauritius Commercial Bank, dan so dernye edisyon dir: **

1. Mem si sif 8% li “ase ot” deza (*quite high*), rapel ki pu fam li pli ot ankor setadir 11.3%, e pu

zenn anba 25 an li pli ot ankor setadir 25%.

2. To partisipasyon dan lekonomi pu dimunn ki ena laz travay, li selman 60%. Sa vedir 40% pa partisip dan lekonomi, setadir pa travay. E zot pa “somer”. Abe, ki zot ete? Zot dimunn ki finn perdi lespwar gayn travay alor zot nepli pe mem rod travay. Me, sa pa vedir Guvernman truv zot kuma somer.

3. Kote fam, ena zis 45% ki partisip dan lekonomi, sa vedir 65% an-realite pena mem enn-ertan travay par semenn.

4. Ena enn su-anplwa inportan dan pei (“*non-negligible under-employment levels*”); ena su-utilizasyon enn franz mindev dan pei (“*under-utilization of a segment of the labour force*”).

Alor, li evidan ki premye 2 pwin dan program nerport ki Guvernman ti devet:

- Kree travay pu tu dimunn. Aret kasyet deryer bann sif kuyoner.
- Mont lakaz pu dimunn ki pena lakaz pu li. Aret pretann tu dimunn proprietier zot lakaz, kan anfet zot dan enn lakaz zeritye.

Me, ki nu truve ki Guvernman fer? Li donn permi pu *Smart Cities*, *IRS*, *Shopping Mall*. Li organiz emigrasyon serkilyer. Li met dimunn lor pakbo. Li refiz kree anplwa. Li pena mem enn program pu kree travay.

LC

* Sirman sa definisyon la ena enn itilite dan pei kot ziska tu resaman sipa 60% dimunn ti viv kuma peyzan an-deor “cash nexus”. La, sa enn-ertan la kapav enn indikater itil. Li ule dir li finn kumans rant dan “cash economy”, e li nepli 100% otosifizan kuma enn peyzan. Samem kifer li osi kontan si li vann kiksoz pandan enn-ertan. Samem li konte si li fer esanz pu kiksoz an-espes.

** “Economic Update” by MCB Group, Occasional Paper, No. 63, February, 2016.

Arestasyon Ish Sookun su PoTA

Li tipik lalwa anti-terorist ki Leta anfet servi li pa kont terorist
me kont enn dimunn ki kritik Guvernman anplas.

Ish Sookun, enn informatisyin, ti arete le 23 Zanvye 2016 su enn lalwa apel PoTA. Kifer? Akoz enn imel anonim ki ti avoye depi so siber-kafe a biro Premye Minis pu dir ki ti pu ena bann atak teroris dan Moris le 20 Zanvye. Selman, pa ti ena okenn indikasyon ki limem ki ti avoy sa imel-la. Lapolis inn detenir li dan kaso pu dis zur, san prev, lerla lakur inn larg li lor kosyon. Ankor tuzur ena enn sarz provizwar su PoTA kont Ish Sookun. So kamarad ek partner, Kishan Sooklall, finn usi arete su mem lalwa ansem avek Ish Sookun.

PoTA, set enn lalwa kot kapav aret enn dimunn kan ena supson ki li inplike dan enn ak teroris. Li ti enn lalwa ki ti pase an 2002 pu konbat teroris. Anmemtan, sa vedir ki nerport kisannla kapav ferme zis lor enn supson kan pena okenn prev kont li. Li enn kuto a dub transan. Ena usi enn prosedir pu met enn “sarz provizwar,” e sa prosedir-la, li pa zis su PoTA me su lezot lalwa usi. Kitfwa Moris sel pei dan lemond kot sa prosedir-la aplike. Mem guvernman inn dir ki li pe sanz so kad legal konsernan sistem ‘sarz provizwar’ parski li arbitrer ek abizif.

Ish Sookun ti pran pozisyon an piblik kont guvernman lor kestasyon lanprint dizital lor Kart Idantite Nasyonal. Li ti mem enn temwin exper dan enn ka lakur kont Leta Moris lor sa kestasyon-la. Li usi byin koni pu so expertiz dan informatik ek lor size proteksyon linformasyon dan sa domenn-la.

Li finn gayn buku sutyin depi so bann fami, kamarad, koleg e depi kominote informatisyin, internot ek blogger. Ena dimunn ki li mem pa kone ki finn solider avek li akoz bann pozisyon ki li finn pran lor kestasyon lanprint

Ish Sookun fer apel a Data Protection Commissioner

Dan enn let date le 18 Fevriye 2016, Ish Sookun finn fer enn lapel pu DPC fer enn investigasyon pu gete si MNIC pe azir an kontradisyon avek zizman Balancy dan ka Dr Madhewoo v/s Leta.

Dan zizman li kler ki li kont Konstitisyon pu gard data biometrik *Fingerprints or Biometrics data*, me MNIC pe kontiyn stor foto dimunn ki finn fini tir kart.

Ish Sookun dir ki Minister TCI finn dir ki zot pe swiv gaydlaynn ICAO (*Int'l Civil Aviation Organization*) lor foto, ki dapre so resers, li tu data biometrik ki konserne, pa zis lanprint. Alor, zot prop gaydlayn dir zot ti bizin detrir foto dan databeys santral Ebenn, si zot pu respekte zizman Balancy.

RK

Surs: www.hacklog.mu

biometrik e lor proteksyon linformasyon prive. Buku sa bann dimunn-la inn dir ki lapolis ek guvernman inn servi sa imel-la kuma enn pretext pu aret sa zennom-la su PoTA e ki set enn linzistis.

Ena buku dimunn dan listwar lemond ki finn inkarsere ubyin ki finn persekute; ena ki'nn torture e ki mem inn perdi zot lavi akoz zot lopinyon ek zot aksyon kontredir enn rezim so vulwar ek so puvwar, ki li zom, ki li fam, ki li vye, ki li zenn.

Galileo, enn siantis, pa ti ena drwa sorti depi dan so lakaz pu leres so lavi akoz li ti dir ki se later ki turn otur soley, kan legliz, ki ti ena enn gran puvwar sa lepok-la, ti dir ki se later ki osant bann lezot planet ek soley.

Legliz ti apel Galileo enn eretik. Li ti ne an 1564 e li'nn mor dan lane 1642. Zordizur, konesans ki limanite ena lor lastronomi, li baze lor Galileo so bann dekuvert.

Enn lavwa kuraze, suvan soliter ubyin enn grup minoriter so lopinyon, se parfwa samem ki dime vinn akseptab ek normal pu enn lamazorite dan lasosyete. Se suvan sa bann lopinyon-la ki fer zot sime dan nu bann latitud, dan lalwa, dan ledikasyon, dan lamedsinn, dan linformatik, dan linformasyon ek kominikasyon e dan politik enn pei u mem onivo iniversel.

DL, lekteur REVI

Larabi Saudit

PETISYON PAR POET

40 poet ek amure poezi finn siyn enn petisyon adrese a Premye Minis par interim pu revandik zel demars pu uver lanbasad Riyad ziska rezim Saudi respekte liberte ek drwa imin. Sa aksyon la finn swiv Riyding ki LPT ti organize pu sutenir poet refiszye Palestinn Ashraf Fayadh. Ala petisyon ki finn avoye. Biro Premye Minis tuzur pankor reponn.

“We, who support the Palestinian refugee poet and art curator, Ashraf Fayadh, originally sentenced to death and now condemned by the Saudi Arabian authorities to 8 years in prison and 800 lashes following trumped-up charges, call on you, as Acting Prime Minister, to immediately put on hold the Mauritian State’s setting up of an Embassy in Riyadh until such time as the regime in Saudi Arabia begins to respect human rights and freedoms.”

Antretan, an Fevriye Linyon Lerop inn vot masivman pu inpoz anbargo zarm lor Larabi Saudit, akoz li pe bombard sivil Yemen. Inpinite ki Larabi Saudit benefisyé, pe expire...

Call for a Poem for Refugees

Ledikasyon pu Travayer pe lans enn apel pu poem pu refizye.

LALIT ena plezir rebran lapel la.

Avan **Zedi 17 Mars**, eski u ti pu kontan **ekrir enn poem kurt lor refizye?** Nu pe dimann u dan kad enn Riyding ki pu fer 4 zur apre sa dedlayn la? Si wi, kumans travay!

Sa lide pu fer sa riyding la sorti poet Umar Timol. Li, li finn gayn li atraver enn lasosyasyon kot li manb, *World Poetry Movement*, ki ansam ar lasosyasyon ekrivin PEN Internasyonal, Poets' Circle ek *UN High Commission for Refugees*, pe kordinn enn sware riyding partu dan lemond.

Alor, LPT ansam ek sa 4 lorganizasyon la, ena plezir invit u pu partisip dan enn sware poezi ki pu fer partu dan lemond mem, mem zur, **Lindi 21 Mars** an solidarite avek refizye. Li pu 5:30 pm, mem ler ki dernye fwa, ziska 7:00 pm. Li pu GRNW dan The Book Lover.

Depi enn an par la, u pu inn swiv, problem refizye finn vinn vizib aköz li finn poz enn problem pu Linyon Eropyin. Refizye finn debark dan pei Lerop, sirtu depi plas bombarde par Loksidan – Lirak, Afganistan, e tu dernye-man Lasiri ek osi Lalibi – e kot integris, kuma ISIS, pe rod pran kontrol dan sa vakim ki bombardman finn kite. Anfet, laplipar refizye Lasiri, zot finn al dan Latirki (plis ki 2 milyon), e dan Liban ek Zordani. Me, nu pa tro tann lor refizye dan sa bann pei ki pa dan Lerop la.

LPT pe organiz sa *Riyding Poezi pu Sutenir Refizye* partu dan lemond, dan kad bann Riyding regilye ki LPT fek kumans fer. Premye la, u pu rapel, ti enn sware riyding an Zanvye an solidarite ar poet kondane a-mor Ashraf Fayadh. Anfet so kondanasyon finn kase, me selman li kondane asterla a 8 an prizon ek 800 kut fwet, alor nu solidarite pe kontiyne

pandan so lapel. Dayer li-mem, li enn refizye Palestinyin, kuma 250,000 lezot ki viv dan Arabi Saudit, lor enn total 6 a 7 milyon refizye Palestinyin, alor nu dezyem Riyding, li tuzur pe sutenir li.

U kapav prezan pu partisipe. U kapav avoy enn poem avan le 17 lor tem refizye. U kapav donn lavwa pu lir enn poem.

Rapel Moris nu ena refizye deplase par sa-mem zeo-politik la: Chagosyin finn deplase par Britanik pu ki Leta Zini fer enn baz militer. Depi Diego Garcia ki anfet avyon finn dekole pu al bombard dimunn ki zordi

refizye depi Irak ek Afghanistan kot laport Lerop. Rapel ki Moris suvan gayn refizye siklonn, move-tan. Buku Morisyin finn osi vinn refizye ekonomik, finn emigre aköz pena plas travay Moris Rodrig.

Si u ekrire, avoy enn poem, ala so kad:

- Li bizin rant kot LPT, kot nu pu dres program, avan midi **Zedi le 17 Mars**.

- Li bizin kurt - anba 200 mo.

- Si zame u pa ule lir u poem, fer nu kone, nu rod enn volonter.

lptmail@intnet.mu

208 5551

Abitan Trankbar e Banglades rakonte lor inondasyon

Kan lapli kumans tonbe, abitan ki res dan lipye Montayn Lepus kumans trakase. Asterla ena tronpdo, enn sel kut dilo monte, pa kone kot dilo sorti.

Mo kamarad Col ek Al, ki finn abit sa landrwa la depi zanan, for kuma zot ete, zom ki zot ete, zot bizin bwar pu napa get sa deferlman dilo. Zot sagrin bann zanan, pena kuran, pena bon drin, dilo pas anba zot lili, zot sez, zot latab.

Maryo rakonte:

“Mo ti pe dormi sa zur la. Gro lapli ti pe tonbe depi boner. Mo’nn santi ki li enn gro lapli parski lakaz ti pe kule buku. Ver 8.30 dimatin, mo kamarad Charles vinn tap mo laport, dir mwa vinn get pon. Inkrwayab. Dilo finn monte ziska rebord pon. Mobaylfors finn fini arive. Zame finn truve sa! Kapav explike sa? Pon an beton, a sertenn moman, Guvernman finn aret aranze, elarzi. Guvernman pa finn kontinye aranz li kuma bizin. Mo vwazin so meb, sofa, manze tu pe ale dan dilo. Zanan pe plore, madam pe abriti.

“Dimunn guvernman vini, prezan, e apre disparet. Nu, abitan landrwa, pa gayn somey, sirtu kan ena lapli aswar.

“Si nu get an pli profonder, Fond di Sak mem problem ... Abitan trakase kan gayn gro lapli. Devlopman pe fer san refleksyon pu dimin. Pena fasilite ki permet dimunn pran konsyans kan zet salte. Si pa truv enn solisyon rapid par mazinn e ranz enn bon sistem drin partu dan Moris, pu evakye dilo lapli e enn bon sistem pu ramas salte, Moris riske gayn enn segon Winston ki pu met nu tu a zenu.”

Nu tann minis dan Guvernman pe koz proze *Smart Cities*, zot pe koz par milyar rupi pu met ladan. Pu kisannla? Plito koz lor kimanyer pu fer kartye, lavil, lakanpayn, kot dimunn kapav ena enn meyer lavi e nepli bizin viv dan langwas ki pu perdi rasyon, meb sak fwa ki lapli kumans tonbe.

ASB

Porlwi by Light

Enn-De Refleksyon

Festival *Porlwi by Light* ki enn grup artis avek sutyin finansye sekter prive ti organize dan Por Lwi an Desam lane dernyer ti atir par milye dimunn depi antye Moris. Bi organizater sete pu fer lavil Por Lwi reviv lanwit. Ti ena plizir aktivite ki ti derul anplin lari: teat, pintir miral, turnwa karom, mini konser lamizik ek restoran anplenner. Tusala konbine avek so spektak lalimyer ti fer Por Lwi enn landrwa pli konvivyal ek pli vivan pandan sa trwa zur festival la.

Temwin Listwar

Me, kuma enn lavil, Por Lwi li osi temwin listwar. Malerezman sa Festival la finn swazir pu pretann pena listwar. Eski kapav fer Por Lwi reviv san poz kestyon, par exanp, lor tu sa stati esklavazist ki tuzur pe dibut san okenn komanter dan Zardin Konpayni? Pa ti bizin fer enn manyer inklir tu sa mobilizasyon ki finn konverze dan sa Zardin la? Par exanp, lagrev lafin Ut 79, kot SMF ti ankadre Zardin fer li Zonn Interdi. Par exanp, grev lafin ek gran, gran manifestasyon fam Chagosyin ek LALIT, miting muvman fam an plenner depi 1978, miting travayer lepor an sutyin muvman degrev 1980, reynion travayer transpor ek lindistri sikriyer, lizinn Zonn Frans,

Festival la ti osi tro konsantre so aktivite dan sant Por Lwi ek ti negliz lezot kartye kuma Lari Desforges, Plaine Verte, Camp Yoloff ...

Me si zordi sant Por Lwi finn vinn kuma enn lavil mor aswar li enn leritaz lur bagar rasyal. Bizin kapav fer fas sa leritaz la. Li pa finn ede ki Caudan vinn tir dimunn depi sant Por Lwi. Plis finn ena devlopman super mall kuma Bagatelle, Shoprite, Cascavelle, ki dusma-dusma

finn tuy buku ti komers dan lavil. E samem konpayni sekter prive ki posed sa bann gran sirfas la ki finans spektak pu fer reviv Por Lwi!

Alor, sikse sa evennman la anterm popolarite, li pruve ki

dimunn kontan vinn Por Lwi aswar. Asterla, nu bizin sey fer li vinn kiksoz ki puse pli organikman, setadir kuma enn zafer vivan – e pa zis konseptyalize depi lao kuma enn spektak.

AA

Lake bis, Plus Darm, 1952

Seki pe seye dan enn lavil deor

ENN REVENI ASIRE PU SAKENN

Enn minsipalite dan enn lavil dan Laoland, Utrecht, ansam ar enn liniversite laba, pandan enn an pe fer enn test. Zot pe konpar 2 grup 250 dimunn ki zot tule 500, zot lor sekirite sosyal. Premye grup 250 dimunn pu resevwar enn reveni asire sak mwa Rs35,000 ki sifi pu kuver manze, lokasyon, medsinn, traveling, enn lavi anord san traka laba; tandi ki lot grup 250 dimunn pu kontiyn res viv zis lor zot sekirite sosyal kum dabitid.

An Oktob 2016, apre enn an, zot pu konpar lavi sa 2 grup la. Kifer zot pe fer sa? Akoz dusman-dusman sistem kapitalist pe fer desort ki buku dimunn pena enn vre plas travay. Alor ena buku dimunn pe anvi enn sanzman politik, pu ki tu dimunn omwin gayn enn reveni debaz, travay pa travay. Seki anfaver “reveni pu sak dimunn”, zot dir sa reveni asire la pu kree enn liberte ki pu permet dimunn fer buku plis bon zafer dan lavi ki dimunn ki pe res lor sekirite sosyal. Zot espere ki sa reveni la pu fer dimunn gayn mwins stres e mwins maladi ki stres provoke, zot pu gayn mwins problem lapolis, mwins problem ladrog, mwins problem lager familyal, e plis sans al rod travay ubyin kree travay pu zotmem. Par kont, seki kontiyn lor sekirite sosyal, zot predir, pu kontiyn viv dan laper so pansyon pu kupe apre 6 mwa, dan lafreyer ki, si li gayn enn travay bat-bate li pu riske perdi so sekirite sosyal ek so zanfana pu pu gayn manze ni liv lekol. Alor, an Oktob, zot pu gete ki rezilta done pu sa 2 grup 250 dimunn. Me, vre lide deryer sa test la se pu sey pruve ki li pu bon si enn zur tu dimunn resevwar enn reveni de-baz sir-sir sak mwa, travay pa travay.

Li enn lide byin interesan.

Aparaman lide la finn deza seye dan diferan lavil dan Kanada, Lend ek Brezil, e tu finn ena rezilta byin pozitif.

Ena proze pu sey met enn reveni debaz dan 30 lezot Minisipalite dan Laoland, kuma enn seyaz. Ena proze pe planifye osi dan Aquitane dan Lafrans e dan Danmark.

Adapte depi enn lartik New Internationalist, Sep. 2015.

LC

Nuvo Lager Frwad ase Bizar:

NATO Kapitalist v/s Larisi Kapitalist

Pandan dernye 6 mwa, ena enn seri indikasyon ki ena enn nuvo spes “lager frwad” pe sofe ant Lamerik ek Lerop, enn kote, ek Larisi, lot kote. Sa lager la pe vinn vizib anmemtan dan Ikrenn anmemtan dan Lasiri.

Kifer sa? Anfet kan premye Lager Frwad ti al fini an 1991, ti ena enn lakor kumkwa NATO pa pu expansh kan Pak Varsovi (*Warsaw Pact*) disud. Pak Varsovi ki ti regroup tu pei otur lanpir USSR finn disud, e NATO finn kontiyn expansh. Sa li lasurs sa nuvo Lager Frwad la; NATO finn kas so parol.

Dan USA, zot niye zordi. Me, Mikhail Gorbachev, Prezidan USSR an 1990 kan USA kuma sef NATO ti pran sa langazman la, dir ki Loksidan pa pu expansh “mem enn pus ver Les”. (*Moscow Today*, 26 Novam, 2009). E mem Jack Matlock, anbasader US dan Moscow alepok inn deza dir ki anfet ti ena “enn langazman kler e net” ki NATO pa pu expansh. Lagazet alman *Spiegel* ti fer enn lanket profon, e finn konklir ki pena okenn dut ki Loksidan finn fer tu pu fer USSR krwar ki pei kuma Lapoloy, Ongrwa ek Repiblik Chek pa pu zwenn OTAN. Dokiman sekre ki date depi lepok 1990 ki finn divilge par Lalmayn dir ki Minis Alman ki ti pe fer negosyasyon ar USSR ti dir ki: “enn zafer sir: NATO pa pu expansh ver Les.” Anfet, Lapoloy, Sloveni, Slovaki, Laongri, Rumani, Repiblik Chek, Latvi, Lituani, Kroasi, zot tu finn rekrite par NATO. E lane dernyer, apre enn spes ku-deta kont Prezidan eli dan Ikrenn, NATO pe rod integre Ikrenn osi.

Mo finn swazir – plito ki ekrir enn lartik momem – pu tradir enn extre depi kumansman enn ase long diskur ki zurnalist Britanik Jonathan Steele ti fer dan enn reynion CND (Kanpayn pu Dezarmaman Nikleer) Lond an Novam 2015. Telman li finn

kapte sa sityasyon ase bizar la, li vo lapenn lir. Li enn reporter *Guardian*, ek zurnalist friylans. “8 Oktob 2015, zis apre avyon deger Larisis finn kumans bombardman dan Lasiri, Sekreter Defans Ame-

rikin, Ashton Carter finn dir kiksoz extraordinier: li dir sa bombardman la ‘pu ena konsekans grav pu Larisi limem, e Larisi ena rezon pu per enn atak. Dan bann zur ki pe vini, Larisi pu kumans gayn viktim li-mem’.

Guvernman U.K. atak Local GM

Pu protez Leta kriminel Israel

An Novam 2015, Guvernman Britanik finn anonse ki li pe vinn avek nuvo regleman ki pu anpes administrasyon lokal (kuma minisipalite, konsey distrik laba) desid libreman kimanyer pu alwe kontra e investi fon pansyon zot anplwaye. Bi sa nuvo regleman la se anpes enn konsey administrasyon lokal eli pran desizyon pu aret travay avek konpayni ki konplis avek okipasyon ilegal Palestinn par Leta Israel. Si li pran desizyon pu aret gayn zafer ar bann tel konpayni, Guvernman santral pu gayn puvwar pu veto sa desizyon-la.

Li pe arive dan enn moman kot muvman BDS (Boykot, Dezinvestisman ek Sanksyon) pe pran enn gran lanpler. Sutyin a BDS pe kontinye agrandi amezir ki ankor liniversite, legliz, sindika, minisipalite ek lezot administrasyon lokal pe zwenn dan muvman pu denons Leta Israel. E sa pe kontiyn. La, an 2016, *American United Methodist Church* finn aret tu plan investisman dan 5 pli gro labank Israelyin. Konpayni telekom *Orange* finn diskontinye so bann kontra avek Israel. Miltinasyonal Irlande CRH finn dezinvesti so bann aksyon dan konpayni Israel ki furni beton pu ranz Miray Aparteid dan Palestinn.

Nuvo regleman ki Guvernman Britanik pe menas pu introdri, li enn tantativ pu kontre muvman BDS. BDS viz pu aret tu form konplisite guvernman ek konpayni prive dan okipasyon ilegal Palestinn par Leta Israel.

Sa muv guvernman Konservater, li resanble seki Margaret Thatcher ti seye dan bann lane 1980 pu kas muvman solidarite anti aparteid dan Sid Afrik. Li ti sey blok minisipalite ek lezot konsey lokal zot desizyon pu dezinvesti depi konpayni ki sutenir Aparteid. Muvman ti for, Madam Thatcher so manev ti finn tom plot.

Guvernman OLP dan Palestinn, dan enn kominike le 17 Fevriye, kritik guvernman Britanik so nuvo “Guidance”.

Anfet sa “guidance” Leta UK li enn move sinyal parski li viz pu anpes ladministrasyon lokal, fon pansyon, kempes liniversite pran pozisyon kont Leta Israel. Me, ti bizin pran pozisyon parski Leta Israel pe okip Palestinn ilegalman e pe kontinye kolonizasyon andan later Palestinn. Li avoy enn mesaz inpinite a Leta Israel pu krim ki li finn e pe kontinye pe komet.

Lane prosenn, li pu fer 100 an depi *Deklarasyon Balfour*, enn trazedri ki pe kontinye viktimiz lepep Palestinyin ki pe viv su lokipasyon e viv an exil. UK sarye responsabilite sa inzistis istorik dan Palestinn. Muvman BDS dan UK pe mobilize kont sa atak guvernman konservater. Dan Lamerik osi, US *Campaign to End the Israeli Occupation* pe mobilize pu kontre enn muv similer pu atak muvman BDS atraver introdri enn bil “Combating BDS Act of 2016”.

BK

“Ondire sa sef Pentagonn ti pe swet vanzans kont Larisi. E ondire, Larisi ti pu merite. Anfet, de-trwa zur apre, enn bom lor enn vol komersyal Larisi ki ti kit Sharm el-Sheikh finn tuy 224 sivil.

“Kimanyer nu finn ariv enn tel relasyon ant US ek Larisi? Kimanyer, zis aköz Larisi pran enn desizyon kote politik etranzer ki li truv etonan, Loksidan kapav vanze kum-sa, avek otan rankinn, otan ostilite?

“Linyon Lerop parey kan Larisi intervenir dan Lasiri. Le 12 Oktob, tu Minis Zafer Etranzer dan Lerop net emet enn deklarasyon formel osi sokan ki deklarasyon Ashton Carter: ‘Bann atak militer resan par Larisi dan Lasiri ... provok gran traka pu nu. Zot bizin arete deswit!’

“‘Bizin arete deswit,’ 28 Minis dir. Mem pa enn sel sa 28 Minis Zafer Etranzer la pa finn truv ipokrizi dan zot pozisyon? Leta Zini finn bomb Lasiri pu plis ki enn an. Lafrans finn fer mem zafer pandan 2 mwa. Gubernman Britanik ti pe anvi. Abe, kimanyer li lezitim pu gubernman Loksidan bombard Lasiri, me li pa lezitim pu Larisi? *Li bizin arete deswit*, li. Eski okenn sa 28 Minis la pa remark zot politik 2 pwa ek 2 mezir? Mem enn ladan pa finn reflesi ki anfet Vladimir Putin ti intervenir lor demand Gubernman Lasiri, ki vedit li an konformite avek lalwa internasyonal, tandi ki intervansyon US ek Lafrans pena ditu mem baz legal? Sa deklarasyon 28 Minis Lerop ek sa deklarasyon Ashton Carter montre ki zot avegle dan zot asarnman.

...“Tusala pu dir, sa kalite deklarasyon pe montre ki 25 an apre lafin Lager Frwad, nu lor rebor rant dan enn nuvo Lager Frwad. E li riske vinn pli danzere ki seki ti dire 1945 ziska 1989. Les mwa explike. Sa nuvo Lager Frwad diferan depi avan la dan plizir fason. Li pa ankre dan 2 lalyans militer opoze avek enn frontyer byin kler ant bann leta nasyon konserne, savedir nepli ena ‘Rido de Fer’. E li pa enn konfrontasyon ant 2 sistem ideozik diferan, nonpli, kot sakenn pe rod vinn ezemonik.”

Pu lir lartik la an antye: al lor sayt Bertrand Russell Peace Foundation, kot ena piblikasyon The Spokesman. Ala linnk: <http://www.spokesmanbooks.com/Spokesman/PDF/131Steele.pdf>

LC

Pre-Kanpayn-Elektoral dan U.S.A.:

Praymeriz

dernye 10-15 an.

Li enn kanpayn a-swiv.

Pu tablo paz 40

Enn-de definisyon

PI: *Pledged or Bound Delegates*

Delege ki alwe proporsyonelman dapre rezilta praymeriz (seki nu truve lor TV). Zot vot dan *Konvansyon Nasyonal* pu kandida, zot oblige vot pu kandida ki zot reprezante. Pu Parti Demokrat, eleksyon primer dan sak Leta desid alokasyon komye delege *pledged* par sistem proporsyonel apre rezilta praymeriz dan sa Leta la.

Unpl: *Delegates not bound*

Delege dan sak Leta, me ki pa neserman vot pu kandida ki finn gayn tan delege dan praymeriz. Apel zot bann “Siper Delege”. *Siper delege* regroup apepre 450 mam eli lor *Komite Nasyonal* Parti Demokrat; Gubern Demokrat dan 50-enn Leta, Senater ki ena dan tu Leta; Manb Demokrat dan *House of Representatives*; ansyin Prezidan ek Vis Prezidan USA ki Demokrat; ansyin Lider Demokrat dan Sena ek dan *House of Representatives* plis ansyin Spiker Demokrat ek ansyin Chermenn Komite Nasyonal Parti Demokrat.

Primaries: Organize avek fon piblik e organize par Leta la, u Minispalite.

Caucus: Organize/finanse par parti.

Diferan Elekter dan Praymeriz

Open: Li uver - U vote indepandan ki parti u ete, purvi u res dan sa Leta la.

Closed: Ferme - U vote selman si u anrezistre kuma enn Demokrat pu sa eleksyon la.

Semi-open: Semi-uver - U vote osi lontan ki u pa anrezistre kuma enn Republikin.

Semi-closed: Semi-ferme - U vote si u anrezistre kuma enn Demokrat ubyin u pa anrezistre dan okenn lezot parti dan eleksyon.

Total Delege Demokrat li 4,760.

Pu nomine kuma kandida lor balot, enn kandida bizin ena lamwatye, ubyin 2,380 delege vot pu li dan *Konvansyon Nasyonal Parti Demokrat* ki pu fer an Ziyet 2016.

Eleksyon *Primaries* ek *Caucus* pu dire ant Fevriye ek Zin 2016.

Eleksyon Prezidansyel pu ena lye le 8 Novam 2016 kot sak sitwayin Amerikin ena enn vot, si li anrezistre. Ena 538 gran elekter baze lor resansiman 2010. Sak Leta gayn nomb gran elekter selon rezilta eleksyon prezidansyel dan so Leta.

Prezidan ek Vis Prezidan zot eli par sa 538 gran elekter dan Kolez Elektoral.

PS Nu finn oblige servi formil “enn 50-enn Leta” parski ena sertin teritwar ki dan praymeriz (kuma Puerto Rico), me ki pena reprezantan, e sakenn diferan.

Kanpayn elektoral dan Lamerik fini kumanse avek eleksyon praymeriz (*Primaries*) pu Parti Demokrat ek Republikin dan sak sa 50-enn Leta. Sakenn swazir kisannla pu vinn so kandida. Ena lezot parti dan eleksyon me medya pa swiv zot kanpayn, telman laba li bi-polarize. Parmi lezot parti, ena pa fer praymeria. Zot swazir onivo zot parti, kuma fer isi. Zot apel li kokes (*caucus*).

Praymeriz konplike. Sak Leta diferan. Demokrat ek Republikin diferan, zot osi, dan sak Leta.

Nu finn swazir pu prezant enn Tablo (p. 40) lor kimanyer swazir kandida Demokrat dan sak diferan Leta pu donn enn lide lekter REVI LALIT kimanyer eleksyon derule dan Lamerik. Republikin similer. (Pu konpran tab la bizin lir lartik akote.)

Ena 2 kandida ki reste dan praymeriz Demokrat, Hilary Clinton e pli agos ki li, Bernie Sanders. Dan 4 leta, kot finn ena Praymeriz deza, Bernie Sanders inn fer ase byin - avek enn diskur sosyalist kot pe met tem lasante kuma enn drwa, liniversite san det, kreasyon anlwa, lanvironnman, lalit-de-klas lor azanda. Zame pa finn tann enn tel diskors sosyalist dan eleksyon prezidansyel U.S. Alor li byin interesan pu nu tu swiv. Anfet tu sutyin pu program Bernie Sanders li inportan – nerport kisannla ki pu finalman vinn kandida Demokrat. Li demontre ki tem sosyalist gayn sutyin popiler. Anfet parmi zenn Demokrat, ena 74% ki sutenir Sanders. Me, eski li pu kapav ralye ase mobilizasyon dan klas travayer, pu kapav aplik enn program sosialis? Li interesan ki lamonte Bernie Sanders finn sok USA, parey kuma Jeremy Corbyn, agos dan Labour, finn sok U. K. kan li eli lider laba. Li enn siyn de-tan. Li swiv gran muvman kont kapital finansye (“Occupy Wall St, “Occupy the City”) e muvman kont lager dan

Tablo Eleksyon Primaries 2016 pu Parti Demokrat

Date	State/territory	Delegates available			Type	Projected delegates						
		PI	Unpl	Total		Clinton			Sanders			
						PI	Unpl	Total	PI	Unpl	Total	
1-Feb	Iowa	44	8	52	Semi-open caucus	23	6	29	21	0	21	
9-Feb	New Hampshire	24	8	32	Semi-closed primary	9	6	15	15	0	15	
20-Feb	Nevada	35	8	43	Closed caucus	20	3	23	15	1	16	
27-Feb	South Carolina	53	6	59	Open primary	-	4	4	-	0	0	
Mar 1-8	Democrats Abroad	13	4	17	Closed primary	-	1	1	-	0	0	
1-Mar	Alabama	53	7	60	Open primary	-	3	3	-	0	0	
	American Samoa	6	4	10	Closed caucus	-	3	3	-	1	1	
	Arkansas	32	5	37	Open primary	-	5	5	-	0	0	
	Colorado	66	13	79	Closed caucus	-	10	10	-	0	0	
	Georgia	102	15	117	Open primary	-	11	11	-	0	0	
			91	25	116	Semi-closed primary	-	17	17	-	1	1
	Minnesota	77	16	93	Open caucus	-	11	11	-	1	1	
	Oklahoma	38	4	42	Semi-closed primary	-	1	1	-	1	1	
	Tennessee	67	9	76	Open primary	-	6	6	-	0	0	
	Texas	222	29	251	Open primary	-	17	17	-	0	0	
	Vermont	16	10	26	Open primary	-	4	4	-	2	2	
	Virginia	95	14	109	Open primary	-	11	11	-	0	0	
	Kansas	33	4	37	Closed caucus	-	1	1	-	0	0	
	5-Mar	Louisiana	51	8	59	Closed primary	-	6	6	-	0	0
	Nebraska	25	5	30	Closed caucus	-	3	3	-	0	0	
6-Mar	Maine	25	5	30	Closed caucus	-	3	3	-	1	1	
8-Mar	Michigan	130	17	147	Open primary	-	10	10	-	0	0	
Mississippi	36	5	41	Open primary	-	3	3	-	1	1		
12-Mar	Northern Marianas	6	5	11	Caucus	-	1	1	-	0	0	
15-Mar	Florida	214	32	246	Closed primary	-	17	17	-	1	1	
	Illinois	156	26	182	Open primary	-	20	20	-	0	0	
	Missouri	71	13	84	Open primary	-	12	12	-	0	0	
	North Carolina	107	14	121	Semi-closed primary	-	8	8	-	1	1	
	Ohio	143	16	159	Semi-open primary	-	12	12	-	0	0	
22-Mar	Arizona	75	10	85	Closed primary	-	5	5	-	1	1	
	Idaho	23	4	27	Open caucus	-	1	1	-	0	0	
	Utah	33	4	37	Semi-open caucus	-	2	2	-	0	0	
26-Mar	Alaska	16	4	20	Closed caucus	-	0	0	-	0	0	
	Hawaii	25	9	34	Closed caucus	-	5	5	-	0	0	
	Washington	101	17	118	Open caucus	-	10	10	-	0	0	
5-Apr	Wisconsin	86	10	96	Open primary	-	5	5	-	0	0	
9-Apr	Wyoming	14	4	18	Closed caucus	-	4	4	-	0	0	
19-Apr	New York	247	44	291	Closed primary	-	34	34	-	0	0	
26-Apr	Connecticut	55	15	70	Closed primary	-	14	14	-	0	0	
	Delaware	21	10	31	Closed primary	-	6	6	-	0	0	
	Maryland	95	23	118	Closed primary	-	14	14	-	0	0	
	Pennsylvania	189	21	210	Closed primary	-	16	16	-	0	0	
	Rhode Island	24	9	33	Semi-closed primary	-	7	7	-	0	0	
3-May	Indiana	83	9	92	Open primary	-	7	7	-	0	0	
7-May	Guam	7	5	12	Closed caucus	-	2	2	-	0	0	
10-May	West Virginia	29	8	37	Semi-closed primary	-	5	5	-	1	1	
17-May	Kentucky	55	5	60	Closed primary	-	1	1	-	0	0	
	Oregon	61	13	74	Closed primary	-	5	5	-	0	0	
4-Jun	Virgin Islands	7	5	12	Closed caucus	-	1	1	-	0	0	
5-Jun	Puerto Rico	60	7	67	Open primary	-	3	3	-	0	0	
7-Jun	California	475	71	546	Semi-closed primary	-	51	51	-	0	0	
	Montana	21	6	27	Open primary	-	1	1	-	0	0	
	New Jersey	126	16	142	Closed primary	-	9	9	-	2	2	
	New Mexico	34	9	43	Closed primary	-	5	5	-	0	0	
	North Dakota	18	5	23	Open primary	-	1	1	-	1	1	
	South Dakota	20	5	25	Semi-open primary	-	1	1	-	0	0	
14-Jun	District of Columbia	20	25	45	Closed primary	-	18	18	-	2	2	
Total		4,051	709	4760		52	451	503	51	19	70	

